ಅಥ ಪಂಚಮಃ ಸ್ಕಂಧಃ

ಅಥ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ರಾಜೋವಾಚ

ಪ್ರಿಯವ್ರತೋ ಭಾಗವತ ಆತ್ಮಾರಾಮಃ ಕಥಂ ಮುನೇ । ಗೃಹೇಽರಮತ ಯನ್ಮೂಲಃ ಕರ್ಮಬಂಧಃ ಪರಾಭವಃ ॥ 1 ॥

ನ ನೂನಂ ಮುಕ್ತಸಂಗಾನಾಂ ತಾದೃಶಾನಾಂ ಮಹಾಮುನೇ । ಗೃಹೇಷ್ವಭಿನಿವೇಶೋಽಯಂ ಪುಂಸಾಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ ॥

ಮಹತಾಂ ಖಲು ವಿಪ್ರರ್ಷೇ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಪಾದಯೋಃ । ಛಾಯಾನಿರ್ವೃತಚಿತ್ತಾನಾಂ ನ ಕುಟುಂಬೇ ಸ್ಪೃಹಾ ಮತಿಃ ॥

ಸಂಶಯೋಽಯಂ ಮಹಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ದಾರಾಗಾರಸುತಾದಿಷು । ಸಕ್ತಸ್ಯ ಯತ್ಸಿದ್ಧಿರಭೂತ್ ಕೃಷ್ಣೇ ಚ ಮತಿರಚ್ಯುತಾ ॥ 4 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಬಾಢಮುಕ್ತಂ ಭಗವತ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಸ್ಯ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಾರವಿಂದಮಕರಂದರಸ ಆದಿತ ಆವೇಶಿತಚೇತಸೋ ಭಾಗವತ-ಪಾರಮಹಂಸ್ಯದಯಿತಃ ಕಥಂಚಿದಂತರಾಯವಿಹತಾಂ ಸ್ವಾಂ ಶಿವತಮಾಂ ಪದವೀಂ ನ ಪ್ರಾಯೇಣ ಹಿ ಹಿನ್ವನ್ ॥ 5 ॥

ಯರ್ಹಿ ವಾವ ಸ ರಾಜಪುತ್ರಃ ಪ್ರಿಯವ್ರತಃ ಪರಮಭಾಗವತೋ ನಾರದಸ್ಯ ಚರಣೋಪಸೇವಯಾಂಜಸಾವಗತ-ಪರಮಾರ್ಥಸತತ್ತ್ವೋ ಬ್ರಹ್ಮಸತ್ರೇಣ ದೀಕ್ಷಿಷ್ಯಮಾಣೋಽವನಿತಲಪರಿಪಾಲನಾಯಾಮ್ನಾತಪ್ರವರಗುಣಗಣೈಕಾಂತ-ಭಾಜನತಯಾ ಸ್ವಪಿತ್ರೋಪಾಮಂತ್ರಿತೋ ಭಗವತಿ ವಾಸುದೇವ ಏವಾವ್ಯವಧಾನಸಮಾಧಿಯೋಗೇನ ಸಮಾವೇಶಿತಸಕಲ-ಕಾರಕಕ್ರಿಯಾಕಲಾಪೋ ನೈವಾಭ್ಯನಂದತ್ । ಯದಪಿ ತದಪ್ರತ್ಯಾಮ್ನಾತವ್ಯಂ ತದಧಿಕರಣ ಆತ್ಮನೋಽನ್ಯಸ್ಮಾದಸತೋ ಯದಾ ಪರಾಭವಮನ್ವೀಕ್ಷಮಾಣಃ ॥ 6 ॥

ಅಥ ಹ ಭಗವಾನಾದಿದೇವ ಏತಸ್ಯ ಗುಣವಿಸರ್ಗಸ್ಯ ಪರಿಬೃಂಹಣಾನುಧ್ಯಾನೇನ ವ್ಯವಸಿತಸಕಲಜಗದಭಿಪ್ರಾಯಃ ಆತ್ಮಯೋನಿಃ ಅಖಿಲನಿಗಮನಿಜಜನಪರಿವೇಷ್ಟಿತಃ ಸ್ವಭವನಾದವತತಾರ ॥ 7 ॥

ತತ್ರ ತತ್ರ ಗಗನತಲ ಉಡುಪತಿರಿವ ವಿಮಾನಾವಲಿಭಿರನುಪಥಮಮರಪರಿವೃಢೈರಭಿಪೂಜ್ಯಮಾನಃ ಪಥಿಪಥಿ ಚ ವರೂಥಶಃ ಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವಸಾಧ್ಯಚಾರಣಮುನಿಗಣೈರುಪಗೀಯಮಾನೋ ಗಂಧಮಾದನದ್ರೋಣೀಮವಭಾಸಯನ್ನುಪಸಸರ್ಪ ॥ 8 ॥

ತತ್ರ ಹವಾ ಏನಂ ದೇವರ್ಷಿರ್ಹಂಸಯಾನೇನ ಪಿತರಂ ಭಗವಂತಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಮುಪಲಂಭಮಾನಃ । ಸಹಸೈವ ಸಹ ಪಿತಾಪುತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಅವಹಿತಾಂಜಲಿರುಪತಸ್ಥೇ ॥ 9 ॥

ಭಗವಾನಪಿ ಭಾರತ ತದುಪನೀತಾರ್ಹಣಃ ಸೂಕ್ತವಾಕ್ಯೇನ ನಿತರಾಮುದಿತಗುಣಗಣಾವತಾರಸುವಿಜಯಃ ಪ್ರಿಯವ್ರತ-ಮಾದಿಪುರುಷಸ್ತಂ ಸದಯಹಾಸಾವಲೋಕ ಇತಿ ಹೋವಾಚ ॥ 10 ॥

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ನಿಬೋಧ ತಾತೇದಮೃತಂ ಬ್ರವೀಮಿ ಮಾಸೂಯಿತುಂ ದೇವಮರ್ಹಸ್ಯಮೇಯಮ್ ।
ಅಹಂ ಭವಸ್ತೇ ತತ ಏಷ ಮಹರ್ಷಿರ್ವಹಾಮ ಸರ್ವೇ ವಿವಶಾ ಯಸ್ಯ ದಿಷ್ಟಮ್ ॥ 11 ॥

ನ ತಸ್ಯ ಕಶ್ಚಿತ್ತಪಸಾ ವಿದ್ಯಯಾ ವಾ ನ ಯೋಗವೀರ್ಯೇಣ ಮನೀಷಯಾ ವಾ ।
ನೈವಾರ್ಥಧರ್ಮೈಃ ಪರತಃ ಸ್ವತೋ ವಾ ಕೃತಂ ವಿಹಂತುಂ ತನುಭೃದ್ವಿಭೂಯಾತ್ ॥ 12 ॥

ಭವಾಯ ನಾಶಾಯ ಚ ಕರ್ಮ ಕರ್ತುಂ ಶೋಕಾಯ ಮೋಹಾಯ ಸದಾಭಯಾಯ ।
ಸುಖಾಯ ದುಃಖಾಯ ಚ ದೇಹಯೋಗಮವ್ಯಕ್ತದಿಷ್ಟಂ ಜನತಾಂಗ ಧತ್ತೇ ॥ 13 ॥

ಯದ್ವಾಚಿ ತಂತ್ಯಾಂ ಗುಣಕರ್ಮನಾಮಭಿಃ ಸ್ವಧಾಮಭಿರ್ವತ್ಸ ವಯಂ ಸುಯೋಜಿತಾಃ ।
ಸರ್ವೇ ವಹಾಮೋ ಬಲಿಮೀಶ್ವರಾಯ ಪ್ರೋತಾ ನಸೀವ ದ್ವಿಪದೇ ಚತುಷ್ಪದಃ ॥ 14 ॥

ಈಶಾವಸೃಷ್ಟಂ ಹ್ಯವರುಂಧ್ಮ ಹೇऽಂಗ ದುಃಖಂ ಸುಖಂ ವಾ ಗುಣಕರ್ಮಸಂಗಾತ್ ।
ಆಸ್ಥಾಯ ಯದ್ಯದಯುಂಕ್ತ ನಾಥಶ್ಚಕ್ಷುಷ್ಮತಾಂಧಾ ಇವ ನೀಯಮಾನಾಃ ॥ 15 ॥

ಮುಕ್ತೋऽಪಿ ತಾವದ್ಬಿಭೃಯಾತ್ಸ್ವದೇಹಮಾರಬ್ಧಮಶ್ನನ್ನಭಿಮಾನಶೂನ್ಯಃ ।
ಯಥೋಪಯಾತಂ ಪ್ರತಿಯಾತನಿದ್ರಃ ಕಿಂತ್ವನ್ಯದೇಹಾಯ ಗುಣಾನ್ನ ವೃಂಕ್ತೇ ॥ 16 ॥

ಭಯಂ ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ವನೇಷ್ವಪಿ ಸ್ಯಾದ್ಯತೋ ವಸಂತೇ ಸಹ ಷಟ್ಸಪತ್ನಾಃ ।
ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಸ್ಯಾತ್ಮರತೇರ್ಬುಧಸ್ಯ ಗೃಹಾಶ್ರಮಃ ಕಿನ್ನು ಕರೋತ್ಯವದ್ಯಮ್ ॥ 17 ॥

ಯಃ ಷಟ್ಸಪತ್ನಾನ್ ವಿಜಿಗೀಷಮಾಣೋ ಗೃಹೇಷು ನಿರ್ವಿದ್ಯ ಯತೇತ ಪೂರ್ವಮ್ ।
ಯುಧ್ಯೇತ ದುರ್ಗಾಶ್ರಿತ ಊರ್ಜಿತಾರೀನ್ ಕ್ಷೀಣೇಷು ಕಾಮಂ ವಿಚರೇದ್ವಿಪಶ್ಚಿತ್ ॥ 18 ॥

ತ್ವಂ ತ್ವಬ್ಜನಾಭಾಂಘ್ರಿಸರೋಜಕೋಶದುರ್ಗಾಶ್ರಿತೋ ನಿರ್ಜಿತಷಟ್ಸಪತ್ನಃ ।
ಭುಂಕ್ಷ್ವೇಹ ಭೋಗಾನ್ ಪುರುಷಾತಿಸೃಷ್ಟಾನ್ ವಿಮುಕ್ತಸಂಗಃ ಪ್ರಕೃತಿಂ ಭಜಸ್ವ॥ 19 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇತಿ ಸಮಭಿಹಿತೋ ಮಹಾಭಾಗವತೋ ಭಗವತಸ್ತ್ರಿಭುವನಗುರೋರನುಶಾಸನಮಾತ್ಮನೋ ಲಘುತಯಾವನತಶಿರೋ-ಧರೋ ಬಾಢಮಿತಿ ಸಬಹುಮಾನಮುವಾಹ ॥ 20 ॥

ಭಗವಾನಪಿ ಮನುನಾ ಯಥಾವದುಪಕಲ್ಪಿತಾಪಚಿತಿಃ ಪ್ರಿಯವ್ರತನಾರದಯೋರನಿಮಿಷಮಭಿಸಮೀಕ್ಷಮಾಣಯೋಃ ಆತ್ಮ-ಸಮವಸ್ಥಾನಂ ವಾಙ್ಮನಸೋಃ ಕ್ಷಯಮವ್ಯವಹಿತಮಗಮತ್ ॥ 21 ॥

ಮನುರಪಿ ಪರೇಣೈವೇತ್ಥಂ ಸಮಭಿಸಂಧಿತಮನೋರಥಃ। ಸುರರ್ಷಿವರಾನುಮತೇನಾತ್ಮಜಮಖಿಲಧರಾಮಂಡಲಸ್ಥಿತಿಗುಪ್ತಯ ಆಸ್ಥಾಯಾತಿವಿಷಯವಿಷಮವಿಷಜಲಾಶಯಾದುಪರರಾಮ ॥ 22 ॥

ಇತಿ ಹ ವಾವ ಜಗತೀಪತಿರೀಶ್ವರೇಚ್ಛಯಾಧಿನಿವೇಶಿತಕರ್ಮಾಧಿಕಾರೋऽಖಿಲಜಗದ್ಬಂಧಧ್ವಂಸನಪರಾನುಭಾವಸ್ಯ ಭಗವತಃ ಆದಿಪುರುಷಸ್ಯಾಂಘ್ರಿಯುಗಲಾನವರತಧ್ಯಾನಾನುಭಾವೇನ ಪರಿರಂಧಿತಕಷಾಯಾಶಯಾವದಾತೋऽಪಿ ಮಾನವರ್ಧನೋ ಮಹತಾಂ ಮಹೀತಲಮನುಶಶಾಸ ॥ 23 ॥

ಅಥ ಚ ದುಹಿತರಂ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ವಿಶ್ವಕರ್ಮಣಃ ಉಪಯೇಮೇ ಬರ್ಹಿಷ್ಮತೀಂ ನಾಮ । ತಸ್ಯಾಮು ಹವಾ ಆತ್ಮಜಾನ್ ಆತ್ಮಸಮಾನಶೀಲಗುಣಕರ್ಮರೂಪವೀರ್ಯೋದಾರಾನ್ ದಶ ಭಾವಯಾಂಬಭೂವ॥ ಕನ್ಯಾಂ ಯವೀಯಸೀಮೂರ್ಜ-ಸ್ವತೀಂ ನಾಮ ॥ 24 ॥

ಆಗ್ನೀಧ್ರೇಧ್ಮಜಿಹ್ವಯಜ್ಞಬಾಹುಮಹಾವೀರಹಿರಣ್ಯರೇತೋಘೃತಪೃಷ್ಟಸವನಮೇಧಾತಿಥಿವೀತಿಹೋತ್ರಕವಯ ಇತಿ ಸರ್ವ ಏವಾಗ್ನಿನಾಮಾನಃ ॥ 25 ॥

ಏತೇಷಾಂ ಕವಿರ್ಮಹಾವೀರಃ ಸವನ ಇತಿ ತ್ರಯ ಆಸನ್ನೂರ್ಧ್ವರೇತಸಃ । ತ ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಮರ್ಭಕಭಾವಾದಾರಭ್ಯ ಕೃತಪರಿಚಯಾಃ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಮೇವಾಶ್ರಮಮಭಜನ್ ॥ 26 ॥

ತಸ್ಮಿನ್ನು ಹವಾ ಉಪಶಮಶೀಲಾಃ ಪರಮಋಷಯಃ ಸಕಲಜೀವನಿಕಾಯಾವಾಸಸ್ಯ ಭಗವತೋ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಸಂಸಾರ-ಭೀತಾನಾಂ ಶರಣಭೂತಸ್ಯ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಾರವಿಂದವಿರತಸ್ಮೃತಿವಿಗಲಿತಪರಮಭಕ್ತಿಯೋಗಾನುಭಾವೇನ ಪರಿಭಾವಿತಾಂ-ತರ್ಹೃದಯಾಧಿಗತೇ ಭಗವತಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಮಾತ್ಮಭೂತೇ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನ್ಯೇವ ತಾದಾತ್ಮ್ಯಮವಿಶೇಷೇಣ ಸಮಾಪುಃ ॥ 27 ॥

ಅನ್ಯಸ್ಯಾಮಪಿ ಭಾರ್ಯಾಯಾಂ ತ್ರಯಃ ಪುತ್ರಾ ಆಸನ್ । ಉತ್ತಮಸ್ತಾಮಸೋ ರೈವತ ಇತಿ ಮನ್ವಂತರಾಧಿಪತಯಃ ॥ 28 ॥

ಏವಮುಪಶಮಾಯನೇಷು ಸ್ವತನಯೇಷ್ವಥ ಜಗತೀಪತಿರ್ಜಗತೀಮರ್ಬುದಾನ್ಯೇಕಾದಶಪರಿವತ್ಸರಾಣಾಮವ್ಯಾಹತಾ-ಖಿಲಪುರುಷಕಾರಸಾರಭೂತದೋರ್ದಂಡಯುಗಲಾಪೀಡಿತಕೋದಂಡಮೌರ್ವೀಗುಣಸ್ತನಿತವಿರಮಿತಧರ್ಮಪ್ರತಿಪಕ್ಷೋ ಬರ್ಹಿಷ್ಮತ್ಯಾಂ ಚಾನುದಿನಮೇಧಮಾನಪ್ರಮೋದಪ್ರಸರಣಪೋಷಣವ್ರೀಡಾಪ್ರಮುಷಿತಹಾಸಾವಲೋಕರುಚಿರಕ್ಷ್ವೇಲನಾ-ದಿಭಿಃ ಪರಾಭೂಯಮಾನವಿವೇಕಾನೇವ ಬುದ್ಧ್ಯಮಾನ ಇವ ಮಹಾಮನಾ ಬುಭುಜೇ ॥ 29 ॥

ಯಾವದವಭಾಸಯಾತಿಸುರಗಿರಿಮನುಪರ್ಯಾಕ್ರಾಮನ್ ಭಗವಾನಾದಿತ್ಯೋ ವಸುಧಾತಲಮರ್ಧೇನೈವ ಪ್ರತಪತಿ ಅರ್ಧೇನೈವಾಚ್ಛಾದಯತಿ ತದಾಹಿ ಭಗವದುಪಾಸನೋಪಚಿತಾತಿಪುರುಷಪ್ರಭಾವಸ್ತದನಭಿನಂದನ್ ಸಮಜವೇನ ರಥೇನ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯೇನ ರಜನೀಮಪಿ ದಿನಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮೀತಿ ಸಪ್ತಕೃತ್ವಸ್ತರಣಿಮನುಪರ್ಯಾಕ್ರಾಮತ್ ಸ ದ್ವಿತೀಯ ಇವ ಪತಂಗಃ ॥ 30 ॥

ಯಾ ವಾ ಇಹ ತದ್ರಥಚರಣನೇಮಿಕೃತಪರಿಖಾಸ್ತಾಃ ಸಪ್ತಸಿಂಧವ ಆಸನ್ ಯತ ಏವ ಕೃತಾಃ ಸಪ್ತಭುವೋ ದ್ವೀಪಾಃ ॥ 31 ॥

ಜಂಬೂಪ್ಲಕ್ಷಶಾಲ್ಮಲಿಕುಶಕ್ರೌಂಚಶಾಕಪುಷ್ಕರಸಂಜ್ಞಾಃ ತೇಷಾಂ ಪರಿಮಾಣಂ ಪೂರ್ವಸ್ಮಾತ್ಪೂರ್ವಸ್ಮಾದುತ್ತರೋತ್ತರೇ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ ದ್ವಿಗುಣೇನ ಬಹಿಃ ಸಮಂತತ ಉಪಕ್ಲೃಪ್ತಾಃ ॥ 32 ॥

ಲವಣೋದೇಕ್ಷುರಸೋದಸುರೋದಘೃತೋದಕ್ಷೀರೋದದಧಿಮಂಡೋದಶುದ್ಧೋದಾಃ ಸಪ್ತ ಜಲಧಯಃ ಸಪ್ತದ್ವೀಪಪರಿಖಾಃ ಅಭ್ಯಂತರದ್ವೀಪಸಮಾನಾಃ ಏಕೈಕಶೋ ಯತಾನುಪೂರ್ವಂ ಸಪ್ತಸ್ವಪಿ ಬಹಿರ್ದ್ವೀಪೇಷು ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ ಪರಿತ ಉಪಕಲ್ಪಿತಾಃ । ತೇಷು ಜಂಬ್ವಾದಿಷು ಬರ್ಹಿಷ್ಮತೀಪತಿರನುವೃತಾನ್ತಾತ್ಮಜಾನಾಗ್ನೀಧ್ರೇಧ್ಮಜಿಹ್ವಯಜ್ಞಬಾಹು-ಹಿರಣ್ಯರೇತೋಘೃತಪೃಷ್ಠಮೇಧಾತಿಥಿವೀತಿಹೋತ್ರಸಂಜ್ಞಾನ್ ಯತಾಸಂಖ್ಯಮೇಕೈಕಸ್ಮಿನ್ನೇಕಮೇಕಮೇವಾಧಿಪತಿಂ ವಿದಧೇ ॥ 33 ॥

ದುಹಿತರಮೂರ್ಜಸ್ವತೀಂ ನಾಮೋಶನಸೇ ಪ್ರಾಯಚ್ಛದ್ಯಸ್ಯಾಮಾಸೀದ್ದೇವಯಾನೀ ನಾಮಕಾವ್ಯಸುತಾ ॥ 34 ॥

> ನೈವಂವಿಧಃ ಪುರುಷಕಾರ ಉರುಕ್ರಮಸ್ಯ ಪುಂಸಾಂ ತದಂಘ್ರಿರಜಸಾ ಜಿತಷಡ್ಗುಣಾನಾಮ್ ।
> ಚಿತ್ರಂ ವಿದೂರವಿಗತಃ ಸಕೃದಾದದೀತ ಯನ್ನಾಮಧೇಯಮಧುನಾ ಸ ಜಹಾತಿ ಬಂಧಮ್ ॥ 35 ॥

ಸ ಏವಮಪರಿಮಿತಬಲಪರಾಕ್ರಮ ಏಕದಾ ತು ದೇವರ್ಷಿಚರಣಾನುಸೇವಯಾನುಪತಿತಗುಣವಿಸರ್ಗಸಂಸರ್ಗೇಣಾನಿವೃತ್ತಂ ಇವಾತ್ಮಾನಂ ಮನ್ಯಮಾನಃ ಆತ್ತನಿರ್ವೇದ ಇದಮಾಹ ॥ 36 ॥

ಅಹೋ ಅಸಾಧ್ವನುಷ್ಠಿತಂ ಯದಭಿನಿವೇಶಿತೋಽಹಮಿಂದ್ರಿಯೈರವಿದ್ಯಾವಿರಚಿತವಿಷಮವಿಷಯಾಂಧಕೂಪೇ ತದಲಮಲಂ ಮನುಷ್ಯವನಿತಾವಿನೋದಮೃಗಂ ಮಾಂ ಧಿಗ್ ಧಿಗಿತಿ ಗರ್ಹಯಾಂಚಕಾರ ॥ 37 ॥

ಪರದೇವತಾಪ್ರಸಾದಾಧಿಗತಾತ್ಮಪ್ರತ್ಯವಮರ್ಶನಪರಿನಿರ್ವೃತಃ । ಸ್ವಪುತ್ರೇಭ್ಯ ಇಮಾಂ ಗಾಂ ಯಥಾದಾಯಂ ವಿಭಜ್ಯ ಭುಕ್ತಭೋಗಾಂ ಚ ಮಹಿಷೀಂ ಮೃತಕಮಿವ ಸಹ ಮಹಾವಿಭೂತಿಮಪಹಾಯ ಸ್ವಯಂ ನಿಹಿತನಿರ್ವೇದೋ ಹೃದಿ ಗೃಹೀತ-ರುಚಿರಹರಿವಿಹಾರಾನುಭಾವೋ ಭಗವತೋ ನಾರದಸ್ಯ ಪದವೀಮನುಸಸಾರ ॥ 38 ॥

ತಸ್ಯ ಹ ವಾ ಏತೇ ಶ್ಲೋಕಾಃ ।

ಪ್ರಿಯವ್ರತಕೃತಂ ಕರ್ಮ ಕೋ ನು ಕುರ್ಯಾದ್ವಿನೇಶ್ವರಮ್ ।

ಯೋ ನೇಮಿನಿಮ್ನೈರಕರೋಚ್ಛಾಯಾಂ ಘ್ನನ್ ಸಪ್ತವಾರಿಧೀನ್ ॥ 39 ॥

ಭೂಸಂಸ್ಥಾನಂ ಕೃತಂ ಯೇನ ಸರಿದ್ಗಿರಿವನಾದಿಭಿಃ । ಸೀಮಾ ಚ ಭೂತನಿರ್ವೃತ್ಯೈ ದ್ವೀಪೇ ದ್ವೀಪೇ ವಿಭಾಗಶಃ ॥ 40 ॥

ಭೌಮಂ ದಿವ್ಯಂ ಮಾನುಷಂ ಚ ಮಹಿತ್ವಂ ಯೋಗಕರ್ಮಜಮ್ ।

ಯಶ್ಚಕ್ರೇ ನಿರಯೌಪಮ್ಯಂ ಪೌರುಷಂ ತು ಜನಪ್ರಿಯಮ್ ॥ 41 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಭುವನಕೋಶೇ ಪ್ರಿಯವ್ರತವಿಜಯೇ ಪ್ರಥಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏವಂ ಪಿತರಿ ಸನ್ನಿವೃತ್ತೇ ತದನುಶಾಸನೇ ವರ್ತಮಾನ ಆಗ್ನೀಧ್ರೋ ಜಂಬುದ್ವೀಪೌಕಸಃ ಪ್ರಜಾ ಔರಸವದ್ಧರ್ಮಾವೇಕ್ಷಮಾಣಃ ಪರ್ಯಗೋಪಾಯತ್ ॥ 1 ॥

ಸ ತು ಕದಾಚಿತ್ಪಿತೃಲೋಕಕಾಮಃ ಸುರವರವನಿತಾಕ್ರೀಡಾಚಲದ್ರೋಣ್ಯಾಂ ಭಗವಂತಂ ವಿಶ್ವಸೃಜಾಂ ಪತಿಮಾಭೃತ-ಪರಿಚರ್ಯೋಪಕರಣ ಆತ್ಮೈಕಾಗ್ರ್ಯೇಣ ತಪಸಾರಾಧಯಾಂಬಭೂವ ॥ 2 ॥

ಏತದುಪಲಭ್ಯ ಭಗವಾನಾದಿಪುರುಷಃ ಸದಸಿ ಗಾಯಂತೀಂ ಪೂರ್ವಚಿತಿಂ ನಾಮಾಪ್ಸರಸಮಭಿಯಾಪಯಾಮಾಸ ॥ 3 ॥

ಸಾ ಚ ತದಾ ಶ್ರಮೋಪವನಮತಿರಮಣೀಯವಿವಿಧನಿಬಿಡವಿಟಪಿವಿಟಪನಿಕಟಪುಟಲತಾಕುಟಿಲರೂಢಸ್ಥಲವಿಹಂಗಮ-ಮಿಥುನೈಃ ಪ್ರಾಲ್ಯಮಾನಶ್ರುತಿಭಿಃ ಪ್ರತಿಬೋಧ್ಯಮಾನಸಲಿಲಕುಕ್ಕುಟಕಾರಂಡವಕಲಹಂಸಾದಿಭಿರ್ವಿಚಿತ್ರಮುಪಕೂಜಿತಾಮಲ-ಜಲಾಶಯಕಮಲಾಕರಮುಪಬಭ್ರಾಮ ॥ 4 ॥

ತಸ್ಯಾಃ ಸುಲಲಿತಪದವಿನ್ಯಾಸಗತಿವಿಲಾಸೇನಾನುಪದಂ ಖಣಖಣಾಯಮಾನರುಚಿರಚರಣಾಭರಣಸ್ವನಮುಪಾಕರ್ಣ್ಯ ನರದೇವಕುಮಾರಃ ಸಮಾಧಿಯೋಗೇನ ಮೀಲಿತನಯನನಲಿನಮುಕುಲಮೀಷದ್ವಿಕಚಯ್ಯಾಚಷ್ಟ॥ 5 ॥

ತಾಮೇವಾವಿದೂರೇ ವಿಲೋಕ್ಯ ಮಧುಕರೀಮಿವ ಸುಮನಸ ಉಪಜಿಘ್ರಂತೀಂ ದಿವಿಜಮನುಜಮನೋನಯನಾಹ್ಲಾದ-ದುಘೈರ್ಗತಿವಿಹಾರವಿನಯವಿಲೋಕನಸುಸ್ವರಾಕ್ಷರಾವಯವೈರ್ಮನಸಿ ನೃಣಾಂ ಕುಸುಮಾಯುಧಸ್ಯ ವಿದಧತೀಂ ವಿವರಮ್ ॥ 6 ॥

ನಿಜಮುಖವಿಗಲಿತಮದಾಸವಾಮೋದಮದಾಂಧಮಧುಕರನಿಕರೋಪರೋದೇನ ದ್ರುತಪದವಿನ್ಯಾಸವಲ್ಗುಸ್ಪಂದನ-ಸ್ತನಕಲಶಕಬರಹಾರರಶನಾಂ ದೇವೀಂ ತದವಲೋಕನೇನ ವಿದೃತಾವಸರಸ್ಯ ಭಗವತೋ ಮಕರಧ್ವಜಸ್ಯ ವಶಮುಪನೀತೋ ಜಡವದಿತಿ ಹೋವಾಚ ॥ 7 ॥

ಕಾ ತ್ವಂ ಚಿಕೀರ್ಷಸಿ ಚ ಕಿಂ ಮುನಿವರ್ಯಶೈಲೇ ಮಾಯಾಸಿ ಕಾಪಿ ಭಗವತ್ಪರದೇವತಾಯಾಃ ।
ವಿಜ್ಯೇ ಬಿಭರ್ಷಿ ಧನುಷೀ ಸುಹೃದಾತ್ಮನೋಽರ್ತೇಷ್ವಂಕ್ಷಿಮ್ವಾಸ್ಕಂಧ್ಯಗಾನ್ ಮೃಗಯಸೇ ವಿಪಿನೇ ಪ್ರಮತ್ತಾನ್ ॥ 8 ॥ 225
ಬಾಣಾವಿಮೌ ಭಗವತಃ ಶತಪತ್ರಪತ್ರೌ ಶಾಂತಾವಪುಂಖರುಚಿರಾವತಿತಿಗ್ಮದಂತೌ ।
ಕಸ್ಮೈ ಯುಯುಂಕ್ಷಸಿ ವನೇ ವಿಚರನ್ನ ವಿದ್ಮಃ ಕ್ಷೇಮಾಯ ನೋ ಜಡಧಿಯಾಂ ತವ ವಿಕ್ರಮೋಽಸ್ತು ॥ 9 ॥
ಶಿಷ್ಯಾ ಇಮೇ ಭಗವತಃ ಪರಿತಃ ಪಠಂತಿ ಗಾಯಂತಿ ಸಾಮ ಸರಹಸ್ಯಮಜಸ್ರಮೀಶ ।
ಯುಷ್ಮಚ್ಛಿಖಾವಿಲುಲಿತಾಃ ಸುಮನೋಭಿವೃಷ್ಟೀಃ ಸರ್ವೇ ಭಜಂತ್ಯೃಷಿಗಣಾ ಇವ ವೇದಶಾಖಾಃ ॥ 10 ॥
ವಾಚಂ ಪರಂ ಚರಣಪಂಕಜತಿತ್ತಿರೀಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮನ್ನರೂಪಮುಖರೀಂ ಶೃಣುಮೋಽದ್ಯ ತುಭ್ಯಮ್ ।
ಲಬ್ಧಾ ಕದಂಬರುಚಿರಾಂಕವಿಟಂಕಬಿಂಬೇ ಯಸ್ಯಾಮಲಾತಪರಿಧಿಃ ಕ್ವಚ ವಲ್ಕಲಾ ತೇ ॥ 11 ॥
ಕಿಂ ಸಂಭೃತಂ ರುಚಿರಯೋರ್ದ್ವಿಜಶೃಂಗಯೋಸ್ತೇ ಮಧ್ಯೇ ಕೃಶೋ ವಹಸಿ ಯತ್ರ ದೃಶಿ ಶ್ರಿತೇ ಮೇ ।
ಪಂಕೋಽರುಣಃ ಸುರಭಿರಾತ್ಮವಿಷಾಣ ಈದೃಗ್ಯೇನಾಶ್ರಮಂ ಸುಭಗ ಮೇ ಸುರಭೀಕರೋಷಿ ॥ 12 ॥
ಲೋಕಂ ಪ್ರದರ್ಶಯ ಸುಹೃತ್ತಮ ತಾವಕಂ ಮೇ ಯತ್ರತ್ಯ ಇತ್ಥಮುರಸಾವಯವಾವ ಪೂರ್ವೌ ।
ಅಸ್ಮದ್ವಿಧಸ್ಯ ಮನ ಉನ್ನಯನೌ ಬಿಭರ್ಷಿ ಬಹ್ವದ್ಭುತಂ ಸರಸಹಾಸಸುಧಾಂ ಚ ವಕ್ತ್ರೇ ॥ 13 ॥
ಕಾ ವಾತ್ಮವೃತ್ತಿರದನಾದ್ಧವಿರಂಗ ಭಾತಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಕಲಾಸ್ಯ ನಿಮಿಷನ್ಮಕರೌ ಚ ಕರ್ಣೌ ।
ಉದ್ವಿಗ್ನಮೀನಯುಗಲಂ ದ್ವಿಜಪಂಕ್ತಿಶೋಚಿ ಚಾಸನ್ನಭೃಂಗನಿಕರಂ ಸರ ಉನ್ಮುಖಂ ತೇ ॥ 14 ॥
ಯೋಽಸೌ ತ್ವಯಾ ಕರಸರೋಜಹತಃ ಪತಂಗೋ ದಿಕ್ಷು ಭ್ರಮನ್ ಭ್ರಮತ ಏಜಯತೇಽಕ್ಷಿಣೀ ತೇ ।
ಯುಕ್ತಂ ನ ತೇ ಸ್ಮ ವರವಕ್ರಜಟಾವರೂಥಃ ಕೃಷ್ಣೋಽನಿಲೋ ಹರತಿ ಲಂಪಟ ಏಷ ನೀವೀಮ್ ॥ 5 ॥
ರೂಪಂ ತಪೋಧನತಪಶ್ಚರತಾಂ ತಪೋಘ್ನಂ ಹ್ಯೇತತ್ತು ಕೇನ ತಪಸಾ ಭವತೇಹ ಲಬ್ಧಮ್ ।
ಚರ್ತುಂ ತಪೋಽರ್ಹಸಿ ಮಯಾ ಸಹಮಿತ್ರ ಮಹ್ಯಂ ಕಿಂ ವಾ ಪ್ರಸೀದಸಿ ಸ ವೈ ಭವಭಾವನೋ ಮೇ ॥ 6 ॥
ನ ತ್ವಾಂ ತ್ಯಜಾಮಿ ದಯಿತಂ ದ್ವಿಜ ದೇವದತ್ತಂ ಯಸ್ಮಿನ್ ಮನೋ ದೃಗಪಿ ವಾ ನ ವಿಯಾತಿ ಲಗ್ನಮ್ ।
ಮಾಂ ಚಾರುಶೃಂಗಾರ್ಹಸಿ ನೇತುಮನುವ್ರತಂ ತೇ ಚಿತ್ತಂ ಯತಃ ಪ್ರತಿಸರಂತು ಶಿವಾಃ ಸಚಿವ್ಯಃ ॥ 17 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇತಿ ಲಲನಾನುಯಾತಿ ವಿಶಾರದೋ ಗ್ರಾಮ್ಯವೈದಗ್ಧ್ಯಯಾ ಪರಿಭಾಷಯಾ ತಾಂ ವಿಬುಧವಧೂಮಿತಿ ಸಭಾಜಯಾಮಾಸ ॥ 18 ॥

ಸಾ ಚ ತತಸ್ತಸ್ಯ ವರಿಯೂಥಪತೇರ್ಬುದ್ಧಿಶೀಲರೂಪವಿದ್ಯಾವಯಃಶ್ರಿಯೌದಾರ್ಯೈಃ ಪರಾಕ್ಷಿಪ್ತಮನಾಸ್ತೇನ ಸಹಾಯುತಾಯುತಪರಿವತ್ಸರೋಪಲಕ್ಷಣಂ ಕಾಲಂ ಜಂಬೂದ್ವೀಪಪತಿನಾ ಭೋಗಾನ್ ಬುಭುಜೇ ॥ 19 ॥

ತಸ್ಯಾಮು ಹವಾ ಆತ್ಮಜಾನ್ ಸ ರಾಜವರ್ಯ ಆಗ್ನೀಧ್ರೋ ನಾಭಿ ಕಿಂಪುರುಷಹರಿವರ್ಷೇಲಾವೃತರಮ್ಯಕಹಿರಣ್ಮಯಕುರು-ಭದ್ರಾಶ್ವಕೇತುಮಾಲಸಂಜ್ಞಾನ್ ವಾಜನಯತ್ ಸಾ ಸೂತ್ವಾ ತು ಪುತ್ರಾನ್ನವಾನುವತ್ಸರಂ ಗೃಹ ಏವಾಪಹಾಯ ಪೂರ್ವಚಿತ್ತಿರ್ಭೂಯ ಏವಾಜದೇವಮುಪತಸ್ಥೇ ॥ 20 ॥

ಆಗ್ನೀಧ್ರಸುತಾಸ್ತೇ ಮಾತುರನುಗ್ರಹಾದೌತ್ಪತ್ತಿಕೇನೈವ ಸಂಹನನಬಲೋಪೇತಾಃ ಪಿತ್ರಾ ವಿಭಕ್ತಾತ್ಮತುಲ್ಯನಾಮಾನಿ ಯಥಾಭಾಗಂ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವರ್ಷಾಣಿ ಬುಭುಜುಃ ॥ 21 ॥

ಆಗ್ನೀಧ್ರೋ ರಾಜಪುತ್ರಸ್ತಾಮಪ್ಸರಸಮೇವಾನುದಿನಮಭಿಮನ್ಯಮಾನಸ್ತಸ್ಯಾಃ ಸಲೋಕತಾಂ ಶ್ರುತಿಭಿರವರುಂಧನ್ ಈಜೇ ಯತ್ರ ಪಿತರೋ ಮಾದಯಂತೇ ॥ 22 ॥

ಸಂಪರೇತೇ ಪಿತರಿ ನವ ಭ್ರಾತರೋ ಮೇರುದುಹಿತೄರ್ಮೇರುದೇವೀಂ ಪ್ರತಿರೂಪಾಮುಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರೀಂ ಲತಾಂ ರಾಮಾಂ

ಶ್ಯಾಮಾಂ ನಾರೀಂ ಭದ್ರಾಂ ದೇವೀಮಿತಿ ಸಂಜ್ಞಾ ನವೋದವಹನ್ ॥ 23 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ದ್ವಿತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ನಾಭಿರಪತ್ಯಕಾಮೋಽಪ್ರಜಯಾ ಮೇರುದೇವ್ಯಾ ಭಗವಂತಂ ಯಜ್ಞಪುರುಷಮವಹಿತಾತ್ಮಾಽಯಜತ ॥ 1 ॥

ತಸ್ಯ ಹ ವಾವ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ವಿಶುದ್ಧಭಾವೇನ ಯಜತಃ ಪ್ರವರ್ಗ್ಯೇಷು ಪ್ರಚರತ್ಸು ದ್ರವ್ಯದೇಶಕಾಲಮಂತ್ರರ್ತ್ವಿಗ್ದಕ್ಷಿಣಾವಿಧಾನ-ಯೋಗೋಪಪತ್ತ್ಯಾ ದುರಧಿಗಮೋಽಪಿ ಭಗವಾನ್ ಬಾಗವತವತ್ಸಲತಯಾ ಸುಪ್ರೀತ ಆತ್ಮಾನಮಪರಾಜಿತಂ ನಿಜಜನಾಭಿಪ್ರಾಯಾರ್ಥವಿಧಿತ್ಸಯಾ ಗೃಹೀತಹೃದಯೋ ಹೃದಯಂಗಮಂ ಮನೋನಯನನಂದನಾಭಿರಾಮಾವಯವ-ಮಾವಿಶ್ಚಕಾರ ॥ 2 ॥

ಅಥ ಹ ತಮಾವಿಷ್ಕೃತಭುಜಯುಗಲದ್ವಯಂ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಪುರುಷವಿಶೇಷಂ ಕಪಿಶಕೌಶೇಯಾಂಬರಧರಮುರಸಿ ವಿಲಸಚ್ಛ್ರೀ-ವತ್ಸಲಲಾಮಂ ದರವರವನರುಹವನಮಾಲಾಚ್ಛೂರ್ಯಮೃತಮಣಿಗಣಪ್ರವರಾದಿಭಿರುಪಲಕ್ಷಿತಮ್ ॥ 3 ॥

ಸ್ಫುಟಕಿರಣಪ್ರವರಮಣಿಮಯಮುಕುಟಕಿರೀಟಕುಂಡಲಕಟಕಕಟಿಸೂತ್ರಹಾರಕೇಯೂರನೂಪುರಾದ್ಯಂಗಭೂಷಣ-ವಿಭೂಷಿತಂ ಋತ್ವಿಕ್ಸದಸ್ಯಗೃಹಪತಯೋಽಧನಾ ಇವೋತ್ತಮಂ ಧನಮುಪಲಭ್ಯ ಸಬಹುಮಾನಮರ್ಹಣೇನಾವನತ-ಶೀರ್ಷಾಣ ಉಪತಸ್ಥುಃ ॥ 4 ॥

ಅರ್ಹಸಿ ಮುಹುರರ್ಹತ್ತಮಾರ್ಹಣಮಸ್ಮಾಕಂ ಅನುಪಥಾನಾಂ ನಮೋ ನಮ ಇತ್ಯೇತಾವತ್ ಸದುಪಶಿಕ್ಷಿತಂ ಕೋಽರ್ಹತಿ ಪುಮಾನ್ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣವ್ಯತಿರೇಕಮತಿರನೀಶ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಯೋಃ ಜಪ್ಪರಸ್ಯಾವಾರ್ಕ್ತನಮತಿರ್ನಾಮ-ರೂಪಾಕೃತಿಭಿರ್ನಿರೂಪಣಮ್ ॥ 5 ॥

ಸಕಲಜನನಿಕಾಯವೃಜಿನನಿರಸನಶಿವತಮಪ್ರವರಗುಣಗಣೈಕದೇಶಕಥನಾದೃತೇ ॥ 6 ॥

ಪರಿಜನಾನುರಾಗವಿರಚಿತಸ್ತವಲವಸಂಶಬ್ದಸಲಿಲಕಿಸಲಯತುಲಸೀದೂರ್ವಾಂಕುರೈರಪಿ ಸಂಭೃತಯಾ ಸಪರ್ಯಯಾ ಕಿಲ ಪರಮ ಪರಿತುಷ್ಯಸಿ ॥ 7 ॥

ಅಥಾನಯಾಪಿ ನ ಭವತ ಇಜ್ಯಯೋರುಸಂಭಾರಭರಯಾ ಸಮುಚಿತಮರ್ಥಮಿಹೋಪಲಭಾಮಹೇ ॥ 8 ॥

ಆತ್ಮನ ಏವಾನುಸವನಮಂಜಸಾ ವ್ಯತಿರೇಕೇಣಾನುಬೋಭೂಯಮಾನಾಶೇಷಪುರುಷಾರ್ಥಸ್ವರೂಪಸ್ಯ ಕಿಂತು ನಾಥಾಶಿಷ ಆಶಾಸಾನಾನಾಮೇತದಭಿಸಂರಾಧನಮಾತ್ರಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ ॥ 9 ॥

ತದ್ಯಥಾ ಬಾಲಿಶಾನಾಂ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮನಃ ಶ್ರೇಯಃಪರಮವಿದುಷಾಂ ಪರಮಪುರುಷ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಕರುಣಯಾ ಸ್ವಮಹಿಮಾನಂ ಚಾಪವರ್ಗಾಖ್ಯಮುಪಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯನ್ ಸ್ವಯತ್ನೋಪಚಿತ ಏವೇತರವದಿಹೋಪಲಕ್ಷಿತಃ ॥ 10 ॥

ಅಥಾರ್ಹಯಾಮಃ ಪರಂ ಹ್ಯರ್ಹತ್ತಮ ಯರ್ಹಿ ಬರ್ಹಿಷಿ ರಾಜರ್ಷೇರ್ವರದರ್ಷಭೋ ಭಗವಾನ್ ನಿಜಪುರುಷೇಕ್ಷಣ-ವಿಷಯ ಆಸೀತ್ ॥ 11 ॥

ಅಸಂಗನಿಶಿತಜ್ಞಾನಾನಲವಿಧೂತಾಶೇಷಮಲಾನಾಂ ಭಗವತ್ಸ್ವಭಾವಾನಾಂ ಆತ್ಮಾರಾಮಾಣಾಂ ಮುನೀನಾಮನವರತ-ಪರಿಗಣಿತಗುಣಗಣಪರಮಮಂಗಲಾಯತನಕಥನೋಽಸಿ ॥ 12 ॥

ಅಥ ಕಥಂಚಿತ್ ಸ್ಖಲನಕ್ಷುತ್ಪತನಜೃಂಭಣದುರವಸ್ಥಾನಾದಿಷು ವಿವಶಾನಾಂ ನಃ ಶ್ರೀಮಚ್ಚರಣಾರವಿಂದಸ್ಮರಣಾಯ ಜ್ವರಮರಣದಶಾಯಾಮಪಿ ಸಕಲಕಶ್ಮಲನಿರಸನಾನಿ ತವ ಗುಣಕೃತನಾಮಧೇಯಾನಿ ವಚನಗೋಚರಾಣಿ ಭವಂತು ॥ 13 ॥

ಕಿಂಚಾಯಂ ರಾಜರ್ಷಿರಪತ್ಯಕಾಮಃ ಪ್ರಜಾಂ ಭವಾದೃಶೀಮಾಶಾಸಾನ ಈಶ್ವರಮಾಶಿಷಾಂ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಯೋರಪಿ ಭಗವಂತಮುಪಧಾವತಿ ಪ್ರಜಾಯಾಮರ್ಥಪ್ರತ್ಯಯೋ ಧನದಮಿವಾಧನಃ ಫಲೀಕರಣಂ ಕೋ ವಾ ಈಹತೇ ॥ 14 ॥

ಅಪರಾಜಿತಾಪರಾಜಿತಯಾ ಮಾಯಯಾನವಸಿತಪದಧ್ಯಾನವ್ಯಾವೃತ್ತಮತಿಃ ವಿಷಮವಿಷಯವ್ಯಾಪೃತಪ್ರಕೃತಿಃ ಅನುಪಾಸಿತ-ಮಹಚ್ಚರಣಃ ॥ 15 ॥

ಯದು ಹ ವಾವ ಪುನರದಭ್ರಕರ್ತರಿ ಹ ಸಮಾಹೂತಃ ತದರ್ಥಧಿಯಾಂ ಮಂದಾನಾಂ ನಸ್ತದ್ದೇವ ಹೇಲನಂ ದೇವಾರ್ಹಸಿ ಸಾಮ್ಯೇನ ಸರ್ವಾತ್ಮನ್ ಪ್ರತಿವೋಢುಮವಿದುಷಾಮ್ ॥ 16 ॥

ಇತಿ ನಿಗದೇನಾಭಿಷ್ಟೂಯಮಾನೋ ಭಗವಾನನಿಮಿಷರ್ಷಭೋ ವರ್ಷಧರಾಭಿವಂದಿತಚರಣಃ ಸದಯಮಿದಮಾಹ ॥

ಶ್ರೀಭಗವಾನುವಾಚ

ಅಹೋ ಬತಾಹಮೃಷಯೋ ಭವದ್ಭಿರವಿತಥಗೀರ್ಭಿಃ ವರಮಸುಲಭಮಭಿಯಾಚಿತೋ ಯದಮುಷ್ಯ ಆತ್ಮಜೋ ಮಯಾ ಸದೃಶೋ ಭೂಯಾದಿತಿ ಮಮಾಹಮೇವಾಭಿರೂಪಃ ಕೈವಲ್ಯಾದಥಾಪಿ ಬ್ರಹ್ಮವಾದೋ ನ ಮೃಷಾ ಭವಿತುಮರ್ಹತಿ ಮಮೈವ ಹಿ ಮುಖಂ ಯದ್ ದ್ವಿಜ ದೇವಕುಲಮ್ ॥ 18 ॥

ತತ ಆಗ್ನೀಧ್ರೀಯೇ ಕ್ಷೇತ್ರೇಽಹಂ ಕಲಯಾವತರಿಷ್ಯಾಮಿ ಆತ್ಮತುಲ್ಯಮನುಪಲಭ್ಯಮಾನಃ ॥ 19 ॥

ಇತಿ ನಿಶಾಮಯಂತ್ಯಾ ಮೇರುದೇವ್ಯಾಃ ಪತಿಂ ಸಮಭಿಧಾಯಾಂತರ್ದಧೇ ಭಗವಾನ್ ॥ 20 ॥

ಬರ್ಹಿಷಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಏವಂ ವಿಷ್ಣುರಾತ ಭಗವಾನ್ ಪರಮರ್ಷಿಭಿಃ ಪ್ರಸಾದಿತೋ ನಾಭೇಃ । ಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷಯಾ ತದವ-ರೋಧಜನೇ ಮೇರುದೇವ್ಯಾಂ ಚ ಧರ್ಮಾನ್ ದರ್ಶಯಿತುಕಾಮೋ ವಾತರಶನಾನಾಂ ಶ್ರಮಣನಾಂ ಋಷೀಣಾಮೂರ್ಧ್ವ-ಮಂಥಿನಾಂ ಶುಕ್ಲಯಾ ತನುವಾಽವತತಾರ ॥ 21 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ತೃತೀಯೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಅಥ ತಮುತ್ಪತ್ತ್ಯೈವಾಭಿವ್ಯಜ್ಯಮಾನಭಗವಲ್ಲಕ್ಷಣಂ ಸಾಮ್ಯೋಪಶಮವೈರಾಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಮಹಾವಿಭೂತಿಭಿರನುದಿನಮೇಧ-ಮಾನಾನುಭಾವಂ ಪ್ರಕೃತಯಃ ಪ್ರಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ದೇವತಾಶ್ಚಾವನಿತಲಸಮವನಾಯಾತಿತರಾಂ ಜಗೃಧುಃ ॥ 1 ॥

ತಸ್ಯ ಹ ವಾ ಇತ್ಥಂ ವರ್ಷ್ಮಣಾ ವರೀಯಸಾ ಬೃಹತ್ಶ್ಲೋಕೇನ ಓಜಸಾ ಬಲೇನ ಶ್ರಿಯಾ ಯಶಸಾ ವೀರ್ಯಶೌರ್ಯಾಭ್ಯಾಂ ಚ ಪಿತಾ ಋಷಭ ಇತೀದೃಕ್ ನಾಮ ಚಕಾರ ॥ 2 ॥

ಯಸ್ಯ ಹೀಂದ್ರಃ ಸ್ಪರ್ಧಮಾನೋ ಭಗವಾನ್ ವರ್ಷೇನ ವವರ್ಷ ತದವಧಾರ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಋಷಭದೇವೋ ಯೋಗೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಹಸ್ಯಾತ್ಮಯೋಗಮಾಯಯಾ ಸ್ವವರ್ಷಮಜನಾಭಂ ನಾಮಾಭ್ಯವರ್ಷೀತ್ ॥ 3 ॥

ನಾಭಿಸ್ತು ಯಥಾಭಿಲಷಿತಂ ಸುಪ್ರಜಸ್ತ್ವಮವಬುದ್ಧ್ಯ ಪ್ರಮೋದಭರವಿಹ್ವಲೋ ಗದ್ಗದಾಕ್ಷರಯಾ ಗಿರಾ ಸ್ವೈರಂ ಗೃಹೀತನರ-ಲೋಕಸಮಾನಧರ್ಮಂ ಭಗವಂತಂ ಪುರಾಣಪುರುಷಂ ಮಾಯಾವಿಲಸತಿಮತಿರ್ವತ್ಸ ತಾತೇತಿ ಸಾನುರಾಗಮುಪಲಾಲ-ಯನ್ ಪರಾಂ ನಿರ್ವೃತಿಮುಪಗತೋ ವಿದಿತಾನುರಾಗಃ ಪೌರಪ್ರಕೃತಿಜನಪದಾನಾಂ ರಾಜಾ ನಾಭಿರಾತ್ಮಜಂ ಸಮಯಸೇತು-ರಕ್ಷಾಯಾಮಭಿಷಿಚ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇಷೂಪನಿಧಾಯ ಸಹ ಮೇರುದೇವ್ಯಾ ವಿಶಾಲಾಯಾಂ ಪ್ರಸನ್ನನಿಪುಣೇನ ತಪಸಾ ಸಮಾಧಿ ಯೋಗೇನ ನರನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಂ ಭಗವಂತಂ ವಾಸುದೇವಮುಪಾಸೀನಃ ಕಾಲೇನ ತನ್ಮಹಿಮಾನಮವಾಪ ॥ 4 ॥

ಯತ್ರ ಹ ಪಾಂಡವೇಯಶ್ಲೋಕಾವುದಾಹರಂತಿ

ಕೋ ನು ತತ್ಕರ್ಮ ರಾಜರ್ಷೇರ್ನಾಭೇರನ್ವಾಚರೇತ್ ಪುಮಾನ್ ।
ಅಪತ್ಯತಾಮಗಾದ್ ಯಸ್ಯ ಹರಿಃ ಶುದ್ಧೇನ ಕರ್ಮಣಾ ॥ 5 ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯೋಽನ್ಯಃ ಕುತೋ ನಾಭೇರ್ವಿಪ್ರಾ ಮಂಗಲಪೂಜಿತಾಃ । ಯಸ್ಯ ಬರ್ಹಿಷಿ ಯಜ್ಞೇಶಂ ದರ್ಶಯಾಮಾಸುರೋಜಸಾ ॥

ಅಥ ಸ ಭಗವಾನ್ ಋಷಭಃ ಸ್ವವರ್ಷಂ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಮನುಮನ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರದರ್ಶಿತಾಗುರುಕುಲವಾಸ ಉಪಲಬ್ಧವರೈರ್ಗುರುಭಿರನುಜ್ಞಾತೋ ಗೃಹಮೇಧಿನಾಂ ಧರ್ಮಾನನುಶಿಕ್ಷಮಾಣೋ ಜಯಂತ್ಯಾಮಿಂದ್ರದತ್ತಾಯಾಮುಭಯಲಕ್ಷಣಂ ಧರ್ಮಂ ಸಮಾಮ್ನಾಯಾಮ್ನಾತಮಭಿಯುಂಜನ್ನಾತ್ಮಜಾನಾತ್ಮಸಮಾನಾನಾಂ ಶತಂ ಜನಯಾಮಾಸ ॥ 7 ॥

ಯೇಷಾಂ ಖಲು ಸ ಮಹಾಯೋಗೀ ಭರತೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಗುಣ ಆಸೀದ್ ಯೇನೇದಂ ವರ್ಷಂ ಭಾರತಮಿತಿ ವ್ಯಪದಿಶಂತಿ ॥ 8 ॥

ತಮನು ಕುಶಾವರ್ತ ಇಲಾವರ್ತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತ ಆರ್ಯಾವರ್ತೋ ಮಲಯಕೇತುರ್ಭದ್ರಸೇನ ಇಂದ್ರಸ್ಪೃಕ್ ವಿದರ್ಭಃ ಕೀಕಟ ಇತಿ ನವನವತಿಪ್ರಧಾನಾಃ ॥ 9 ॥

ಕವಿರ್ಹರಿರಂತರಿಕ್ಷಃ ಪ್ರಬುದ್ಧಃ ಪಿಪ್ಪಲಾಯನಃ । ಆವಿರ್ಹೋತ್ರೋಽಥ ದ್ರುಮಿಲಶ್ಚಮಸಃ ಕರಭಾಜನಃ ಇತಿ ಭಾಗವತಧರ್ಮದರ್ಶನಾ ನವಮಹಾಭಾಗವತಾಸ್ತೇಷಾಂ ಸುಚರಿತಂ ಭಗವನ್ಮಹಿಮೋಪಬೃಂಹಿತಂ ವಸುದೇವನಾರದಸಂವಾದರೂಪಂ ಉಪಶಮಾಯನಮುಪರಿಷ್ಟಾದ್ವರ್ಣಯಿಷ್ಯಾಮಃ ॥ 10 ॥

ಯವೀಯಾಂಸ ಏಕಾಶೀತಿರ್ಜಾಯಂತೇ ಯಾಃ ಪಿತುರಾದೇಶಕರಾ ಮಹಾಶಾಲೀನಾ ಮಹಾಶ್ರೋತ್ರಿಯಾ ಯಜ್ಞಶೀಲಾಃ ಕರ್ಮಶ್ರದ್ಧಾಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಬಭೂವುಃ ॥ 11 ॥

ಭಗವಾನೃಷಭಸಂಜ್ಞ ಆತ್ಮತಂತ್ರಃ ಸ್ವಯಂ ನಿತ್ಯನಿವೃತ್ತಾನರ್ಥಪರಂಪರಃ ಕೇವಲಾನಂದಾನುಭವ ಈಶ್ವರ ಏವಂ ವಿಪರೀತವತ್ ಕರ್ಮಾಣ್ಯಾರಭಮಾಣಃ ಕಾಲೇನಾನುಗತಂ ಧರ್ಮಮಾಚಾರೇಣೋಪಶಿಕ್ಷಯನ್ ಅತದ್ವಿದ್ವಾಂಸಂ ಸಮುಪಶಾಂತೋ ಮೈತ್ರಃ ಕಾರುಣಿಕೋ ಧರ್ಮಾರ್ಥಯಶಃಪ್ರಜಾನಂದಾಮೃತಾವಿರೋಧೇನ ಗೃಹೇಷು ಲೋಕಾನ್ನಿಯಮಯತ್ ॥ 12 ॥

ಯದ್ಯಚ್ಛೀರ್ಷಣ್ಯಾಚರಿತಂ ತದನುವರ್ತತೇ ಲೋಕಃ ॥ 13 ॥

ಯದಪಿ ಸ್ವವಿದಿತಂ ಸಕಲಂ ಧರ್ಮಂ ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಂ ಗುಹ್ಯಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ದರ್ಶಿತಮಾರ್ಗೇಣ ಸಾಮಾದಿಭಿರುಪಾಯೈರ್ಜನತಾಮನುಶಶಾಸ ॥ 14 ॥

ದ್ರವ್ಯದೇಶಕಾಲವಯಃಶ್ರದ್ಧರ್ತ್ವಿಗ್ವಿವಿಧೋದ್ದೇಶೋಪಚಿತೈಃ ಸರ್ವೈರಪಿ ಕ್ರತುಭಿರ್ಯಥೋಪದೇಶಂ ಶತಕೃತ್ವ ಇಯಾಜ ॥ 15 ॥

ಭಗವತಾ ಋಷಭೇಣ ಪರಿರಕ್ಷಮಾಣ ಏತಸ್ಮಿನ್ ವರ್ಷೇ ನ ಕಶ್ಚನ ಪುರುಷೋ ವಾಂಛತ್ಯವಿದ್ಯಮಾನಮಿವಾತ್ಮನೋಽನ್ಯಸ್ಮಾತ್ ಕಥಂಚನ ಕಿಮಪಿ ಕರ್ಹಿಚಿದಪೇಕ್ಷತೇ ಭರ್ತರ್ಯನುಸವನವಿಜೃಂಭಿತಸ್ನೇಹಾತಿಶಯಮಂತರೇಣ ॥ 16 ॥

ಸ ಕದಾಚಿದಟಮಾನೋ ಭಗವಾನೃಷಭೋ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತಂ ಗತೋ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಪ್ರವರಸಭಾಯಾಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ನಿಶಾಮಯಂತೀನಾಮಾತ್ಮಜಾನವಹಿತಾತ್ಮನಃ ಪ್ರಶ್ರಯಪ್ರಣಯಭರಸುಯಂತ್ರಿತಾನಪ್ಯುಪಶಿಕ್ಷಯನ್ನಿತಿ ಹೋವಾಚ ॥ 17 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಚತುರ್ಥೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಋಷಭ ಉವಾಚ

ನಾಯಂ ದೇಹೋ ದೇಹಭಾಜಾಂ ನೃಲೋಕೇ ಕಷ್ಟಾನ್ಕಾಮಾನರ್ಹತಿ ವಿಡ್ಭುಜಾಂ ಯೇ ।
ತಪೋ ದಿವ್ಯಂ ಪುತ್ರಕಾ ಯೇನ ಸತ್ತ್ವಂ ಶುದ್ಧ್ಯೇದ್ ಯಸ್ಮಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮಸುಖಂ ತ್ವನಂತಮ್ ॥ 1 ॥

ಮಹತ್ಸೇವಾಂ ದ್ವಾರಮಾಹುರ್ವಿಮುಕ್ತೇಸ್ತಮೋದ್ವಾರಂ ಯೋಷಿತಾಂ ಸಂಗಿಸಂಗಮ್ ।
ಮಹಾಂತಸ್ತೇ ಸಮಚಿತ್ತಾಃ ಪ್ರಶಾಂತಾ ವಿಮನ್ಯವಃ ಸುಹೃದಃ ಸಾಧವೋ ಯೇ ॥ 2 ॥

ಯೇ ವಾ ಮಯೀಶೇ ಕೃತಸೌಹೃದಾರ್ಥಾ ಜನೇಷು ದೇಹಂಭರವಾರ್ತಿಕೇಷು ।

ಗೃಹೇಷು ಜಾಯಾತ್ಮಜರಾತಿರಾಸು ನ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತಾ ಯಾವದರ್ಥಾಶ್ಚ ಲೋಕೇ ॥ 3 ॥
ನೂನಂ ಪ್ರಮತ್ತಃ ಕುರುತೇ ಕರ್ಮ ದೀನೋಜಯಿಹಮಿಘ್ರಿಯಪ್ರೀತಯ ಆಪೃಣೋತಿ ।
ನ ಸಾಧು ಮನ್ಯೇ ಯತ ಆತ್ಮನೋಽಯಮಸನ್ನಪಿ ಕ್ಲೇಶದ ಆಸ ದೇಹಃ ॥ 4 ॥
ಪರಾಭವಸ್ತಾವದಬೋಧಜಾತೋ ಯಾವನ್ನ ಜಿಜ್ಞಾಸತ ಆತ್ಮತತ್ತ್ವಮ್ ।
ತಾವತ್ಕ್ರಿಯಾಸ್ತಾವದಿದಂ ಮನೋ ವೈ ಕರ್ಮಾತ್ಮಕಂ ಯೇನ ಶರೀರಬಂಧಃ ॥ 5 ॥
ಏವಂ ಮನಃ ಕರ್ಮವಶಂ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಅವಿದ್ಯಯಾತ್ಮನ್ಯವಧೀಯಮಾನೇ ।
ಪ್ರೀತಿರ್ನ ಯಾವನ್ಮಯಿ ವಾಸುದೇವೇ ನ ಮುಚ್ಯತೇ ದೇಹಯೋಗೇನ ತಾವತ್ ॥ 6 ॥
ಯದಾ ನು ಪಶ್ಯತ್ಯಯಥಾಗುಣೇಹಾಂ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಪ್ರಮತ್ತಃ ಸಹಸಾ ವಿಪಶ್ಚಿತ್ ।
ಗತಸ್ಮೃತಿರ್ವಿಂದತಿ ತತ್ರ ತಾಪಾನಾಸಾದ್ಯ ಮೈಥನ್ಯಮಗಾರಮಜ್ಞಃ ॥ 7 ॥
ಪುಂಸಃ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಮಿಥುನೀಭಾವ ಏಷ ತಯೋರ್ಮಿಥೋ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಮಾಹುಃ ।
ಯತೋ ಗೃಹಕ್ಷೇತ್ರಸುತಾಪ್ತವಿತ್ತೈರ್ಜನಸ್ಯ ಮೋಹೋಽಯಮಹಂ ಮಮೇತಿ ॥ 8 ॥
ಯದಾತ್ಮನೋ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿರಸ್ಯ ಕರ್ಮಾನುಬಂಧೋ ದೃಢಮಾಶ್ಲಥೇತ ।
ತದಾ ಜನಃ ಸಂಪರಿವರ್ತಮಾನೋ ಮುಕ್ತಃ ಪರಂ ಯಾತ್ಯತಿಹಾಯ ಹೇತುಮ್ ॥ 9 ॥
ಹರೌ ಗುರೌ ಮಯಿ ಭಕ್ತ್ಯಾನುವೃತ್ತ್ಯಾ ವಿತೃಷ್ಣಯಾ ದ್ವಂದ್ವತಿತಿಕ್ಷಯಾ ಚ ।
ಸರ್ವತ್ರ ಜಂತೋರ್ವ್ಯಸನಾವಗತ್ಯಾ ಜಿಜ್ಞಾಸಯಾ ತಪಸೇಹಾನಿವೃತ್ತ್ಯಾ ॥
ಮತ್ಕರ್ಮಭಿರ್ಮತ್ಕಥಯಾ ಚ ನಿತ್ಯಂ ಮತ್ದಾವಸಂಗಾದ್ಗುಣಕೀರ್ತನಾನ್ಮೇ ॥ 10 ॥
ನಿರ್ವೈರಸಾಮ್ಯೋಪಶಮೇನ ಪುತ್ರಜಿಹಾಸಯಾ ದೇಹಗೇಹಾತ್ಮಬುದ್ಧೇಃ ।
ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯೋಗೇನ ವಿವಿಕ್ತಸೇವಯಾ ಪ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಾಭಿಜಯೇನ ಸಮ್ಯಕ್ ॥ 11 ॥
ಸಚ್ಛ್ರದ್ಧಯಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೇಣ ಶಶ್ವದಸಂಪ್ರಮಾದೇನ ಜಯೇನ ವಾಚಾಮ್ ।
ಸರ್ವತ್ರ ಮದ್ಭಾವವಿಚಕ್ಷಣೇನ ಜ್ಞಾನೇನ ವಿಜ್ಞಾನವಿರಾಜಿತೇನ ॥ 12 ॥
ಯೋಗೇನ ಧೃತ್ಯುದ್ಯಮಸತ್ತ್ವಯುಕ್ತೋ ಲಿಂಗಂ ವ್ಯಪೋಹೇತ್ಕುಶಲೋಽಹಮಾಖ್ಯಮ್ ।
ಕರ್ಮಾಶಯಂ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಬಂಧಮವಿದ್ಯಯಾಸಾದಿತಮಪ್ರಮತ್ತಃ ॥ 13 ॥
ಅನೇನ ಯೋಗೇನ ಯಥೋಪದೇಶಂ ಸಮ್ಯಗ್ ವ್ಯಪೋಹ್ಯೋಪರಮೇತ ಯೋಗಾತ್ ।
ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಶಿಷ್ಯಾಂಶ್ಚ ಪಿತಾ ಗುರುರ್ವಾ ಮಲ್ಲೋಕಕಾಮೋ ಮದನುಗ್ರಹಾರ್ಥಃ ॥ 14 ॥
ಇತ್ಥಂ ವಿಮನ್ಯುರನುಶಿಷ್ಯಾದತದ್‌ಜ್ಞಾನ್ನ ಯೋಜಯೇತ್ಕರ್ಮಸು ಕರ್ಮಮೂಢಾನ್ ।
ಕಂ ಯೋಜಯನ್ ಮನುಜೋರ್ಥಂ ಲಭೇತ ನಿಪಾತಯನ್ನಷ್ಟದೃಶಂ ಹಿ ಗರ್ತೇ ॥ 15 ॥
ಲೋಕಃ ಸ್ವಯಂ ಶ್ರೇಯಸಿ ನಷ್ಟದೃಷ್ಟಿರ್ಯೋಽರ್ಥಾನ್ ಸಮೀಹೇತ ನಿಕಾಮಕಾಮಃ ।
ಅನ್ಯೋನ್ಯವೈರಂ ಸುಖಲೇಶಹೇತೋರನಂತದುಃಖಂ ಚ ನ ವೇದ ಮೂಢಃ ॥ 16 ॥

ಕಸ್ತಂ ಸ್ವಯಂ ತದಭಿಜ್ಞೋ ವಿಪಶ್ಚಿದವಿದ್ಯಾಯಾಮಂತರೇ ವರ್ತಮಾನಮ್ ।
230 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪುನಸ್ತಂ ಸಘೃಣಃ ಕುಬುದ್ಧಿಂ ಪ್ರಯೋಜಯೇದುತ್ಪಥಗಂ ಯಥಾಂಧಮ್ ॥ 17 ॥
ಗುರುರ್ನ ಸಃ ಸ್ಯಾತ್ ಸ್ವಜನೋ ನ ಸಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪಿತಾ ನ ಸಃ ಸ್ಯಾಜ್ಜನನೀ ನ ಸಾ ಸ್ಯಾತ್ ।
ದೈವಂ ನ ತತ್ ಸ್ಯಾನ್ನಪತಿಶ್ಚ ಸಃ ಸ್ಯಾನ್ನ ಮೋಚಯೇದ್ ಯಃ ಸಮುಪೇತಮೃತ್ಯುಮ್ ॥ 18 ॥
ಇದಂ ಶರೀರಂ ಮಮ ದುರ್ವಿಭಾವ್ಯಂ ಸತ್ತ್ವಂ ಹಿ ಮೇ ಹೃದಯಂ ಯತ್ರ ಧರ್ಮಃ ।
ಪೃಷ್ಠೇ ಕೃತೋ ಮೇ ಯದಧರ್ಮ ಆರಾದತೋ ಹಿ ಮಾಮೃಷಭಂ ಪ್ರಾಹುರಾರ್ಯಾಃ ॥ 19 ॥
ತಸ್ಮಾದ್ ಭವಂತೋ ಹೃದಯೇನ ಜಾತಾಃ ಸರ್ವೇ ಮಹೀಯಾಂಸಮಮುಂ ಸುನಾಭಮ್ ।
ಅಕ್ಲಿಷ್ಟಬುದ್ಧ್ಯಾ ಭರತಂ ಭಜಧ್ವಂ ಶುಶ್ರೂಷಣಂ ತದ್ಭರಣಂ ಪ್ರಜಾನಾಮ್ ॥ 20 ॥
ಭೂತೇಷು ವೀರುದ್ಭ್ಯ ಉದುತ್ತಮಾ ಯೇ ಸರೀಸೃಪಾಸ್ತೇಷು ಸುಬೋಧನಿಷ್ಠಾಃ ।
ತತೋ ಮನುಷ್ಯಾಃ ಪ್ರವರಾಸ್ತತೋಽಪಿ ಗಂಧರ್ವಸಿದ್ಧಾ ವಿಬುಧಾನುಗಾ ಯೇ ॥ 21 ॥
ದೇವಾಸುರೇಭ್ಯೋ ಮಘವಾನ್ ಪ್ರಧಾನೋ ದಕ್ಷಾದಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಸುತಾಶ್ಚ ತೇಷಾಮ್ ।
ಭವಃ ಪರಃ ಸೋಽಥ ವಿರಿಂಚವೀರ್ಯಃ ಸ ಮತ್ಪರೋಽಹಂ ದ್ವಿಜದೇವದೇವಃ ॥ 22 ॥
ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಸ್ತುಲಯೇ ಭೂತಮನ್ಯತ್ ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಪ್ರಾತ್ ಕಿಮತಃ ಪರಂ ನು ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ನೃಭಿಃ ಪ್ರಹುತಂ ಶ್ರದ್ಧಯಾಹಮಶ್ನಾಮಿ ಕಾಮಂ ನ ತಥಾಗ್ನಿಹೋತ್ರೇ ॥ 23 ॥
ಧೃತಾಸ್ತನೂರುಶತೀರ್ಮೇ ಪುರಾಣೀ ಯೇನೇಹ ಸತ್ತ್ವಂ ಪರಮಂ ಪವಿತ್ರಮ್ ।
ಶಮೋ ದಮಃ ಸತ್ಯಮನುಗ್ರಹಶ್ಚ ತಪಸ್ತಿತಿಕ್ಷಾನುಭವಶ್ಚ ಯತ್ರ ॥ 24 ॥
ಮತ್ತೋಽಪ್ಯನಂತಾತ್ಪರತಃ ಪರಸ್ಮಾತ್ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಾಧಿಪತೇರ್ನ ಕಿಂಚಿತ್ ।
ಯೇಷಾಂ ಕಿಮು ಸ್ಯಾದಿತರೇಣ ತೇಷಾಮಕಿಂಚನಾನಾಮಪಿ ಭಕ್ತಿಭಾಜಾಮ್ ॥ 25 ॥
ಸರ್ವಾಣಿ ಮದ್ಧಿಷ್ಣ್ಯತಯಾ ಭವದ್ಭಿಶ್ಚರಾಣಿ ಭೂತಾನಿ ಸುತಾ ಧ್ರುವಾಣಿ ।
ಸಂಭಾವಿತವ್ಯಾನಿ ಪದೇಪದೇ ವೋ ವಿವಿಕ್ತದೃಷ್ಟಿಸ್ತದುತಾರ್ಹಣಂ ಮೇ ॥ 26 ॥
ಮನೋವಚೋದೃಕ್ಕರಣೈಹಿತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತಂ ಮೇ ಪರಿಬರ್ಹಣಂ ತತ್ ।
ವಿನಾ ಪುಮಾನ್ ಯೇನ ಮಹಾವಿಮೋಹಕೃತಾಂತಪಾಶಾನ್ನ ವಿಮೋಕ್ತುಮೀಶಃ ॥ 27 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಸ ಏವಮನುಶಾಸ್ಯಾತ್ಮಜಾನ್ ಸ್ವಯಮನುಶಿಷ್ಟಾನಪಿ ಲೋಕಾನುಶಾಸನಾರ್ಥಂ ಮಹಾನುಭಾವಃ ಪರಮಸುಹೃದ್ ಭಗವಾನೃಷಭಾಪದೇಶ ಉಪಶಮಶೀಲಾನಾಮುಪರತಕರ್ಮಣಾಂ ಮಹಾಮುನೀನಾಂ ಭಕ್ತಿಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಲಕ್ಷಣಂ ಪಾರಮಹಂಸ್ಯಧರ್ಮಮುಪಶಿಕ್ಷಮಾಣಃ ಸ್ವತನಯಂ ಶತಜ್ಯೇಷ್ಠಂ ಪರಮಭಾಗವತಂ ಭಗವಜ್ಜನಪರಾಯಣಂ ಭರತಂ ಧರಣೀತಲಪರಿಪಾಲನಾಯಾಭಿಷಿಚ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಭವನ ಏವೋರ್ವರಿತಶರೀರಮಾತ್ರಪರಿಗ್ರಹ ಉನ್ಮತ್ತ ಇವ ಗಗನಪರಿಧಾನಃ ಪ್ರಕೀರ್ಣಕೇಶ ಆತ್ಮನ್ಯಾರೋಪಿತಾಹವನೀಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತಾತ್ ಪ್ರವವ್ರಾಜ ॥ 28 ॥

ಜಡಾಂಧಮೂಕಬಧಿರಪಿಶಾಚೋನ್ಮಾದಕವದವಧೂತವೇಷೋಽಭಿಭಾಷ್ಯಮಾಣೋಽಪಿ ಜನಾನಾಂ ಗೃಹೀತಮೌನವ್ರತಃ ತೂಷ್ಣೀಂ ಬಭೂವ ॥ 29 ॥

ತತ್ರ ತತ್ರ ಪುರಗ್ರಾಮದುರ್ಗಾಕರಖೇಟಖರ್ವಟಶಿಬಿರವ್ರಜಘೋಷಸಾರ್ಥಗಿರಿವನಾಶ್ರಮಾದಿಷ್ವನುಪದಮವನಿಚರಾಪಸದೈಃ ಪರಿಭೂಯಮಾನೋ ಮಕ್ಷಿಕಾಭಿರಿವ ವನಗಜಸ್ತರ್ಜನತಾಡನಾವಮೇಹನನಿಷ್ಠೀವನಗ್ರಾವಶಕೃದ್ರಜಃಪ್ರಕ್ಷೇಪಣಪೂತಿವಾತ-ದುರುಕ್ತೈಸ್ತದವಿಗಣಯನ್ನೇವಾಸತ್ಸಂಸ್ಥಾನ ಏತಸ್ಮಿನ್ ದೇಹೋಪಲಕ್ಷಣೇಽಸದಪದೇಶ ಅಭಯಾನುಭವಸ್ವರೂಪೇಣ

ಸ್ವಮಹಿಮಾವಸ್ಥಾನೇನಾಸಮವರೋಪಿತಾಹಂಮಮಾಭಿಮಾನತ್ವಾದಖಂಡಿತಃ ಪೃಥಿವೀಮೇಕಚರಃ ಪರಿಬಭ್ರಾಮ ॥ 30 ॥

ಅತಿಸುಕುಮಾರಕರಚರಣೋರಃಸ್ಥಲವಿಪುಲಬಾಹ್ವಂಸಗಲವದನಾದ್ಯವಯವವಿನ್ಯಾಸಃ ಪ್ರಕೃತಿಸುಂದರಃ ಸ್ವಭಾವಹಾಸ ಮುಖೋ ನವನಲಿನದಲಾಯಮಾನಶಿಶಿರತರಚಾರ್ವರುಣಾಯತನಯನಸದೃಶಸುಭಗಕಪೋಲಕರ್ಣಕಂಠನಾಸೋ ವಿಮೂಢಸ್ಮಿತವದನಮಹೋತ್ಸವೇನ ಪುರವನಿತಾನಂ ಮನಸಿ ಕುಸುಮಶರಮುಪದಧಾನಃ। ಪರಾಗವಲಂಬಮಾನಕುಟಿಲ-ಜಟಿಲಾಲಕಕಪಿಲಕೇಶಭೂರಿಭಾರೋಽವಧೂತಮಲಿನನಿಜಶರೀರೇಣ ಗ್ರಹಗೃಹೀತ ಇವಾದೃಶ್ಯತ ॥ 31 ॥

ಯರ್ಹಿ ವಾವ ಸ ಭಗವಾನ್ ಲೋಕಮಿಮಂ ಯೋಗಸ್ಯಾದ್ಧಾ ಅಪ್ರತೀಪಮಿವಾಚಕ್ಷಾಣಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಕರ್ಮ ಬೀಭತ್ಸಿತಮಿತಿ ವ್ರತಮಾಜಗರಮಾಸ್ಥಿತಃ ಶಯಾನ ಏವಾಶ್ನಾತಿ ಪಿಬತಿ ಖಾದತ್ಯವಮೇಹತಿ ಹಸತಿ ಸ ಚೇಷ್ಟಮಾನ ಉಚ್ಚರಿತಾದಿಗ್ಧೋದ್ದೇಶಸ್ತಸ್ಯ ಹಯಃಪುರೀಷಸುರಭಿಸೌಗಂಧ್ಯೋ ವಾಯುಸ್ತಂ ದೇಶಂ ದಶಯೋಜನಂ ಸಮಂತಾತ್ಸುರಭೀಚಕಾರ। ಏವಂ ಗೋಮೃಗಕಾಕ-ಚರ್ಯಯಾ ವ್ರಜಂಸ್ತಿಷ್ಠನ್ನಾಸೀನಃ ಶಯಾನಃ ಕಾಕಮೃಗಗೋವಚ್ಚರತಿ ಪಿಬತಿ ಖಾದತ್ಯವಮೇಹತಿ ಸ್ಮ ॥ 32 ॥

ಇತಿ ನಾನಾಯೋಗಚರ್ಯಾಚರಣೋ ಭಗವಾನ್ ಕೈವಲ್ಯಪತಿಮ ಋಷಭೋಽಧಿಗತಪರಮಮಹಾನಂದಾನುಭವ ಆತ್ಮನಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಭೂತಾನಾಮಾತ್ಮಭೂತೇ ಭಗವತಿ ವಾಸುದೇವೇ ಆತ್ಮನೋ ವ್ಯವಧಾನೇನಾನಂತರೋದರಭಾವೇನ ಸಿದ್ಧಸಮಸ್ತಾರ್ಥೈಃ ಪರಿಪೂರ್ಣೋ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯಾಣಿ ವೈಹಾಯಸಮನೋಜವಾಂತರ್ಧಾನಪರಕಾಯಪ್ರವೇಶ-ದೂರಗ್ರಹಣಾದೀನಿ ಯದೃಚ್ಛಯೋಪಗತಾನಿ ನಾಂಜಸಾ ಹೃದಯೇನಾಭ್ಯನಂದತ್ ॥ 33 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಪಂಚಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ರಾಜೋವಾಚ

ನ ನೂನಂ ಭಗವನ್ನಾತ್ಮಾರಾಮಾಣಾಂ ಯೋಗಸಮೀರಿತಜ್ಞಾನಾವಭರ್ಜಿತಕರ್ಮಬೀಜಾನಾಮೈಶ್ವರ್ಯಾಣಿ ಪುನಃ ಕ್ಲೇಶದಾನಿ ಭವಿತುಮರ್ಹಂತಿ ಯದೃಚ್ಛಯೋಪಗತಾನಿ ॥ 1 ॥

ಋಷಿರುವಾಚ

ಸತ್ಯಮುಕ್ತಂ ಕಿಂ ತ್ವಿಹ ವಾ ಏಕೇನ ಮನಸೋ ವಿಸ್ರಂಭಮನವಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಘಟಕಿರಾಟ ಇವ ನ ಸಂಗಚ್ಛಂತಿ ॥ 2 ॥

ತಥಾಚೋಕ್ತಮ್ ॥

ನ ಕುರ್ಯಾತ್ ಕಸ್ಯಚಿತ್ಸಖ್ಯಂ ಮನಸಿ ಹ್ಯನವಸ್ಥಿತೇ।
ಯದ್ವಿಸ್ರಂಭಾಚ್ಚಿರಾಚ್ಚೀರ್ಣಂ ಚಸ್ಕಂದ ತಪ ಐಶ್ವರಮ್ ॥ 3 ॥

ನಿತ್ಯಂ ದದಾತಿ ಕಾಮಸ್ಯ ಛಿದ್ರಂ ತ ಮುನಯೇಽರಯಃ। ಯೋಗಿನಃ ಕೃತಮೈತ್ರಸ್ಯ ಪತ್ಯುರ್ಜಾಯೇವ ಪುಂಶ್ಚಲೀ ॥ 4 ॥

ಕಾಮೋ ಮನ್ಯುರ್ಮದೋ ಲೋಭಃ ಶೋಕಮೋಹಭಯಾದಯಃ। ಕರ್ಮಬಂಧಶ್ಚ ಯನ್ಮೂಲಃ ಸ್ವೀಕುರ್ಯಾತ್ಕೋ ನು ತದ್ ಬುಧಃ ॥ 5 ॥

ಅಥೈವಮಖಿಲಲೋಕಪಾಲಲಲಾಮೋ ವಿಲಕ್ಷಣೋ ಜಡವದವಧೂತವೇಷಭಾಷಾಚರಿತೈರವಿಲಕ್ಷಿತಭಗವತ್ಪ್ರಭಾವೋ ಯೋಗಿನಾಂ ಸಾಂಪರಾಯವಿಧಿಮನುಶಿಕ್ಷಯನ್ ಸ್ವಕಲೇವರಂ ಜಿಹಾಸುರಾತ್ಮನ್ಯಾತ್ಮಾನಮಸಂವ್ಯವಹಿತಮನರ್ಥಾಂತರ-

ಭಾವೇನಾನ್ವೀಕ್ಷಮಾಣ ಉಪರತಾನುವೃತ್ತಿರುಪರರಾಮ ॥ 6 ॥

ತಸ್ಯ ಹವಾ ಏವಂ ಮುಕ್ತಲಿಂಗಸ್ಯ ಭಗವತ ಋಷಭಸ್ಯ[illegible]ವಸಾನೋ ದೇಹ ಇಮಾಂ ಜಗತೀಮಭಿಮಾನಾ-
ಭಾಸೇನ ಚಂಕ್ರಮಮಾಣಃ ॥ 7 ॥

ಏಕದಾ ತು ಕಾಂಕಟಕರ್ಣಾಟಕಾದ್ದಕ್ಷಿಣಕರ್ಣಾಟಕಾನ್ ದೇಶಾನ್ ಯದೃಚ್ಛಯೋಪಗತಃ ಕುಟಚಾಚಲೋಪವನೇ ಆಸ್ಯ ಕೃತಾಶ್ಮಕವಲ ಉನ್ಮಾದ ಇವ ಮುಕ್ತಮೂರ್ಧಜೋಽಸಂವೀತ ಏವ ವಿಚಚಾರ ॥ 8 ॥

ಅಥ ಸಮೀರವೇಗವಿಧುತವೇಣುನಿಕರ್ಷೋಪಜಾತೋ ದಾವಾನಲಸ್ತದ್ವನಮಾಲೇಲಿಹಾನಃ ಸಹ ತೇನ ದದಾಹ ॥ 9 ॥

ಯಸ್ಯ ಕಿಲಾನುಚರಿತಮುಪಾಕರ್ಣ್ಯ ಕಾಂಕಟಕರ್ಣಾಟಕಾನಾಂ ದಕ್ಷಿಣಕರ್ಣಾಟಕಾನಾಂ ರಾಜಾರ್ಹನಾಮೋಪಶಿಕ್ಷ್ಯ ಕಲಾವಧರ್ಮ ಉತ್ಕೃಷ್ಯಮಾಣೇ ಭವಿತವ್ಯೇನ ವಿಮೋಹಿತಃ ಸ್ವಧರ್ಮಪಥಮಕುತೋಭಯಮಪಹಾಯ ಕುಪಥಂ ಪಾಷಂಡಮಸಮಂಜಸಂ ನಿಜಮನೀಷಯಾ ಮಂದಃ ಸಂಪ್ರವರ್ತಯಿಷ್ಯತೇ ॥ 10 ॥

ಯೇನ ಹ ವಾ ಕಲೌ ಮನುಜಾಪಸದಾದೇವ ಮಾಯಾಧಿಮೋಹಿತಾ ಸ್ವವಿಧಿನಿಯೋಗಶೌಚಾಚಾರವಿಹೀನಾದೇವ ಹೇಲನಾದೀನ್ಯಪವ್ರತಾನಿ ನಿಜೇಚ್ಛಯಾ ಗೃಹ್ಣಾನಾ ಅಸ್ನಾನಾ ನಾಚಮನಾ ಶೌಚಕೇಶೋಲ್ಲುಂಚನಾದೀನಿ ಕಲಿನಾಽಧರ್ಮ-ಬಹುಲೇನೋಪಹತಧಿಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಬ್ರಾಹ್ಮಣಯಜ್ಞಪುರುಷಲೋಕವಿದೂಷಕಾಃ ಪ್ರಾಯೇಣ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ॥ 11 ॥

ತೈರಪಿ ಹ್ಯರ್ವಾಕ್ತನಯಾ ನಿಜಲೋಕಯಾತ್ರಯಾಂಧಪರಂಪರಯಾ ತ ಏವಾನಾಸ್ಥಾಸ್ತಮಸ್ಯಂಧೇ ಸ್ವಯಮೇವ ಪ್ರಪತಿಷ್ಯಂತಿ ॥ 12 ॥

ಅಯಮವತಾರೋ ರಜಸೋಪಪ್ಲುತಕೈವಲ್ಯಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥಃ ತಸ್ಯಾನುಗುಣಾನ್ ಶ್ಲೋಕಾನ್ ಗಾಯಂತಿ ॥ 13 ॥

ಅಹೋ ಭುವಃ ಸಪ್ತಮುದ್ರವತ್ಯಾ ದ್ವೀಪೇಷು ವರ್ಷೇಷ್ವಧಿಪುಣ್ಯಮೇತತ್ ।
ಗಾಯಂತಿ ಯತ್ರತ್ಯಜನಾ ಮುರಾರೇಃ ಕರ್ಮಾಣಿ ಭದ್ರಾಣ್ಯವತಾರವಂತಿ ॥ 14 ॥

ಅಹೋ ನು ವಂಶೋ ಯಶಸಾವದಾತಃ ಪ್ರೈವ್ರತೋ ಯತ್ರ ಪುಮಾನ್ ಪುರಾಣಃ ।
ಕೃತಾವತಾರಃ ಪುರುಷಃ ಸ ಆದ್ಯಶ್ಚಚಾರ ಧರ್ಮಂ ಯದಕರ್ಮಹೇತುಮ್ ॥ 15 ॥

ಕೋ ನ್ವಸ್ಯ ಕಾಷ್ಠಾಮಪರೋಽನುಗಚ್ಛೇನ್ಮನೋರಥೇನಾಪ್ಯಭವಾಯ ಯೋಗೀ ।
ಯದ್ಯೋಗಮಾಯಾಂ ಸ್ಪೃಹಯಂತ್ಯುದಸ್ತಾಂ ಮಹತ್ತಮಾ ಯೇ ನ ಕೃತಪ್ರಯತ್ನಾಃ ॥ 16 ॥

ಇತಿ ಹ ಸ್ಮ ಸಕಲವೇದಲೋಕಬ್ರಾಹ್ಮಣಗವಾಂ ಪರಮಗುರೋರ್ಭಗವತ ಋಷಭಾಖ್ಯಸ್ಯ ವಿಶುದ್ಧಾಚರಿತಂ ಪುಂಸಾಂ ಸಮಸ್ತದುಶ್ಚರಿತಾಭಿಹರಣಂ ಪರಮಮಹಾಮಂಗಲಾಯನಮಿದಮನು ಶ್ರದ್ಧಯೋಪಚಿತಯಾನುಶೃಣೋತ್ಯಾಶ್ರಾವಯತಿ ವಾವಹಿತೋ ಭಗವತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ವಾಸುದೇವೇ ಏಕಾಂತತೋ ಭಕ್ತಿರನಯೋರಪಿ ಸಮನುವರ್ತತೇ ॥ 17 ॥

ಯಸ್ಯಾಮೇವ ಕವಯ ಆತ್ಮಾನಮವಿರತವಿವಿಧವೃಜಿನಸಂಸಾರಪರಿತಾಪೋಪತಪ್ಯಮಾನಮನುಸವನಂ ಸ್ನಾಪಯಂತಸ್ತಯೈವ ಪರಯಾ ನಿರ್ವೃತ್ಯಾ ಹ್ಯಾಪವರ್ಗಿಕಮಾತ್ಯಂತಿಕಂ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥಮಪಿ ಸ್ವಯಮಾಸಾದಿತಂ ನೈವಾದ್ರಿಯಂತೇ ಭಾಗವತತ್ವೇನೈವ ಪರಿಸಮಾಪ್ತಸರ್ವಾರ್ಥಾಃ ॥ 18 ॥

ರಾಜನ್ ಪತಿರ್ಗುರುರಲಂ ಭವತಾಂ ಯದೂನಾಂ ದೇವಪ್ರಿಯಃ ಕುಲಪತಿಃ ಕ್ವಚ ಕಿಂಕರೋ ವಃ ।
ಅಸ್ತ್ವೇವಮಂಗ ಭಗವಾನ್ ಭಜತಾಂ ಮುಕುಂದೋ ಮುಕ್ತಿಂ ದದಾತಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ಸ್ಮ ನ ಭಕ್ತಿಯೋಗಮ್ ॥

नित्यानुभूतनिजलाभनिवृत्ततृष्णः श्रेयस्यतद्रचनयाचिरसुप्तबुद्धेः ।
ಲೋಕಸ್ಯ ಯಃ ಕರುಣಯಾಭಯಮಾತ್ಮಲೋಕಮಾಖ್ಯಾನ್ನಮೋ ಭಗವತೇ ಋಷಭಾಯ ತಸ್ಮೈ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಷಷ್ಠೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಭರತಸ್ತು ಮಹಾಭಾಗವತೋ ಯದಾ ಭಗವತಾವನಿತಲಪರಿಪಾಲನಾಯ ಸಂಚಿಂತಿತಸ್ತದನುಶಾಸನಪರಃ ಪಂಚಜನೀಂ ವಿಶ್ವರೂಪದುಹಿತರಮುಪಯೇಮೇ ॥ 1 ॥

ತಸ್ಯಾಮುಹ ವಾ ಆತ್ಮಜಾನ್ ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇನಾನುರೂಪಾನಾತ್ಮನಃ ಪಂಚ ಜನಯಾಮಾಸ ಭೂತಾದಿರಿವ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ॥ 2 ॥

ಸುಮತಿಂ ರಾಷ್ಟ್ರಭೃತಂ ಸುದರ್ಶನಮಾವರಣಂ ಧೂಮ್ರಕೇತುಮಿತಿ ಅಜನಾಭಂ ನಾಮೈತದ್ವರ್ಷಂ ಭಾರತಮಿತಿ ಯತ ಆರಭ್ಯ ವ್ಯಪದಿಶಂತಿ ॥ 3 ॥

ಸ ಹಿ ಬಹುವಿನ್ಮಹೀಪತಿಃ ಪಿತೃಪಿತಾಮಹವದುರುವತ್ಸಲತಯಾ ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣಿ ವರ್ತಮಾನಾಃ ಪ್ರಜಾಃಪರ್ಯಪಾಲಯನ್ ॥ 4 ॥

ಈಜೇ ಚ ಭಗವಂತಂ ಯಜ್ಞಪುರುಷಂ ಕ್ರತುಭಿರುಚ್ಚಾವಚೈಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾಹಿತಾಗ್ನಿರಗ್ನಿಹೋತ್ರದರ್ಶಪೂರ್ಣಮಾಸಚಾತು-ರ್ಮಾಸ್ಯಪಶುಸೋಮಾನಾಂ ಪ್ರಕೃತಿವಿಕೃತಿಭಿರನುಸವನಂ ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರವಿಧಿನಾ ॥ 5 ॥

ಸಂಪ್ರಚರತ್ಸು ನಾನಾಯೋಗೇಷು ವಿರಚಿತಾಂಗಕ್ರಿಯೇಷು ಅಪೂರ್ವಂ ಯತ್ತತ್ಕ್ರಿಯಾಫಲಂ ಧರ್ಮಾಖ್ಯಂ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಯಜ್ಞಪುರುಷೇ ಸರ್ವದೇವತಾಲಿಂಗಾನಾಂ ಮಂತ್ರಾಣಾಮರ್ಥನಿಯಾಮಕತಯಾ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರ್ತರಿ ಪರದೇವತಾಯಾಂ ಭಗವತಿ ವಾಸುದೇವ ಏವ ಭಾವಯಾನಃ ಆತ್ಮನಃ ಪುಣ್ಯಮೃದಿತಕಷಾಯೋ ಹವಿಃಷ್ವಧ್ವರ್ಯುಭಿರ್ಗೃಹ್ಯಮಾಣೇಷು ಸ ಯಜಮಾನೋ ಯಜ್ಞಭಾಜೋ ದೇವಾಸ್ತಾನ್ ಪುರುಷಾವಯವೇಷ್ವಭ್ಯಭಾವಯತ್ ॥ 6 ॥

ಏವಂ ಕರ್ಮವಿಶುದ್ಧಿವಿಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಸ್ಯಾಂತರ್ಹೃದಯ ಆಕಾಶಶರೀರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಭಗವತಿ ವಾಸುದೇವೇ ಮಹಾಪುರುಷೋ-ಪಲಕ್ಷಣೈಃ ಶ್ರೀವತ್ಸಕೌಸ್ತುಭವನಮಾಲಾರಿದರಗದಾದಿಭಿರುಪಲಕ್ಷಿತೇ ನಿಜಪುರುಷಹೃದ್‌ಲಿಖಿತೇನಾತ್ಮನಾತ್ಮನಿ ಪುರುಷರೂಪೇಣ ವಿರೋಚಮಾನೇ ಉಚ್ಚೈಸ್ತರಾಂ ಭಕ್ತಿರನುದಿನಮೇಧಮಾನರಯಾಜಾಯತ ॥ 7 ॥

ಏವಂ ವರ್ಷಾಯುತಸಹಸ್ರಪರ್ಯಂತಾವಸಾನಾವಸಿತಕರ್ಮನಿರ್ವಾಣಾವಸರೋಽಧಿಭುಜ್ಯಮಾನಂ ಸ್ವತನಯೇಭ್ಯೋ ರಿಕ್ಥಂ ಪಿತೃಪೈತಾಮಹಂ ಯಥಾದಾಯಂ ವಿಭಜ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಸಕಲಸಂಪನ್ನಿಕೇತಾತ್ ಸ್ವನಿಕೇತನಾತ್ ಪುಲಹಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರವವ್ರಾಜ । ಯತ್ರ ಹವಾ ಭಗವಾನ್ ಹರಿರದ್ಯಾಪಿ ತತ್ರತ್ಯಾನಾಂ ನಿಜಜನಾನಾಂ ವಾತ್ಸಲ್ಯೇನ ಸನ್ನಿಧಾಪ್ಯತೇ ಇಚ್ಛಾರೂಪೇಣ ॥ 8 ॥

ಯತ್ರಾಶ್ರಮಪದಾನ್ಯುಭಯತೋ ನಾಭಿಭಿರ್ದೃಷಚ್ಚಕ್ರೈಶ್ಚಕ್ರನದೀನಾಮಸರಿತ್ಪ್ರವರಾ ಸರ್ವತಃ ಪವಿತ್ರೀಕರೋತಿ ॥ 9 ॥

ತಸ್ಮಿನ್ ವಾವ ಕಿಲ ಸ ಏಕಃ ಪುಲಹಾಶ್ರಮೋಪವನೇ ವಿವಿಧಕುಸುಮಕಿಸಲಯತುಲಸಿಕಾಂಬುಭಿಃ । ಕಂದಮೂಲಫಲೋ-ಪಹಾರೈಶ್ಚ ಸಮೀಹಮಾನೋ ಭಗವತ ಆರಾಧನಂ ವಿವಿಕ್ತ ಉಪರತವಿಷಯಾಭಿಲಾಷ ಉಪಭೃತೋಪಶಮಃ ಪರಾಂ ನಿರ್ವೃತಿಮವಾಪ ॥ 10 ॥

ತಯೈವಮವಿರತಪುರುಷಪರಿಚರ್ಯಯಾ ಭಗವತಿ ಪ್ರವರ್ದ್ಧಮಾನಾನುರಾಗಭಾರಹೃತಹೃದಯಶೈಥಿಲ್ಯಃ ಪ್ರಹರ್ಷ-ವೇಗೇನಾತ್ಮನ್ಯುದ್ಭಿದ್ಯಮಾನರೋಮಪುಲಕಕುಲಕಃ ಔತ್ಕಂಠ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಪ್ರಣಯಬಾಷ್ಪನಿರುದ್ಧಾವಲೋಕನಯನೋಽಭಿ- ರೇಮೇ । ಏವಂ ನಿಜರಮಣಾರುಣಚರಣಾರವಿಂದಾನುಧ್ಯಾನೇನೋಪಚಿತಭಕ್ತಿಯೋಗಪರಿಪ್ಲುತಪರಮಾಹ್ಲಾದಗಭೀರ-ಹೃದಯಾವಗಾಢಧಿಷಣಸ್ತಾಂ ವಿಕ್ರಿಯಮಾಣಾಂ ಭಗವತ್ಸಪರ್ಯಾಂ ನ ಸಸ್ಮಾರ ॥ 11 ॥

ಇತ್ಥಂ ಧೃತಭಗವದ್‌ವ್ರತ ಐಣಾಜಿನವಾಸಸಾನುಸವನಾಭಿಷೇಕಾರ್ದ್ರಕಪಿಶಕುಟಿಲಜಟಾಕಲಾಪೇನ ಚ ವಿರೋಚಮಾನಃ ಸೂರ್ಯ ಇವ ಭಗವಂತಂ ಹಿರಣ್ಮಯಂ ಪುರುಷಂ ದದರ್ಶ ಸೂರ್ಯಮಂಡಲೇಽಪ್ಯುಪತಿಷ್ಠನ್ನೇತದ ಹೋವಾಚ ॥ 12 ॥

ಪರೋರಜಃಸವಿತರ್ಜಾತವೇದೋ ವೇದಸ್ಯ ಗರ್ಭೋ ಮನಸೇದಂ ಜಜಾನ ।
ಸ್ವರೇತಸಾದಃ ಪುನರಾವಿಶ್ಯ ಚ ಸ್ವಂ ಹಂಸಂ ಗೃಧ್ರಾಣಾಮೃಷಭಂ ಸಂಗೃಣೀಮಃ ॥ 13 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಸಪ್ತಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏಕದಾ ತು ಮಹಾನದ್ಯಾಂ ಕೃತಾಭಿಷೇಕನೈಗಮಿಕಾವಶ್ಯಕೋ ಬ್ರಹ್ಮಾಕ್ಷರಮಭಿಗೃಣಾನೋ ಮುಹೂರ್ತತ್ರಯಮುದಕಾಂತ ಉಪವಿವೇಶ । ತತ್ರ ತದಾ ರಾಜನ್ ಹರಿಣೀ ಪಿಪಾಸಯಾ ಜಲಾಶಯಾಭ್ಯಾಶಮೇಕೈವೋಪಜಗಾಮ । ತಯಾ ಪೇಪೀಯ-ಮಾನೇ ಉದಕೇ ತಾವದೇವಾವಿದೂರೇಣ ನದತೋ ಮೃಗಪತೇರುರುನಾದೋ ಲೋಕಭಯಂಕರ ಉದಪತತ್ ॥ 1 ॥

ತಮುಪಶ್ರುತ್ಯ ಸಾ ಮೃಗವಧೂಃ ಪ್ರಕೃತಿವಿಕ್ಲವಾಚಲಿತನಿರೀಕ್ಷಣಾ ಸುತರಾಮಪಿ ಹರಿಭಯಾಭಿನಿವೇಶವ್ಯಗ್ರಹೃದಯಾ ಪಾರಿಪ್ಲವದೃಷ್ಟಿರಗತತೃಷಾತಿಭಯಾತ್ ಸಹಸೋಚ್ಚಕ್ರಾಮ ॥ 2 ॥

ತಸ್ಯಾ ಉತ್ಪತಂತ್ಯಾ ಅಂತರ್ವತ್ನ್ಯಾ ಉರುಭಯಾವಗಲಿತೋ ಯೋನಿಗತೋ ಗರ್ಭಃ ಸ್ರೋತಸಿ ನಿಪಪಾತ । ತತ್ಪ್ರಸವಣೋ-ತ್ಸರ್ಪಣಭಯಖೇದಾತುರಾ ಸ್ವಗಣೇನ ವಿಯುಜ್ಯಮಾನಾ ಕಸ್ಯಾಂಚಿದ್ದರ್ಯಾಂ ಕೃಷ್ಣಸಾರಸತೀ ನಿಪಪಾತ ಚಾಥ ಮಮಾರ ॥ 3 ॥

ತಂ ತ್ವೇಣಕುಣಕಂ ಕೃಪಣಂ ಸ್ರೋತಸಾ ಚೋಹ್ಯಮಾನಮಭಿವೀಕ್ಷ್ಯಾಪವಿದ್ಧಬಂಧುಂ ಬಂಧುರಿವಾನುಕಂಪಯಾ ರಾಜರ್ಷಿ-ರ್ಭರತ ಆದಾಯ ಮೃತಮಾತರಮೇಣಮಾಶ್ರಮಪದಮಾನಯತ್ ॥ 4 ॥

ತಸ್ಯ ಹವಾ ಕುಣಕ ಉಚ್ಚೈಸ್ತರಾಂ ತಸ್ಮಿನ್ ಕೃತನಿಜಾಭಿಮಾನಸ್ಯಾಹರಹಸ್ತತ್ಪೋಷಣಪಾಲನಪ್ರೀಣನಲಾಲನಾನು-ಧ್ಯಾನೇನಾತ್ಮನಿಯಮಾಃ ಸಹಯಮಾಃ ಪುರುಷಪರಿಚರ್ಯಾದಯ ಏಕೈಕಶಃ ಕತಿಪಯಾಹರ್ಗಣೇನ ವಿಯುಜ್ಯಮಾನಾಃ ಕಿಲ ಸರ್ವ ಏವೋದವಸನ್ ॥ 5 ॥

ಅಥೇದಮಾಹ ಅಹೋ ಬತಾಯಂ ಹರಿಣಕುಣಕಃ ಕೃಪಣ ಈಶ್ವರರಥಚರಣ ಪರಿಭ್ರಮಣರಯೇಣ ಸ್ವಗಣಸುಹೃದ್ಬಂಧುಭ್ಯಃ ಪರಿವರ್ಜಿತಃ ಶರಣಂ ಚ ಮೋಪಸಾದಿತೋ ಮಾಮೇವ ಮಾತೃಪಿತೃಭ್ರಾತೃಜ್ಞಾತಿಭ್ಯೋಽಧಿಕಂ ಗೋಪಾಯನಂ ನಾನ್ಯಂ ಕಂಚನ ವೇದಮಯ್ಯೇವಾತಿವಿಸ್ರಬ್ಧಶ್ಚಾತ ಏವಮಯಾಮತ್ ಪರಾಯಣಸ್ಯ ಪೋಷಣಪಾಲನಪ್ರೀಣನಲಾಲನಮಪ್ಯನ-ಸೂಯುನಾನುಷ್ಠೇಯಂ ಶರಣ್ಯೋಪೇಕ್ಷಾದೋಷವಿದುಷಾ ॥ 6 ॥

ನೂನಂ ಹ್ಯಾರ್ಯಾಃ ಸಾಧವ ಉಪಶಮಶೀಲಾಃ ಕೃಪಣಸುಹೃದ ಏವಂವಿಧಾರ್ಥೇ ಸ್ವಾರ್ಥಾನ್ ಗುರುತರಾನುಪೇಕ್ಷಂತೇ ॥ 7 ॥

ಇತಿ ಕೃತಾನುಷಂಗ ಆಸನಸ್ನಾನಾಶನಶಯನಾಟನಸ್ಥಾನಾದಿಷು ಸಹಮೃಗಜಹುನಾ ಸ್ನೇಹಾನುಬದ್ಧಹೃದಯ ಆಸೀತ್ ॥ 8 ॥

ಕುಸುಮಕುಶಸಮಿತ್ಪಲಾಶಫಲಮೂಲೋದಕಾದೀನ್ಯಾಹರಿಷ್ಯಮಾಣೋ ವೃಕಸಾಲಾವೃಕಾದಿಭ್ಯೋ ಭಯಮಾಶಂಕಮಾನಃ ಸಹಹರಿಣಕುಣಕೇನ ವನಮಾವಿಶತಿ ॥ 9 ॥

ಪಥಿಪಥಿ ಚ ಮುಗ್ಧಭಾವೇನ ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಷಕ್ತಮತಿಪ್ರಣಯಸಾರಹೃದಯಃ । ಕಾರ್ಪಣ್ಯಾತ್ ಸ್ಕಂಧೇನೋದ್ವಹತಿ ಏವಮುತ್ಸಂಗೇ

ಉರಸಿ ಚಾಧಾಯೋಪಲಾಲಯನ್ ಪರಮಾಮವಾಪ ಮುದಮ್ ॥ 10 ॥

ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯಮಾನಾಯಾಮಂತರಾಲ ಉತ್ಥಾಯೋತ್ಥಾಯ ಯದೈನಮಭಿಚಕ್ಷೀತ ತರ್ಹಿ ವಾವ ಸ ವರ್ಷಪತಿಃ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಥೇನ ಮನಸಾ ತಸ್ಮೈ ಹಾಶಿಷ ಆಶಾಸ್ತೇ ಸ್ವಸ್ತಿ ಸ್ಯಾದ್ವತ್ಸ ತೇ ಸರ್ವತ ಇತಿ ॥ 11 ॥

ಅನ್ಯದಾ ತು ಭೃಶಮುದ್ವಿಗ್ನಮನಾ ನಷ್ಟದ್ರವಿಣ ಇವ ಕೃಪಣಃ ಸಕರುಣಮತಿತರ್ಷೇಣ ಹರಿಣಕುಣಕವಿರಹವಿಹ್ವಲಹೃದಯ-ಸಂತಾಪಸ್ತಮನುಶೋಚನ್ ಕಿಲ ಕಶ್ಮಲಂ ಮಹದಭಿರಂಭಿತ ಇತಿ ಹೋವಾಚ ॥ 12 ॥

ಅಪಿ ಬತ ಸ ವೈ ಕೃಪಣ್ಯೈಣಬಾಲಕೋ ಮೃತಹರಿಣೀಸುತೋ ಮಮಾನಾರ್ಯಸ್ಯ ಶಠಕಿತವಮತೇರಕೃತಸುಕೃತಸ್ಯ ಕೃತವಿಸ್ರಂಭ ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯೇನ ತದವಿಗಣಯನ್ ಸ್ವಜನ ಇವಾಗಮಿಷ್ಯತಿ ॥ 13 ॥

ಅಪಿ ಕ್ಷೇಮೇಣಾಸ್ಮಿನ್ನಾಶ್ರಮೋಪವನೇ ಶಷ್ಪಾಣಿ ಚರಂತಂ ದೇವಗುಪ್ತಂ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ॥ 14 ॥

ಅಪಿ ನ ವೃಕಃ ಸಾಲಾವೃಕೋಽನ್ಯತಮೋ ವಾ ನೈಕಚರೋ ಜಕ್ಷಯತಿ ॥ 15 ॥

ನಿಮ್ಲೋಚತಿ ಭಗವಾನ್ ಸಕಲಜಗತ್ಕ್ಷೇಮೋದಯಃ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಾದ್ಯಾಪಿ ನ ಮಮ ಮೃಗವಧೂನ್ಯಾಸ ಆಗಚ್ಛತಿ ॥ 16 ॥

ಅಪಿ ಸ್ವಿದಕೃತಸುಕೃತಂ ಮಾಮಾಗತ್ಯ ಸುಖಯಿಷ್ಯತಿ । ಹರಿಣರಾಜಕುಮಾರೋ ವಿವಿಧರುಚಿರದರ್ಶನೀಯನಿಜಮೃಗದಾರಕ-ವಿನೋದೈರಸಂತೋಷಂ ಸ್ವಾನಾಮಪನುದನ್ ॥ 17 ॥

ಕ್ಷ್ವೇಲಿಕಯಾ ಮಾಂ ಮುಧಾ ಸಮಾಧಿನಾ ಮೀಲಿತದೃಶಂ ಪ್ರೇಮಸಂರಂಭೇಣ ಸಚಕಿತಮಾಗತ್ಯ ಪೃಷತ ಅಪರುಷವಿಷಾಣಾ-ಗ್ರೇಣ ಲುಠತಿ ॥ 18 ॥

ಆಸಾದಿತಹವಿಷಿ ಬರ್ಹಿಷಿ ದೂಷಿತೇ ಮಯೋಪಾಲಬ್ಧೋ ಭೀತಭೀತಃ ಸಪದ್ಯುಪರತರಭಸ ಋಷಿಕುಮಾರವದವಹಿತ-ಕರಣಕಲಾಪ ಆಸ್ತೇ ॥ 19 ॥

ಕಿಂವಾ ಅರೇ ಆಚರಿತಂ ತಪಸ್ತಪಸ್ವಿನ್ಯಾನಯಾ ಯದಿ ಯಮವನಿಃ ಸವಿನಯಕೃಷ್ಣಸಾರತನಯತನುತರಸುಭಗಶಿವತಮ-ಖರಖುರಪದಪಂಕ್ತಿಭಿಃ ದ್ರವಿಣವಿಧುರಾತುರಸ್ಯ ಕೃಪಣಸ್ಯ ಮಮ ದ್ರವಿಣಪದವೀಂ ಸೂಚಯಂತ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಸರ್ವತಃ ಕೃತಕೌತುಕಂ ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗಕಾಮಾನಾಂ ದೇವಯಜನಂ ಕರೋತಿ ॥ 20 ॥

ಅಪಿಸ್ವಿದಸೌ ಭಗವಾನುಡುಪ ಏನಂ ಮೃಗಪತಿಭಯಾನ್ಮೃತಮಾತರಂ ಮಮ ಮೃಗಬಾಲಕಂ ಸ್ವಾಶ್ರಮಪರಿಭ್ರಷ್ಟಮನುಕಂಪಯಾ ಕೃಪಣಜನವತ್ಸಲಃ ಪರಿಪಾಲಯತಿ ॥ 21 ॥

ಏಷ ತೇ ಹರಿಣಕುಲೋಪನಿಧಿರ್ಮಯಾ ಗುಪ್ತ ಇತಿ । ಕಿಂವಾ ಆತ್ಮಜವಿಶ್ಲೇಷಜ್ವರದವದಹನಶಿಖಾಭಿರುಪತಪ್ಯಮಾನ-ಹೃದಯಸ್ಥಲನಲಿನಂ ಮಾಮುಪಸೃತ್ಯೋಪಸೃತಮೃಗೀತನಯಃ ಶಿಶಿರಶಾಂತಾನುರಾಗಗುಣಿತನಿಜವದನಸಲಿಲಾಮೃತಮಯ-ಗಭಸ್ತಿಭಿಃ ಸ್ವಧಯತಿ ॥ 22 ॥

ಇತಿ ಚೈವಮಘಟಮಾನಮನೋರಥಾಕುಲಹೃದಯೋ ಮೃಗದಾರಕಾಭಾಸೇನ ಸ್ವಾರಬ್ಧಕರ್ಮಣಾ ಯೋಗಾರಂಭಣತೋ ವಿಭ್ರಂಶಿತಃ ಸ ಯೋಗತಾಪಸೋ ಭಗವದಾರಾಧನಲಕ್ಷಣಾಚ್ಚ ಕಥಮಿತರಥಾ ಜಾತ್ಯಂತರ ಏಣಕುಣಕೇ ಆಸಂಗಃ ಸಾಕ್ಷಾ-ನ್ನಿಃಶ್ರೇಯಸಪ್ರತಿಪಕ್ಷತಯಾ ಪ್ರಾಕ್‌ಪರಿತ್ಯಕ್ತದುಸ್ತ್ಯಜಹೃದಯಾಭಿಜಾತಸ್ಯ ತಸ್ಯೈವಮಂತರಾಯವಿಹತಯೋಗಾರಂಭಣಸ್ಯ ರಾಜರ್ಷೇರ್ಭರತಸ್ಯ ತಾವನ್ಮೃಗಾರ್ಭಕಪೋಷಣಪಾಲನಪ್ರೀಣನಲಾಲನಾನುಷಂಗೇಣ ವಿಗಣಯತ ಆತ್ಮಾನಮಹಿರಿವಾ-ಖುಬಿಲಂ ದುರಿತಕ್ರಮಃ ಕಾಲಃ ಕರಾಲರಭಸ ಆಪದ್ಯತ ॥ 23 ॥

ತದಾನೀಮಪಿ ಪಾರ್ಶ್ವವರ್ತಿನಮಾತ್ಮಜಂ ಬಂಧುಮಿವಾನುಶೋಚಂತಮಭಿವೀಕ್ಷಮಾಣೋ ಮೃಗ ಏವಾಭಿವೇಶಿತಮನಾ

ವಿಸೃಜ್ಯಲೋಕಮಿಮಂ ಸಹ ಮೃಗೇಣ ಕಲೇವರಮನುಸ್ಮೃತಜನ್ಮಾನುಸ್ಮೃತಿರಿತರಮೃಗವನ್ಮೃಗಶರೀರಮವಾಪ II 24 II

ತತ್ರಾಪಿ ಹವಾ ಆತ್ಮನೋ ಮೃಗತ್ವಕಾರಣಂ ಭಗವದಾರಾಧನಸಮೀಹಾನುಭಾವೇನಾನುಸ್ಮೃತ್ಯ ಭೃಶಮನುತಪ್ಯಮಾನ ಆಹ II 25 II

ಅಹೋ ಕಷ್ಟಂ ಭ್ರಷ್ಟೋಽಹಮಾತ್ಮವತಾನುಪಥಾದ್ಯ ವಿಮುಕ್ತಸಮಸ್ತಸಂಗಸ್ಯ ವಿವಿಕ್ತಪುಣ್ಯಾರಣ್ಯಶರಣಸ್ಯಾತ್ಮವತಃ ಆತ್ಮನಿ ಸರ್ವೇಷಾಮಾತ್ಮನಾಂ ಭಗವತಿ ವಾಸುದೇವೇ ತದನುಶ್ರವಣಮನನಸಂಕೀರ್ತನಾರಾಧನಾನುಸ್ಮರಣಾಭಿಯೋಗೇನಾಶೂನ್ಯ-ಸಕಲಯಾಮೇನ ಕಾಲೇನ ಸಮಾವೇಶಿತಂ ಸಮಾಹಿತಂ ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇನ ಮನಸ್ತತ್ತು ಪುನರ್ಮಮಾಬುಧಸ್ಯ ರಾಗಾನ್ಮೃಗಸುತ-ಮನುಪರಿಸುಸ್ರಾವ II 26 II

ಏವಂ ನಿಗೂಢನಿರ್ವೇದೋ ವಿಸೃಜ್ಯ ಮೃಗೀಮಾತರಂ ಪುನರ್ಭಗವತ್ಕ್ಷೇತ್ರಮುಪಶಮಶೀಲಮುನಿಗಣದಯಿತಂ ಶಾಲಗ್ರಾಮಂ ಪುಲಸ್ತ್ಯಪುಲಹಾಶ್ರಮಂ ಕಾಲಂ ಜರಾತ್ಪ್ರತ್ಯಾಜಗಾಮ II 27 II

ತಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ಕಾಲಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಮಾಣಃ ಸಂಗಾಚ್ಚ ಭೃಶಮುದ್ವಿಗ್ನ ಆತ್ಮಸಹಚರಃ ಶುಷ್ಕಪರ್ಣಂ ತೃಣವೀರುಧಾ ವರ್ತಮಾನೋ ಮೃಗತ್ವನಿಮಿತ್ತಾವಸಾನಮೇವ ಗಣಯನ್ ಮೃಗಶರೀರಂ ತೀರ್ಥೋದಕಕ್ಲಿನ್ನಮುತ್ಸಸರ್ಜ II 28 II

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಅಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಅಥ ಕಸ್ಯಚಿದ್ ದ್ವಿಜವರಸ್ಯಾಂಗಿರಸಪ್ರವರಸ್ಯ ಶಮದಮತಪಃಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಾಧ್ಯಯನತ್ಯಾಗಸಂತೋಷತಿತಿಕ್ಷಾಪ್ರಶ್ರಯವಿದ್ಯಾ-ನಸೂಯಾತ್ಮಜ್ಞಾನಾನಂದಯುಕ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಸದೃಶಶ್ರುತಶೀಲಾಚಾರರೂಪೌದಾರ್ಯಗುಣಾನವಸೋದರ್ಯಾಂ ಗಜಾ ಬಭೂವುಃ ಮಿಥುನಂ ಚ ಯವೀಯಸ್ಯಾಂ ಭಾರ್ಯಾಯಾಮ್ II 1 II

ಯಸ್ತು ತತ್ರ ಪುಮಾಂಸ್ತಂ ಪರಮಭಾಗವತಂ ರಾಜರ್ಷಿಪ್ರವರಂ ಭರತಮುತ್ಸೃಷ್ಟಮೃಗಶರೀರಂ ಚರಮಶರೀರೇಣ ವಿಪ್ರತ್ವಂ ಗತಮಾಹುಃ II 2 II

ತತ್ರಾಪಿ ಸ್ವಜನಸಂಗಾಚ್ಚ ಭೃಶಮುದ್ವಿಜಮಾನೋ ಭಗವತಃ ಕರ್ಮಬಂಧವಿಧ್ವಂಸನಶ್ರವಣಸ್ಮರಣಗುಣವಿವರಣೇನ ಚರಣಾರವಿಂದಯುಗಲಂ ಮನಸಾ ವಿದಧತಃ ಆತ್ಮನಃ ಪ್ರತಿಘಾತಮಾಶಂಸಮಾನೋ ಭಗವದನುಗ್ರಹೇಣಾನುಸ್ಮೃತ-ಸ್ವಪೂರ್ವಜನ್ಮಾವಲಿರಾತ್ಮಾನಮುನ್ಮತ್ತಜಡಬಧಿರರೂಪೇಣ ದರ್ಶಯಾಮಾಸ ಲೋಕಸ್ಯ II 3 II

ತಸ್ಯಾಪಿ ಹವಾತ್ಮಜಸ್ಯ ಸ ವಿಪ್ರಃ ಪುತ್ರಸ್ನೇಹಾನುಬದ್ಧಮನಾ ಆಸಮಾವರ್ತನಾತ್ ಸಂಸ್ಕಾರಾನ್ ಯಥೋಪದೇಶಂ ವಿದಧಾನ ಉಪನೀತಸ್ಯ ಚ ಪುನಃ ಶೌಚಾಚಮನಾದೀನ್ ಕರ್ಮನಿಯಮಾನನಭಿಪ್ರೇತಾನಪಿ ಸಮಶಿಕ್ಷಯತ್ ಅನುಶಿಷ್ಟೇನ ಹಿ ಭಾವ್ಯಂ ಪಿತುಃ ಪುತ್ರೇಣೇತ್ಯಸದಾಗ್ರಹಃ II 4 II

ಸ ಚಾಪಿ ತದುಹ ಪಿತೃಸನ್ನಿಧಾವೇವ ಸಧ್ರೀಚೀನಮಿವ ಕರೋತಿ I ಛಂದಾಂಸ್ಯಧ್ಯಾಪಯಿಷ್ಯನ್ ಸಹ ವ್ಯಾಹೃತಿಭಿಃ ಸಪ್ರಣವಶಿರಸ್ತ್ರಿಪದೀಂ ಸಾವಿತ್ರೀಂ ಗ್ರೈಷ್ಮವಾಸಂತಿಕಾನ್ ಮಾಸಾನಧೀಯಮಾನಮಪ್ಯಸಮವೇತರೂಪಂ ಗ್ರಾಹಯಾಮಾಸ II 5 II

ಏವಂ ಸ್ವತನುಜೇ ಆತ್ಮನ್ಯನುರಾಗಾವೇಶಿತಚಿತ್ತಃ ಶೌಚಾಧ್ಯಯನವ್ರತನಿಯಮಗುರ್ವನಲಶುಶ್ರೂಷಣಾದ್ಯೌಪಕುರ್ವಾಣಕಾನಿ ಕರ್ಮಾಣ್ಯತದಭಿಯುಕ್ತಾನ್ಯಪಿ ಸಮನುಶಿಷ್ಟೇನ ಭಾವ್ಯಮಿತ್ಯಸದಾಗ್ರಹಃ ಪುತ್ರಮನುಶಶಾಸ I ಪಿತಾ ಸ್ವಯಂ ತಾವದನಧಿ ಗತಮನೋರಥಃ ಕಾಲೇನಾಪ್ರಮತ್ತೇನ ಸ್ವಯಂ ಗೃಹೇ ಪ್ರಮತ್ತ ಉಪಸಂಹೃತಃ II 6 II

ಅಥ ಯವೀಯಸೀ ದ್ವಿಜಸತೀ ಸ್ವಗರ್ಭಜಾತಮಿಥುನಂ ಸಪತ್ನ್ಯಾ ಉಪನ್ಯಸ್ಯ ಸ್ವಯಮನುಸಂಸ್ಥಯಾ ಪತಿಲೋಕಮಗಾತ್ I ಪಿತರ್ಯುಪರತೇ ಭ್ರಾತರ ಏನಮತತ್ಪ್ರಭಾವವಿದಸ್ತ್ರಯ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಮೇವ ಪರ್ಯವಸಿತಮತಯೋ ನ ಪರವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಜಡಮತಿರಿತಿ ಭ್ರಾತರಮನುಶಾಸನನಿರ್ಬಂಧಾನ್ ನ್ಯವೃತ್ಸಂತ II 7 II

ಸ ಚ ಪ್ರಾಕೃತೈರ್ದ್ವಿಪದಪಶುಭಿರುನ್ಮತ್ತಜಡಬಧಿರೇತ್ಯಭಿಭಾಷ್ಯಮಾಣೋ ಯದಾ ತದನುರೂಪಾಣಿ ಪ್ರಭಾಷತೇ ಕರ್ಮಾಣಿ ಚ ಸ ಕಾರ್ಯಮಾಣಃ ಪರೇಚ್ಛಯಾ ಕರೋತಿ । ವಿಷ್ಟಿತ್ಸ್ಕೋಥಿಃ ವೇತನತೋ ವಾ ಯಾಂಚಯಾ ಯದೃಚ್ಛಯ್ಯಾ ಚೋಪಸಾದಿತಮಲ್ಪಂ ಬಹುಮೃಷ್ಟಂ ಕದನ್ನಂ ವಾಭ್ಯವಹರತಿ ಪರಂ ನೇಂದ್ರಿಯಪ್ರೀತಿನಿಮಿತ್ತಮ್ ॥ 8 ॥

ನಿತ್ಯನಿವೃತ್ತದುಃಖಸ್ವಸಿದ್ಧವಿಶುದ್ಧಾನುಭವಾನಂದಸ್ವಾತ್ಮಲಾಭಾಧಿಗತಃ ಸುಖದುಃಖಯೋರ್ದ್ವಂದ್ವನಿಮಿತ್ತಯೋರಸಂಭಾವಿತ-ದೇಹಾಭಿಮಾನಃ ॥ 9 ॥

ಶೀತೋಷ್ಣವಾತವರ್ಷೇಷು ವೃಷ ಇವಾನಾವೃತಾಂಗಃ ಪೀನಃ ಸಂಹನನಾಂಗಃ ಸ್ಥಂಡಿಲಸಂವೇಶನಾನುನ್ಮರ್ದನಾನುನ್ಮಜ್ಜನೇನ ರಜಸಾ ಮಹಾಮಣಿರಿವಾನಭಿವ್ಯಕ್ತಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಾಃ ಕರ್ಪಟಾವೃತಕಟಿರುಪವೀತೇನೋರುಮಷಿಣಾ ದ್ವಿಜಾತಿರಿತಿ ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುರಿತಿ ಸಂಜ್ಞಯಾಜ್ಞಜನಾವಗತೋ ವಿಚಚಾರ ॥ 10 ॥

ಯದಾನುಪರತ ಆಹಾರಂ ಕರ್ಮವೇತನತ ಈಹಮಾನಃ ಸ್ವಭ್ರಾತೃಭಿರಪಿ ಕೇದಾರಕರ್ಮಣಿ ನಿರೂಪಿತಸ್ತದಪಿ ಕರೋತಿ । ಕಿಂತು ನ ಸಮಂ ವಿಷಮನ್ಯೂನಮಧಿಕಮಿತಿ ವೇದ । ಕಣಪಿಣ್ಯಾಕಫಲೀಕರಣಕುಲ್ಮಾಷಸ್ಥಾಲೀಪುರೀಷಾದೀನ್ಯಪ್ಯಮೃತ-ವದಾರೋಚಯತಿ ॥ 11 ॥

ಅಥ ಕದಾಚಿದ್ವೃಷಲೀಪತಿರ್ಭದ್ರಕಾಲ್ಯೈ ಪುರುಷಪಶುಮಾಲಭತಾಪತ್ಯಕಾಮಃ ॥ 12 ॥

ತಸ್ಯ ಹ ದೈವವಿಮುಕ್ತಸ್ಯ ಪಶೋಃ ಪದವೀಂ ತದನುಚರಾಃ ಪರಿಧಾವಂತೋ ನಿಶಿ ನಿಶೀಥಸಮಯೇ ತಮಸಾ ವೃತಾಯಾಮನಧಿಗತಪಶವ ಆಕಸ್ಮಿಕೇನ ವಿಧಿನಾ ಕೇದಾರಾನ್ ವೀರಾಸನೇನ ಮೃಗವರಾಹಾದಿಭ್ಯಃ ಸಂರಕ್ಷ್ಯಮಾಣಮಾಂಗಿರಸಪ್ರವರಸುತ-ಮಪಶ್ಯನ್ ॥ 13 ॥

ಅಥ ತ ಏನಮನವದ್ಯಲಕ್ಷಣಮವಮೃಶ್ಯ ತೇನ ಭರ್ತುಃ ಕರ್ಮನಿಷ್ಪತ್ತಿಂ ಮನ್ಯಮಾನಾ ಬದ್ಧ್ವಾ ರಶನಯಾ ಚಂಡಿಕಾಗೃಹಮುಪನಿನ್ಯುರ್ಮುದಾ ವಿಕಸಿತವದನಾಃ ॥ 14 ॥

ಅಥ ಪಣಯಸ್ತಂ ಸ್ವವಿಧಿನಾಭಿಷಿಚ್ಯಾಹತೇನ ವಾಸಸಾಚ್ಛಾದ್ಯ ಭೂಷಣಾನುಲೇಪಸ್ರಕ್ತಿಲಕಾದಿಭಿರುಪಸ್ಕೃತಂ ಭುಕ್ತವಂತಂ ಧೂಪದೀಪಮಾಲ್ಯಲಾಜಕಿಸಲಯಾಂಕುರಫಲೋಪಹಾರೋಪೇತಯಾ ವೈಶಸಸಂಸ್ಥಯಾ ಮಹತಾ ಗೀತಸ್ತುತಿ-ಮೃದಂಗಪಣವಘೋಷೇಣ ಚ ತಂ ಪುರುಷಪಶುಂ ಭದ್ರಕಾಲ್ಯಾಃ ಪುರತ ಉಪವೇಶಯಾಮಾಸುಃ ॥ 15 ॥

ಅಥ ವೃಷಲರಾಜಪಣಿಃ ಪುರುಷಪಶೋರಸೃಗಾಸವೇನ ದೇವೀಂ ಭದ್ರಕಾಲೀಂ ಯಕ್ಷ್ಯಮಾಣಸ್ತದಭಿಮಂತ್ರಿತಮಸಿ-ಮತಿಕರಾಲಂ ನಿಶಿತಮುಪಾದದೇ ॥ 16 ॥

ಇತಿ ತೇಷಾಂ ವೃಷಲರಾಜ್ಞಾಂ ರಜಸ್ತಮಃಪ್ರಕೃತೀನಾಂ ಧನಮದರಜಸೋತ್ಸಿಕ್ತಮನಸಾಂ ಭಗವತ್ಕಲಾಂಗಿರಸಕುಲಂ ಕದರ್ಥೀಕೃತ್ಯೋತ್ಪಥೇನ ಸ್ವೈರಂ ವಿಹರತಾಂ ಹಿಂಸಾವಿಹಾರಾಣಾಂ ಕರ್ಮಾತಿದಾರುಣಂ ವೃಷಲಾನಾಂ ಯದ್ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಸುತಸ್ಯ ನಿರ್ವೈರಸ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಸುಹೃದಃ ಸೂನಾಯಾಮಪ್ಯನಭಿಮತಸ್ಯಾಲಂಭನಂ ತದುಪಲಭ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸಾತಿದುರ್ವಿಷಹೇಣ ದಂದಹ್ಯಮಾನೇನ ವಪುಷಾ ಸಹಸೋಚ್ಚಚಾಲ ಸೈವ ದೇವೀ ಭದ್ರಕಾಲೀ ॥ 17 ॥

ಭೃಶಮಮರ್ಷರೋಷಾವೇಶರಭಸವಿಲಸಿತಭ್ರುಕುಟಿವಿಟಪಕುಟಿಲದಂಷ್ಟ್ರಾರುಣೇಕ್ಷಣಾಟೋಪಾತಿಭಯಾನಕವದನಾ ಹಂತುಕಾಮೇವೇದಂ ಮಹದಾಟ್ಟಹಾಸಮತಿಸಂರಂಭೇಣ ವಿಮುಂಚತೀ ತತ ಉತ್ಪತ್ಯ ಪಾಪೀಯಸಾಂ ದುಷ್ಟಾನಾಂ ತೇನೈವಾಸಿನಾ ವೃಕ್ಣಶೀರ್ಷ್ಣಾಂ ಗಲಾತ್ಸ್ರವಂತಮಸೃಗಾಸವಮತ್ಯುಷ್ಣಂ ಸಹಗಣೈರ್ನಿಪೀಯಾತಿಪಾನಮದವಿಹ್ವಲೋಚ್ಚೈಸ್ತರಾಂ ಸ್ವಪಾರ್ಷದೈಃ ಸಹ ಜಗೌ ನನರ್ತ ವಿಜಹಾರ ಚ ಶಿರಃಕಂದುಕಲೀಲಯಾ ॥ 18 ॥

ಏವಮೇವ ಖಲು ಮಹದಭಿಚಾರಾತಿಕ್ರಮಃ ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇನಾತ್ಮನೇ ಫಲತಿ ॥ 19 ॥

ನ ವಾ ಏತದ್ವಿಷ್ಣುರಾತಾದ್ಭುತಂ ಯದಸಂಭ್ರಮಃ ಸ್ವಶಿರಶ್ಛೇದನ ಆಪತಿತೇಽಪಿ ವಿಮುಕ್ತದೇಹಾದ್ಯಾತ್ಮಭಾವಸುದೃಢಹೃದಯ-ಗ್ರಂಥೀನಾಂ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಸುಹೃದಾತ್ಮನಾಂ ನಿರ್ವೈರಾಣಾಂ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವತ ಅನಿಮಿಷಾರಿವರಾಯುಧೇನಾಪ್ರಮತ್ತೇನ ತೈಸ್ತೈ-ರ್ಭಾವೈರಭಿರಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ತತ್ಪಾದಮೂಲಮಕುತೋಭಯಮಾಶ್ರಿತಾನಾಂ ಭಾಗವತಪರಮಹಂಸಾನಾಮ್ ॥ 20 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ನವಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಅಥ ಸಿಂಧುಸೌವೀರಪತೇ ರಹೂಗಣಸ್ಯ ವ್ರಜತ ಇಕ್ಷುಮತ್ಯಾಸ್ತಟೇ ನದ್ಯಾ ಭಗವಂತಂ ಕಪಿಲಋಷಿಂ ದ್ರಷ್ಟುಂ ಕಸ್ಮಿಂಶ್ಚಿದಾಶ್ರಮೇ ಸ್ಥಿತಂ ತತ್ಕುಲಪತಿನಾ ಶಿಬಿಕಾವಾಹಕಪುರುಷಾನ್ವೇಷಣಸಮಯೇ ದೈವೇನೋಪಸಾದಿತಃ ಸ ದ್ವಿಜವರ ಉಪಲಬ್ಧಃ ಏಷ ಪೀವಾ ಯುವಾ ಸಂಹನನಾಂಗಃ ಖರವತ್ ಧುರಂ ವೋಢುಮಲಮಿತಿ ಪೂರ್ವವಿಷ್ಟಿಗೃಹೀತೈಃ ಸಹ ಗೃಹೀತಃ ಪ್ರಸಭಮತದರ್ಹ ಉವಾಹ ಶಿಬಿಕಾಂ ಸ ಹಿ ಮಹಾನುಭಾವಃ ॥ 1 ॥

ಯದಾ ಹಿ ದ್ವಿಜವರಸ್ಯ ಯುಗಮಾತ್ರಾವಲೋಕಾನುಗತೇರ್ನ ಸಮಾಪುರುಷಗತಿಸ್ತದಾ ವಿಷಮಗತಾಯಾಂ ಸ್ವಶಿಬಿಕಾಯಾಂ ರಹೂಗಣ ಉಪಧಾರ್ಯ ಪುರುಷಾನಧಿವಹತ ಆಹ । ಹೇ ವೋಢಾರಃ ಸಾಧ್ವತಿಕ್ರಮತ ಕಿಮಿತಿ ವಿಷಮಮೂಹ್ಯತೇ ಯಾನಮಿತಿ ॥ 2 ॥

ಅಥ ತ ಈಶ್ವರವಚಃ ಸೋಪಾಲಂಭಮುಪಾಕರ್ಣ್ಯ ತುರ್ಯಾಚ್ಛಂಕಿತಮನಸಸ್ತಂ ವಿಜ್ಞಾಪಯಾಂಬಭೂವುಃ ॥ 3 ॥

ನ ವಯಂ ನರದೇವ ಪ್ರಮತ್ತಾ ಭವನ್ನಿಯಮಾನುಪಥಾಃ ಸಾಧ್ವೇವ ವಹಾಮಃ ಅಯಮಧುನೈವ ನಿಯುಕ್ತೋಽಪಿ ನ ದ್ರುತಂ ವ್ರಜತಿ ನಾನೇನ ಸಹ ವೋಢುಮಿಹ ವಯಂ ಪಾರಯಾಮ ಇತಿ ॥ 4 ॥

ಸಾಂಸರ್ಗಿಕೋ ದೋಷ ಏವ ನೂನಮೇಕಸ್ಯಾಪಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಂಸರ್ಗಿಣಾಂ ಭವಿತುಮರ್ಹತೀತಿ ನಿಶಮ್ಯ ಕೃಪಣಂ ವಚೋ ರಾಜಾ ರಹೂಗಣ ಉಪಾಸಿತವೃದ್ಧೋಽಪಿ ನಿಸರ್ಗೇಣ ಬಲಾತ್ಕೃತಈಷದುತ್ಥಿತಮನ್ಯುರವಿಸ್ಪಷ್ಟಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸಂ ಜಾತವೇದಸಮಿವ ರಜಸಾ ತಮಸಾವೃತಮತಿರಾಹ ॥ 5 ॥

ಅಹೋ ಕಷ್ಟಂ ಭ್ರಾತರ್ವ್ಯಕ್ತಮುರುಪರಿಶ್ರಾಂತೋ ದೀರ್ಘಮಧ್ವಾನಮೇಕ ಏವ ಊಹಿತವಾನ್ ಸುಚಿರಂ ನಾತಿಪೀವಾ ನಾತಿಸಂಹನನಾಂಗೋ ಜರಸೋಪದ್ರುತೋ ಭವಾನ್ ಸಖೇ ನೋ ಏವಾಪರ ಏತೇ ಸಂಘಟ್ಟಿನಃ ॥ 6 ॥

ಇತಿ ಬಹುವಿಪ್ರಲಬ್ಧೋಽಪ್ಯವಿದ್ಯಯಾವಿಹಿತದ್ರವ್ಯಗುಣಕರ್ಮಾಶಯಸ್ವಚರಮಕಲೇವರ ಅವಸ್ತುನಿ ಸಂಸ್ಥಾನವಿಶೇಷೇ ಅಹಂಮಮೇತ್ಯನಧ್ಯಾರೋಪಿತಮಿಥ್ಯಾಪ್ರತ್ಯಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಸ್ತೂಷ್ಣೀಂ ಶಿಬಿಕಾಮುವಾಹ ॥ 7 ॥

ಅಥ ಪುನಃ ಸ್ವಶಿಬಿಕಾಯಾಂ ವಿಷಮಗತಾಯಾಂ ಪ್ರಕುಪಿತ ಉವಾಚ ರಹೂಗಣಃ ಕಿಮರೇ ತ್ವಂ ಜೀವನ್ಮೃತೋಽಸಿ ಮಾಂ ಕದರ್ಥೀಕೃತ್ಯ ಭರ್ತೃಶಾಸನಮತಿಚರಸಿ । ಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ತೇ ಕರೋಮಿ ಚಿಕಿತ್ಸಾಂ ದಂಡಪಾಣಿರಿವ ಜನತಾಯಾಃ ಯಥಾಪ್ರಕೃತಿಂ ಸ್ವಾಂ ಭಜಿಷ್ಯಸೀತಿ ॥ 8 ॥

ಏವಂ ಬಹ್ವಬದ್ಧಮಭಿಭಾಷಮಾಣಂ ನರದೇವಾಭಿಮಾನಿನಂ ರಜಸಾ ತಮಸಾನುವಿದ್ಧೇನ ಮದೇನ ತಿರಸ್ಕೃತಾಶೇಷ-ಭಗವತ್ಪ್ರಿಯನಿಕೇತಂ ಪಂಡಿತಮಾನಿನಂ ಸಭಗವಾನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ಬ್ರಹ್ಮಭೂತಃ ಸರ್ವಭೂತಸುಹೃದಾತ್ಮಾ ಯೋಗೇಶ್ವರ-

ಚರ್ಯಾಯಾಂ ನಾತಿವ್ಯುತ್ಪನ್ನಮತಿಂ ಸ್ಮಯಮಾನ ಇವ ವಿಗತಸ್ಮಯ ಇದಮಾಹ ॥ 9 ॥

ತ್ವಯೋದಿತಂ ವ್ಯಕ್ತಮವಿಪ್ರಲಬ್ಧಂ ಭರ್ತುಃ ಸ ಮೇ ಸ್ಯಾದ್ಯದಿ ವೀರ ಭಾರಃ ।
ಗಂತುರ್ಯದಿ ಸ್ಯಾದಧಿಗಮ್ಯಮಧ್ವಾ ಪೀವೇತಿ ಚಾಸೌ ನ ವಿದಾಂ ಪ್ರವಾದಃ ॥ 10 ॥

ಸ್ಥೌಲ್ಯಂ ಕಾರ್ಶ್ಯಂ ವ್ಯಾಧಯ ಆಧಯಶ್ಚ ಕ್ಷುತ್ತೃಡ್ಭಯಂ ಕಲಿರಿಚ್ಛಾ ಜರಾ ಚ ।
ನಿದ್ರಾಽರತಿರ್ಮನ್ಯುರಹಂಮದಶ್ಚ ದೇಹೇನ ಜಾತಸ್ಯ ಹಿ ಮೇ ನ ಸಂತಿ ॥ 11 ॥

ಜೀವನ್ಮೃತತ್ವಂ ನಿಯಮೇನ ರಾಜನ್ನಾದ್ಯಂತವದ್ ಯದ್ವಿಕೃತಸ್ಯ ದೃಷ್ಟಮ್ ।
ಸ್ವಸ್ವಾಮಿಭಾವೋ ಧ್ರುವ ಏಷ ಯತ್ರ ತರ್ಹ್ಯುಚ್ಯತೇಽಸಾವಿತಿ ಕೃತ್ಯಯೋಗಃ ॥ 12 ॥

ವಿಶೇಷಬುದ್ಧೇರ್ವಿವರಂ ಮನಾಕ್ ಕ್ವ ಪಶ್ಯಾಮಿ ಯತ್ರ ವ್ಯವಹಾರತೋಽನ್ಯತ್ ।
ಕ ಈಶ್ವರಸ್ತತ್ರ ಕಿಮೀಶಿತವ್ಯಮಥಾಪಿ ರಾಜನ್ ಕರವಾಮ ಕಿಂ ತೇ ॥ 13 ॥

ಉನ್ಮತ್ತಮತ್ತಜಡವತ್ ಸ್ವಸಂಸ್ಥಾಂ ಗತಸ್ಯ ಮೇ ವೀರ ಚಿಕಿತ್ಸಿತೇನ ।
ಅರ್ಥಃ ಕಿಯಾನ್ ಭವತಾ ಶಿಕ್ಷಿತೇನ ಸ್ತಬ್ಧಪ್ರಮತ್ತಸ್ಯ ಚ ಪಿಷ್ಟಪೇಷಃ ॥ 14 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏತಾವದನುವಾದಪರಿಭಾಷಯಾ ಪ್ರತ್ಯುದೀರ್ಯ ಮುನಿವರ ಉಪಶಮಶೀಲ ಉಪರತಾನಾತ್ಮ್ಯನಿಮಿತ್ತಮುಪಭೋಗೇನ ಕರ್ಮಾರಬ್ಧಂ ವ್ಯಪನಯನ್ ರಾಜಯಾನಮಪಿ ತಥೋವಾಹ ॥ 15 ॥

ಸ ಚಾಪಿ ಪಾಂಡವೇಯಸಿಂಧುಸೌವೀರಪತಿಸ್ತತ್ತ್ವಜಿಜ್ಞಾಸಾಯಾಂ ಸಮ್ಯಕ್ ಶ್ರದ್ಧಯಾಧಿಕೃತಾಧಿಕಾರಃ ತದ್‌ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿ-ವಿಮೋಚನಂ ದ್ವಿಜವಚ ಆಶ್ರುತ್ಯ ಬಹುಯೋಗಗ್ರಂಥಮತಂ ತ್ವರಯಾವರುಹ್ಯ ಶಿರಸಾ ಪಾದಮೂಲಮುಪಗತಃ ಕ್ಷಮಾಪಯನ್ ವಿಗತನರದೇವಸ್ಮಯ ಉವಾಚ ರಹೂಗಣಃ ॥ 16 ॥

ಕಸ್ತ್ವಂ ನಿಗೂಢಶ್ಚರಸಿ ದ್ವಿಜಾನಾಂ ಬಿಭರ್ಷಿ ಸೂತ್ರಂ ಕತಮೋಽವಧೂತಃ ।
ಕಸ್ಯಾಸಿ ಕುತ್ರತ್ಯ ಇಹಾಪಿ ಕಸ್ಮಾತ್ ಕ್ಷೇಮಾಯ ನಶ್ಚೇದಸಿ ನೋತ ಶುಕ್ಲಃ ॥ 17 ॥

ನಾಹಂ ವಿಶಂಕೇ ಸುರರಾಜವಜ್ರಾನ್ನ ತ್ರ್ಯಕ್ಷಶೂಲಾನ್ನ ಯಮಸ್ಯ ದಂಡಾತ್ ।
ನಾಗ್ನ್ಯರ್ಕಸೋಮಾನಿಲವಿತ್ತಪಾಸ್ತ್ರಾಚ್ಛಂಕೇ ಭೃಶಂ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಾವಮಾನಾತ್ ॥ 18 ॥

ತದ್ ಬ್ರೂಹ್ಯಸಂಗೋ ಜಡವನ್ನಿಗೂಢವಿಜ್ಞಾನವೀರ್ಯೋ ವಿಚರಸ್ಯಪಾರಃ ।
ವಚಾಂಸಿ ಯೋಗಗ್ರಥಿತಾನಿ ಸಾಧೋ ನ ನಃ ಕ್ಷಮಂತೇ ಮನಸಾ ವಿಭೇತ್ತುಮ್ ॥ 19 ॥

ಅಹಂ ಚ ಯೋಗೇಶ್ವರಮಾತ್ಮತತ್ತ್ವವಿದಾಂ ಮುನೀನಾಂ ಕಪಿಲಂ ಗುರುಂ ವೈ ।
ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಪ್ರವೃತ್ತಃ ಕಿಮಿಹಾರಣಂ ಯತ್ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧರಿಂ ಜ್ಞಾನಕಲಾವತೀರ್ಣಮ್ ॥ 20 ॥

ಸ ವೈ ಭವಾಂಲ್ಲೋಕನಿರೀಕ್ಷಣಾರ್ಥಮವ್ಯಕ್ತಲಿಂಗೋ ವಿಚರತ್ಯಪಿಸ್ವಿತ್ ।
ಯೋಗೇಶ್ವರಾಣಾಂ ಗತಿಮಂಧಭುದ್ಧಿಃ ಕಥಂ ವಿಚಕ್ಷೀತ ಗೃಹಾನುಬದ್ಧಃ ॥ 21 ॥

ದೃಷ್ಟಃ ಶ್ರಮಃ ಕರ್ಮ ತ ಆತ್ಮನೋ ವೈ ಭರ್ತುರ್ಗಂತುರ್ಭವತಶ್ಚಾದ್ಯ ಮನ್ಯೇ ।

यಥಾಶ್ರುತೋ ದಾನಯನಾಜಿಭಾವಾಃ ಸಮೂಲದೃಷ್ಟ್ಯೋ ವ್ಯವಹಾರಮಾರ್ಗಃ ॥ 22 ॥

ಸ್ಥಾಲ್ಯಗ್ನಿತಾಪಾತ್ ಪಯಸೋ ಹಿ ತಾಪಸ್ತತ್ತಂಡುಲಗರ್ಭರಂಧಿಃ ।
ದೇಹೇಂದ್ರಿಯಾಸ್ವಾಶಯಸನ್ನಿಕರ್ಷಾತ್ತತ್ಸಂಸೃತಿಃ ಪುರುಷಸ್ಯಾನುರೋಧಾತ್ ॥ 23 ॥

ಶಾಸ್ತಾಭಿಗೋಪ್ತಾ ನೃಪತಿಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಯಃ ಕಿಂಕರೋ ವೈ ನ ಪಿನಷ್ಟಿ ಪಿಷ್ಟಮ್ ।
ಸ್ವಧರ್ಮಮಾರಾಧನಮಚ್ಯುತಸ್ಯ ಯದೀಹಮಾನೋ ವಿಜಹಾತ್ಯಘೌಘಮ್ ॥ 24 ॥

ತನ್ಮೇ ಭವಾನ್ನರದೇವಾಭಿಮಾನಮದೇನ ತುಚ್ಛೀಕೃತಸತ್ತಮಸ್ಯ ।
ಕೃಷೀಷ್ಟ ಮೈತ್ರೀಂ ದೃಶಮಾರ್ತಬಂಧೋ ಯಯಾ ತರೇಯಂ ಸದವಧ್ಯಾನಮಂಹಃ ॥ 25 ॥

ನ ವಿಕ್ರಿಯಾ ವಿಶ್ವಸುಹೃತ್ಸಖಸ್ಯ ಸಾಮ್ಯೇನ ವೀತಾಭಿಮತೇಸ್ತವಾಪಿ ।
ಮಹದ್ವಿಮಾನಾತ್ ಸ್ವಕೃತಾದ್ಧಿ ಮಾದೃಙ್ ಧಕ್ಷ್ಯತ್ಯದೂರಾದಪಿ ಶೂಲಪಾಣಿಃ ॥ 26 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

ಅಕೋವಿದಃ ಕೋವಿದವಾದವಾದಾನ್ ವದಸ್ಯಥೋ ನಾತಿವಿದಾಂ ವರಿಷ್ಠಃ ।
ನ ಸೂರಯೋ ಹಿ ವ್ಯವಹಾರಮೇನಂ ತತ್ತ್ವಾವಮರ್ಶೇನ ಸಹಾಮನಂತಿ ॥ 1 ॥

ತಥೈವ ರಾಜನ್ನುರುಗಾರ್ಹಮೇಧವಿತಾನವಿದ್ಯೋರುವಿಜೃಂಭಿತೇಷು ।
ನ ವೇದವಾದೇಷು ಹಿ ತತ್ತ್ವವಾದಃ ಪ್ರಾಯೇಣ ಶುದ್ಧೋಽನುಚಕಾಸ್ತಿ ಸಾಧು ॥ 2 ॥

ನ ತಸ್ಯ ತತ್ತ್ವಗ್ರಹಣಾಯ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವರೀಯಸೀರಪಿ ವಾಚಃ ಸಮಾಸನ್ ।
ಸ್ವಪ್ನೇ ನಿರುಕ್ತ್ಯಾ ಗೃಹಮೇಧಸೌಖ್ಯಂ ನ ಯಸ್ಯ ಹೇಯಾನುಮಿತಂ ಸ್ವಯಂ ಸ್ಯಾತ್ ॥ 3 ॥

ಯಾವನ್ಮನೋ ರಜಸಾ ಪೂರುಷಸ್ಯ ಸತ್ತ್ವೇನ ವಾ ತಮಸಾ ವಾನುರುದ್ಧಮ್ ।
ಚೇತೋಭಿರಾಕೂತಿಭಿರಾತನೋತಿ ನಿರಂಕುಶಃ ಕುಶಲಂ ಚೇತರಂ ವಾ ॥ 4 ॥

ಸ ವಾಸನಾತ್ಮಾ ವಿಷಯೋಪರಕ್ತೋ ಗುಣಪ್ರವಾಹೋ ವಿಕೃತಃ ಷೋಡಶಾತ್ಮಾ ।
ಬಿಭ್ರತ್ಪೃಥಙ್ನಾಮಭಿ ರೂಪಭೇದಮಂತರ್ಬಹಿಷ್ಟ್ವಂ ಚ ಪುರೈಸ್ತನೋತಿ ॥ 5 ॥

ದುಃಖಂ ಸುಖಂ ವ್ಯತಿಮಿಶ್ರಂ ಚ ತೀವ್ರಂ ಕಾಲೋಪಪನ್ನಂ ಫಲಮಾವ್ಯನಕ್ತಿ ।
ಆಲಿಂಗ್ಯ ಮಾಯಾರಚಿತಾಂತರಾತ್ಮಾ ಸ್ವದೇಹಿನಂ ಸಂಸೃತಿಚಕ್ರಕೂಟಮ್ ॥ 6 ॥

ತಾವಾನಯಂ ವ್ಯವಹಾರಃ ಸದಾ ವೈ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಸಾಕ್ಷ್ಯೋ ಭವತಿ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಃ ।
ತಸ್ಮಾನ್ಮನೋಲಿಂಗಮದೋ ವದಂತಿ ಗುಣಾ ಗುಣಸ್ಯಾಸ್ಯ ಪರಾವರಸ್ಯ ॥ 7 ॥

ಗುಣಾನುರಕ್ತಂ ವ್ಯಸನಾಯ ಜಂತೋಃ ಕ್ಷೇಮಾಯ ನೈರ್ಗುಣ್ಯಮಥೋ ಮನಃ ಸ್ಯಾತ್ ।
ಯಥಾ ಪ್ರದೀಪೋ ಘೃತವರ್ತಿಮಾಸ್ಥಿತಃ ಸ್ಥಿತಿಂ ಸಧೂಮಾಂ ಭಜತಿ ಹ್ಯನ್ಯದಾ ಸ್ವಮ್ ॥ 8 ॥

ಪದಂ ತಥಾ ಗುಣಕರ್ಮಾನುಬದ್ಧಂ ಬಹಿರ್ಮನಃ ಶ್ರಯತೇಽನ್ಯತ್ರ ತತ್ತ್ವಮ್ ।
ಏಕಾದಶಾಸನ್ ಮನಸೋಽಸ್ಯ ವೃತ್ತೀರಾಕೂತಯಃ ಪಂಚಧಿಯೋಭಿಮಾನಾಃ ॥ 9 ॥
ಮಾತ್ರಾಣಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ಪುರಂ ಚ ತಾಸಾಂ ವದಂತಿ ಹೈಕಾದಶವೀರ ಭೂಮಿಮ್ ।
ಗಂಧಾಕೃತಿಸ್ಪರ್ಶರಸಶ್ರವಾಂಸಿ ವಿಸರ್ಗಗತ್ಯರ್ತಭಿಜಲ್ಪಶಿಲ್ಪಾಃ ॥ 10 ॥
ಏಕಾದಶಂ ಸ್ವೀಕರಣಂ ಮಮೇತಿ ಮಾಯಾಮಹಂ ದ್ವಾದಶಮೇಕಮಾಹುಃ ॥ 11 ॥
ದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವಾಶಯಕರ್ಮಕಾಲೈರೇಕಾದಶಾಮೀ ಮನಸೋ ವಿಕಾರಾಃ ।
ಸಹಸ್ರಶಃ ಶತಶಃ ಕೋಟಿಶಶ್ಚ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞತೋ ನ ಮಿಥೋ ನ ಸ್ವತಃ ಸ್ಯುಃ ॥ 12 ॥
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಏತಾ ಮನಸೋ ವಿಭೂತೀರ್ಜೀವಸ್ಯ ಮಾಯಾರಚಿತಾ ಅನಿತ್ಯಾಃ ।
ಆವಿರ್ಹಿತಾಃ ಕ್ವಾಪಿ ತಿರೋಹಿತಾಶ್ಚ ಶುದ್ಧೋ ವಿಚಷ್ಟೇ ಹ್ಯವಿಶುದ್ಧಕರ್ತುಃ ॥ 13 ॥
ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಆತ್ಮಾ ಪುರುಷಃ ಪುರಾಣಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಸ್ವಯಂಜ್ಯೋತಿರಜಃ ಪರೇಶಃ ।
ನಾರಾಯಣೋ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವಃ ಸ್ವಮಾಯಯಾತ್ಮನ್ ವ್ಯವಧೀಯಮಾನಃ ॥ 14 ॥
ಯಥಾನಿಲಃ ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾನಾಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪೇಣ ನಿವಿಷ್ಟ ಈಷ್ಟೇ ।
ಏವಂ ಪರೋ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವಃ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞ ಆತ್ಮೇದಮನುಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ॥ 15 ॥
ನ ಯಾವದೇತಾಂ ತನುಭೃನ್ನರೇಂದ್ರ ವಿಧೂಯ ಮಾಯಾಂ ವಯುನೋದಯೇನ ।
ವಿಮುಕ್ತಸಂಗೋ ಜಿತಷಟ್ಸಪತ್ನೋ ವೇದಾರ್ಥತತ್ತ್ವಂ ಭ್ರಮತೀಹ ತಾವತ್ ॥ 16 ॥
ನ ಯಾವದೇತನ್ಮನ ಆತ್ಮಲಿಂಗಂ ಸಂಸಾರತಾಪಾವಪನಂ ಜನಸ್ಯ ।
ಯಚ್ಛೋಕಮೋಹಾಮಯಸಂಗಲೋಭವೈರಾನುಬಂಧಂ ಮಮತಾಂ ವಿಧತ್ತೇ ॥ 17 ॥
ಭ್ರಾತೃವ್ಯಮೇನಂ ತ್ವಮದಭ್ರವೀರ್ಯಮುಪೇಕ್ಷಯಾಧ್ಯೇಧಿತಮಪ್ರಮತ್ತಃ ।
ಗುರೋರ್ಹರೇಶ್ಚರಣೋಪಾಸನಾಸ್ತ್ರೋ ಜಹಿ ವ್ಯಲೀಕಂ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮಮೋಹಮ್ ॥ 18 ॥
ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಜಡಭರತಚರಿತೇ ರಹೂಗಣಸಂವಾದೇ ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ರಹೂಗಣ ಉವಾಚ

ನಮೋ ನಮಃ ಕಾರಣವಿಗ್ರಹಾಯ ಸ್ವರೂಪತುಚ್ಛೀಕೃತವಿಗ್ರಹಾಯ ।
ನಮೋಽವಧೂತದ್ವಿಜಬಂಧುಲಿಂಗನಿಗೂಢನಿತ್ಯಾನುಭವಾಯ ತುಭ್ಯಮ್ ॥ 1 ॥
ಜ್ವರಾ ಮಯಾರ್ತಸ್ಯ ಯಥಾಗದಂ ಸನ್ನಿದಾಘದಗ್ಧಸ್ಯ ಥಾ ಹಿಮಾಂಭಃ ।
ಕುದೇಹಮಾನಾಹಿಸುನಷ್ಟದೃಷ್ಟೇರ್ಬ್ರಹ್ಮನ್ ವಚಸ್ತೇಽಮೃತಮೌಷಧಂ ಮೇ ॥ 2 ॥
ತಸ್ಮಾದ್ಭವಂತಂ ಮಮ ಸಂಶಯಾರ್ಥಂ ಪೃಚ್ಛಾಮಿ ಪಶ್ಚಾದಧುನಾ ಸುಬೋಧಮ್ ।
ಅಧ್ಯಾತ್ಮಯೋಗಗ್ರಥಿತಂ ಪುರೋಕ್ತಮಾಖ್ಯಾಹಿ ಕೌತೂಹಲಚೇತಸೋ ಮೇ ॥ 3 ॥

ಯದಾಹ ಯೋಗೇಶ್ವರ ದೃಶ್ಯಮಾನಂ ಕ್ರಿಯಾಫಲಂ ಸದ್ವ್ಯವಹಾರಮೂಲಮ್ ।
ನಹ್ಯಂಜಸಾ ತತ್ತ್ವವಿಮರ್ಶನಾಯ ಭವಾನ್ನಮುಷ್ಮಿನ್ ವ್ರಜತೇ ಮನೋ ಮೇ ॥ 4 ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ

ಅಯಂ ಜನೋ ನಾಮ ಚಲನ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ಯಃ ಪಾರ್ಥಿವಃ ಪಾರ್ಥಿವ ಕಸ್ಯ ಹೇತೋಃ ।
ತಸ್ಯಾಪಿ ಚಾಂಘ್ರ್ಯೋರಧಿಗುಲ್ಫಜಂಘಾಜಾನೂರುಮಧ್ಯೋರಃಶಿರೋಧರಾಂಸಾಃ ॥ 5 ॥
ಅಂಸೇಽಧಿದಾರ್ವೀ ಶಿಬಿಕಾ ಚ ಯಸ್ಯಾಂ ಸೌವೀರರಾಜೇತ್ಯಪದೇಶ ಆಸ್ತೇ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ಭವಾನ್ ರೂಢನಿಜಾಭಿಮಾನೋ ರಾಜಾಸ್ಮಿ ಸಿಂಧುಷ್ವಿತಿ ದುರ್ಮದಾಂಧಃ ॥ 6 ॥
ಶೋಚ್ಯಾನಿಮಾಂಸ್ತ್ವನಧಿಕಷ್ಟದೀನಾನ್ ವಿಷ್ಟ್ಯಾ ನಿಗೃಹ್ಣನ್ನಿರನುಗ್ರಹೋಽಸಿ ।
ಜನಸ್ಯ ಗೋಪ್ತೇತಿ ವಿಕತ್ಥಮಾನೋ ನ ಶೋಭಸೇ ವೃದ್ಧಸಭಾಸು ಧೃಷ್ಟಃ ॥ 7 ॥
ಯದಿ ಕ್ಷಿತಾವೇವ ಚರಾಚರಸ್ಯ ವಿದಾಮನಿಷ್ಠಾಂ ಪ್ರಭವಂ ಚ ನಿತ್ಯಮ್ ।
ತನ್ನಾಮತೋಽನ್ಯದ್ ವ್ಯವಹಾರಮಾತ್ರಂ ನಿರೂಪ್ಯತಾಂ ಸತ್ಕ್ರಿಯಯಾನುಮೇಯಮ್ ॥ 8 ॥
ಏವಂ ನಿರುಕ್ತಂ ಕ್ಷಿತಿಶಬ್ದವೃತ್ತಮಸನ್ನಿಧಾನಂ ಪರಮಾಣವೋ ಯೇ ।
ಅವಿದ್ಯಯಾ ಮನಸಾ ಕಲ್ಪಿತಾಸ್ತೇ ಯೇಷಾಂ ಸಮೂಹೇ ನ ಕೃತೋ ವಿಶೇಷಃ ॥ 9 ॥
ಏವಂ ಕೃಶಂ ಸ್ಥೂಲಮಣುರ್ಬೃಹದ್ ಯದಸಚ್ಚ ಸಜ್ಜೀವಮಜೀವಮನ್ಯತ್ ।
ದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವಾಶಯಕಾಲಕರ್ಮನಾಮ್ನಾಜಯಾ ವೈ ಹಿ ಕೃತಂ ದ್ವಿತೀಯಮ್ ॥ 10 ॥
ಜ್ಞಾನಂ ವಿಶುದ್ಧಂ ಪರಮಾರ್ಥಮೇಕಮನಂತರಂ ನ ಬಹಿರ್ಬ್ರಹ್ಮ ಸತ್ಯಮ್ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ ಪ್ರಶಾಂತಂ ಭಗವಚ್ಛಬ್ದವಾಚ್ಯಂ ಯದ್ವಾಸುದೇವಂ ಕವಯೋ ವದಂತಿ ॥ 11 ॥
ರಹೂಗಣೈತತ್ತಪಸಾ ನ ಯಾತಿ ನ ವಿದ್ಯಯಾ ನಿರ್ವಪನಾದ್ ಗೃಹಾದ್ವಾ ।
ನ ಛಂದಸಾ ನೈವ ಜಲಾಗ್ನಿಸೂರ್ಯೈರ್ವಿನಾ ಮಹತ್ಪಾದರಜೋಽಭಿಷೇಕಮ್ ॥ 12 ॥
ಯತ್ರೋತ್ತಮಶ್ಲೋಕಗುಣಾನುವಾದಃ ಪ್ರಸ್ತೂಯತೇ ಗ್ರಾಮ್ಯಕಥಾವಿಘಾತಃ ।
ನಿಷೇವ್ಯಮಾಣೋಽನುದಿನಂ ಮುಮುಕ್ಷೋರ್ಮತಿಂ ಸತೀಂ ಯಚ್ಛತಿ ವಾಸುದೇವೇ ॥ 13 ॥
ಅಹಂ ಪುರಾ ಭರತೋ ನಾಮ ರಾಜಾ ವಿಮುಕ್ತದೃಷ್ಟಶ್ರುತಸಂಗಬಂಧಃ ।
ಆರಾಧನಂ ಭಗವತ ಈಹಮಾನೋ ಮೃಗೋಽಭವಂ ಮೃಗಸಂಗಾದ್ಧತಾರ್ಥಃ ॥ 14 ॥
ಸಾ ಮಾಂ ಸ್ಮೃತಿರ್ಮೃಗದೇಹೇಽಪಿ ವೀರ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಚನಪ್ರಭವಾ ನೋ ಜಹಾತಿ ।
ಅಥೋ ಅಹಂ ಜನಸಂಗಾದಸಂಗೋ ವಿಶಂಕಮಾನೋಽವಿವೃತಶ್ಚರಾಮಿ ॥ 15 ॥
ತಸ್ಮಾನ್ನರೋಽಸಂಗಸುಸಂಗಜಾತಜ್ಞಾನಾಸಿನೇಹೈವ ವಿವೃಕ್ಣಮೋಹಃ ।
ಹರಿಂ ತದೀಹಾಕಥನಶ್ರುತಿಭ್ಯಾಂ ಲಬ್ಧಸ್ಮೃತಿರ್ಯಾತ್ಯತಿಪಾರಮಧ್ವನಃ ॥ 16 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

[illegible]

ದುರತ್ಯಯೇಽಧ್ವನ್ಯಜಯಾ ನಿವೇಶಿತೋ ರಜಸ್ತಮಃಸತ್ತ್ವವಿಭಕ್ತಕರ್ಮದೃಕ್ ।
ಸ ಏಷ ಸಾರ್ಥೋಽರ್ಥಪರಃ ಪರಿಭ್ರಮನ್ ಭವಾಟವೀಂ ಯಾತಿ ನ ಶರ್ಮ ವಿಂದತಿ II 1 II

ಯಸ್ಯಾಮಿಮೇ ಷಟ್ ನರದೇವ ದಸ್ಯವಃ ಸ್ವಾರ್ಥಂ ವಿಲುಂಪಂತಿ ಕುನಾಯಕಂ ಬಲಾತ್ ।
ಗೋಮಾಯವೋ ಯತ್ರ ಹರಂತಿ ಸಾರ್ಥಿಕಂ ಪ್ರಮತ್ತಮಾವಿಶ್ಯ ಯಥೋರಣಂ ವೃಕಾಃ II 22 II.I

ಪ್ರಭೂತವೀರುತ್ತೃಣಗುಲ್ಮಗಹ್ವರೇ ಕಠೋರದಂಶೈರ್ಮಶಕೈರುಪದ್ರುತಃ ।
ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಗಂಧರ್ವಪುರಂ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಕ್ವಚಿತ್ ಕ್ವಚಿಚ್ಚಾಸು ಹರೋಲ್ಮುಕಂ ಗ್ರಹಮ್ II 3 II

ನಿವಾಸತೋಯದ್ರವಿಣಾತ್ಮಬುದ್ಧಿಸ್ತತಸ್ತತೋ ಧಾವತಿ ಭೋ ಅಟವ್ಯಾಮ್ ।
ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ವಾತ್ಯೋತ್ಥಿತಪಾಂಸುಧೂಮ್ರಾ ದಿಶೋ ನ ಜಾನಾತಿ ರಜಸ್ವಲಾಕ್ಷಃ II 4 II

ಅದೃಶ್ಯಝಿಲ್ಲೀಸ್ವನಕರ್ಣಮೂಲ ಉಲೂಕವಾಗ್ಭಿರ್ವ್ಯಥಿತಾಂತರಾತ್ಮಾ ।
ಅಪುಣ್ಯವೃಕ್ಷಾನ್ ಶ್ರಯತೇ ಕ್ಷುಧಾರ್ದಿತೋ ಮರೀಚಿತೋಯಾನ್ಯಭಿಧಾವತಿ ಕ್ವಚಿತ್ II 5 II

ಕ್ವಚಿದ್ವಿತೋಯಾಃ ಸರಿತೋಽಭಿಯಾತಿ ಪರಸ್ಪರಂ ಖಾದಯತೇ ನಿರನ್ನಃ ।
ಆಸಾದ್ಯ ದಾವಂ ಕ್ವಚಿದಗ್ನಿತಪ್ತೋ ನಿರ್ವಿದ್ಯತೇ ಕ್ವಚ ಯಕ್ಷೈರ್ಹೃತಾಸುಃ II 6 II

ಪರೈರ್ಹೃತಸ್ವಃ ಕ್ವಚ ನಿರ್ವಿಣ್ಣಚಿತ್ತಃ ಶೋಚನ್ ವಿಮುಹ್ಯನ್ನುಪಯಾತಿ ಕಶ್ಮಲಮ್ ।
ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಗಂಧರ್ವಪುರಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ಪ್ರಮೋದತೇ ನಿರ್ವೃತವನ್ಮುಹೂರ್ತಮ್ II 7 II

ಚಲನ್ ಕ್ವಚಿತ್ಕಂಟಕಶರ್ಕರಾಂಘ್ರಿರ್ನಗಾರುರುಕ್ಷುರ್ವಿಮನಾ ಇವಾಸ್ತೇ ।
ಪದೇಪದೇಽಭ್ಯಂತರವಹ್ನಿನಾರ್ದಿತಃ ಕೌಟುಂಬಿಕಃ ಕ್ರುದ್ಧ್ಯತಿ ವೈ ಜನಾಯ II 8 II

ಕ್ವಚಿನ್ನಿಗೀರ್ಣೋಽಜಗರಾಹಿನಾ ಜನೋ ನಾವೈತಿ ಕಿಂಚಿದ್ವಿಪಿನೇಽಪವಿದ್ಧಃ ।
ದಷ್ಟಃ ಸ್ಮ ಶೇತೇ ಕ್ವಚ ದಂದಶೂಕೈರಂಧೋಽಂಧಕೂಪೇ ಪತಿತಸ್ತಮಿಸ್ರೇ II 9 II

ಕರ್ಹಿಸ್ಮ ಚಿತ್‌ಕ್ಷುದ್ರರಸಾನ್ ವಿಚಿನ್ವಂಸ್ತನ್ಮಕ್ಷಿಕಾಭಿರ್ವ್ಯಥಿತೋ ವಿಮಾನಃ ।
ತತ್ರಾಪಿ ಕೃಚ್ಛ್ರಾತ್ ಪ್ರತಿಲಬ್ಧಮನ್ಯೇ ಬಲಾದ್ವಿಲುಂಪಂತ್ಯಥ ತಂ ತತೋಽನ್ಯೇ II 10 II

ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಶೀತಾತಪವಾತವರ್ಷಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಾಂ ಕರ್ತುಮನೀಶ ಆಸ್ತೇ ।
ಕ್ವಚಿನ್ಮಿಥೋ ವಿಪಣನ್ ಯಚ್ಚ ಕಿಂಚಿದ್ವಿದ್ವೇಷಮೃಚ್ಛತ್ಯುತ ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯಾತ್ II 11 II

ಕ್ವಚಿತ್ ಕ್ವಚಿತ್ ಕ್ಷೀಣಧನಸ್ತು ತಸ್ಮಿನ್ ಶಯ್ಯಾಸನಸ್ಥಾನವಿಹಾರಹೀನಃ ।
ಯಾಚನ್ಪರಾದಪ್ರತಿಲಬ್ಧಕಾಮಃ ಪಾರಕ್ಯದೃಷ್ಟಿರ್ಲಭತೇಽವಮಾನಮ್ II 12 II

ಪ್ರಸಜ್ಜತಿ ಕ್ವಾಪಿ ಲತಾಭುಜಾಶ್ರಯಸ್ತದಾಶ್ರಯೋಽವ್ಯಕ್ತಪದಂ ದ್ವಿಜಸ್ಯ ಹ ।
ಕ್ವಚಿತ್ಕದಾಚಿದ್ಧರಿಚಕ್ರತಸ್ತ್ರಸನ್ ಸಖ್ಯಂ ವಿಧತ್ತೇ ಬಕಕಂಕಗೃಧ್ರೈಃ II 13 II

ತೈರ್ವಂಚಿತೋ ಹಂಸಕುಲಂ ಸಮಾವಿಶನ್ನ ರೋಚಯನ್ ಶೀಲಮುಪೈತಿ ವಾನರಮ್ ।
ತಜ್ಜಾತಿರಾಸೇನ ಸುನಿರ್ವೃತೇಂದ್ರಿಯಃ ಪರಸ್ಪರೋದ್ವೀಕ್ಷಣವಿಸ್ಮೃತಾವಧಿಃ ॥ 14 ॥
ದ್ರುಮೇಷು ರಂಸ್ಯನ್ ಸುತದಾರವತ್ಸಲೋ ವ್ಯವಾಯದೀನೋ ವಿವಶಶ್ಚರನ್ ವನೇ ।
ಕ್ವಚಿತ್ಪ್ರಮಾದಾದ್ಗಿರಿಕಂದರೇ ಪತನ್ ವಲ್ಲೀಂ ಗೃಹೀತ್ವಾ ಗಜಭೀತ ಆಸ್ಥಿತಃ ॥ 15 ॥
ತತಃ ಕಥಂಚಿತ್ಪ್ರತಿಮುಕ್ತ ಆಪದಃ ಪುನಶ್ಚ ಸಾರ್ಥಂ ಪ್ರವಿಶತ್ಯರಿಂದಮ ।
ಅಧ್ವನ್ಯಮುಷ್ಮಿನ್ನಜಯಾ ನಿವೇಶಿತೋ ಭ್ರಮನ್ ಜನೋಽದ್ಯಾಪಿ ನ ವೇದ ಕಶ್ಚನ ॥ 16 ॥
ಅನ್ಯೋನ್ಯವಿತ್ತವ್ಯತಿಷಂಗವೃದ್ಧವೈರಾನುಬಂಧೋಽಧಿವಹನ್ ಮಿಥಶ್ಚ ।
ಅಧ್ವನ್ಯಮುಷ್ಮಿನ್ನುರುಕೃಚ್ಛ್ರವಿತ್ತಬಾಧೋಪಸರ್ಗೈರ್ವಿಹರನ್ ವಿಪನ್ನಃ ॥ 17 ॥
ತಾಂಸ್ತಾನ್ ವಿಪನ್ನಾನ್ ಸ ಹಿ ತತ್ರ ತತ್ರ ವಿಹಾಯ ಜಾತಂ ಪರಿಗೃಹ್ಯ ಸಾರ್ಥಃ ।
ಆವರ್ತತೇಽದ್ಯಾಪಿ ನ ಕಶ್ಚಿದತ್ರ ವೀರಾಧ್ವನಃ ಪಾರಮುಪೈತಿ ಯೋಗಮ್ ॥ 18 ॥
ಮನಸ್ವಿನೋ ನಿರ್ಜಿತದಿಗ್ಗಜೇಂದ್ರಾ ಮಮೇತಿ ಸರ್ವೇ ಭುವಿ ಬದ್ಧವೈರಾಃ ।
ಮೃಧೇ ಶಯೀರನ್ನತು ತದ್ ವ್ರಜಂತಿ ಯನ್ನ್ಯಸ್ತದಂಡೋ ಗತವೈರೋಽಭಿಯಾತಿ ॥ 19 ॥
ರಹೂಗಣ ತ್ವಮಪಿ ಹ್ಯಧ್ವನೋಽಸ್ಯ ಸಂನ್ಯಸ್ತದಂಡಃ ಕೃತಭೂತಮೈತ್ರಃ ।
ಅಸಜ್ಜಿತಾತ್ಮಾ ಹರಿಸೇವಯಾಶಿತಜ್ಞಾನಾಸಿಮಾದಾಯ ತರಾತಿಪಾರಮ್ ॥ 20 ॥

ರಾಜೋವಾಚ

ಅಹೋ ನೃಜನ್ಮಾಖಿಲಜನ್ಮಶೋಭನಂ ಕಿಂ ಜನ್ಮಭಿಸ್ತ್ವಪರೈರಪ್ಯಮುಷ್ಮಿನ್ ।
ನ ಯದ್ ಹೃಷೀಕೇಶಯಶಃಕೃತಾತ್ಮನಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ವಃ ಪ್ರಚುರಃ ಸಮಾಗಮಃ ॥ 21 ॥
ನಹ್ಯದ್ಭುತಂ ತ್ವಚ್ಚರಣಾಬ್ಜರೇಣುಭಿರ್ಹತಾಂಹಸೋ ಭಕ್ತಿರಧೋಕ್ಷಜೇಽಮಲಾ ।
ಮೌಹೂರ್ತಿಕಾದ್ಯಸ್ಯ ಸಮಾಗಮಾಚ್ಚ ಮೇ ದುಸ್ತರ್ಕಮೂಲೋಽಪಹತೋಽವಿವೇಕಃ ॥ 22 ॥
ನಮೋ ಮಹದ್ಭ್ಯೋಽಸ್ತು ನಮಃ ಶಿಶುಭ್ಯೋ ನಮೋ ಯುವಭ್ಯೋ ನಮ ಆ ಬಟುಭ್ಯಃ ।
ಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಗಾಮವಧೂತಲಿಂಗಾಶ್ಚರಂತಿ ತೇಭ್ಯಃ ಶಿವಮಸ್ತು ರಾಜ್ಞಾಮ್ ॥ 23 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಇತ್ಯೇವಮುತ್ತರಾಮಾತಃ ಸ ವೈ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಸುತಃ ಸಿಂಧುಪತೇಃ ಪರಮಾತ್ಮಸುತತ್ತ್ವಮವಿಗಣಿತಪರಮಾನುಭಾವಃ । ಪರಮಕಾರುಣಿಕತಯೋಪದಿಶ್ಯ ರಹೂಗಣೇನ ಸಕರುಣಮಭಿವಂದಿತಚರಣಕಮಲಃ ಪೂರ್ಣಾರ್ಣವ ಇವ ನಿಭೃತಕರಣೋರ್ಮ್ಯಾಶಯೋ ಧರಣೀಮಿಮಾಂ ವಿಚಚಾರ ॥ 24 ॥

ಸೌವೀರಪತಿರಪಿ ಸುಜನಸಮವಗತಪರಮಾತ್ಮಸುತತ್ತ್ವ ಆತ್ಮನ್ಯವಿದ್ಯಾಧ್ಯಾರೋಪಿತಾಂ ಚ ದೇಹಾತ್ಮಮತಿಂ ವಿಸಸರ್ಜ ಏವಂ ಹಿ ನೃಪ ಭಗವದಾಶ್ರಿತಾನುಭಾವಃ ॥ 25 ॥

ತಸ್ಯೇಮಾನ್ ಶ್ಲೋಕಾನ್ ಗಾಯಂತಿ ।

ಆರ್ಷಭಸ್ಯೇಹ ರಾಜರ್ಷೇರ್ಮನಸಾಪಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ನಾನುವರ್ತ್ಮಾರ್ಹತಿ ನೃಪೋ ಮಕ್ಷಿಕೇವ ಗರುತ್ಮತಃ ॥ 26 ॥

ಯೋ ದುಸ್ತ್ಯಜಾನ್ ದಾರಸುತಾನ್ ಸುಹೃದ್ರಾಜ್ಯಂ ಹೃದಿಸ್ಪೃಶಮ್ । ಜಹೌ ಯುವೈವ ಮಲವದುತ್ತಮಶ್ಲೋಕಲಾಲಸಃ ॥

ಯೋ ದುಸ್ತ್ಯಜಾನ್ ಕ್ಷಿತಿಸುತಸ್ವಜನಾರ್ಥದಾರಾನ್ ಪ್ರಾರ್ಥ್ಯಾಂ ಶ್ರಿಯಂ ಸುರವರೈಃ ಸದಯಾವಲೋಕೈಃ ।
ನೈಚ್ಛನ್ನೃಪಸ್ತದುಚಿತಂ ಮಹತಾಂ ಮಧುಂ ದ್ವಿಟ್ ಸೇವಾನುರಕ್ತಮನಸಾಮಭವೋಽಪಿ ಫಲ್ಗುಃ ॥ 28 ॥

ಯಜ್ಞಾಯ ಧರ್ಮಪತಯೇ ವಿಧಿನೈಪುಣಾಯ ಯೋಗಾಯ ಸಾಂಖ್ಯಶಿರಸೇ ಪ್ರಕೃತೀಶ್ವರಾಯ ।
ನಾರಾಯಣಾಯ ಹರಯೇ ನಮ ಇತ್ಯುದಾರಂ ಗಾಯನ್ಮೃಗತ್ವಮಪಿ ಯಃ ಸ ಮುದಾ ಜಹಾರ ॥ 29 ॥

ಇದಂ ಭಾಗವತಸಭಾಜಿತಾವದಾತಗುಣಕರ್ಮಣೋ ರಾಜರ್ಷೇರ್ಭರತಸ್ಯಾನುಚರಿತಂ ಸ್ವಸ್ತ್ಯಯನಮಾಯುಷ್ಯಂ ಧನ್ಯಂ ಯಶಸ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಮಾಪವರ್ಗ್ಯಂ ಚಾನುಶೃಣೋತ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯತ್ಯಭಿನಂದತಿ ಚ ಸರ್ವಾ ಹ್ಯೇವಾಶಿಷ ಆತ್ಮನ ಆಶಾಸ್ತೇ ನ ಕಾಞ್ಚನ ಪರತ ಇತಿ ॥ 30 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ರಹೂಗಣಸಂವಾದೋ ನಾಮ ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ರಾಜೋವಾಚ

ಯೋ ಹವಾ ಇಹ ಬಹುವಿದಾ ಮಹಾಭಾಗವತ ತ್ವಯಾಭಿಹಿತಃ ಪಾರೋಕ್ಷ್ಯೇಣ ವಚಸಾ ಜೀವಲೋಕಸ್ಯ ಭವಾಧ್ವಾ ಸ ಹ್ಯಾರ್ಯಮನೀಷಯಾ ಕಲ್ಪಿತವಿಷಯೋ ನಾಂಜಸಾಽವ್ಯುತ್ಪನ್ನಲೋಕಸಮಧಿಗತಃ ಅಥ ತದೇವ ದುರವಗಮಂ ಸಮವೇತಾನುಕೂಲ್ಯೇನ ನಿರ್ದಿಶ್ಯತಾಮ್ ॥ 1 ॥

ಸೂತ ಉವಾಚ

ಸ ಹೋವಾಚ ಯ ಏಷ ದೇಹಾತ್ಮಮಾನಿನಾ ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣವಿಶೇಷವಿಕಲ್ಪಿತಕುಶಲಾಕುಶಲಸಮವಹಾರವಿನಿರ್ಮಿತವಿವಿಧ-ದೇಹಾವಲಿಭಿರ್ವಿಯೋಗಸಂಯೋಗಾದ್ಯನಾದಿಸಂಸಾರಾನುಭವಸ್ಯ ದ್ವಾರಭೂತೇನ ಷಡಿಂದ್ರಿಯವರ್ಗೇಣ ತಸ್ಮಿನ್ ದುರ್ಗಾಧ್ವವದಸುಗಮೇಽಧ್ವನ್ಯಾಪತಿತ ಈಶ್ವರಸ್ಯ ಭಗವತೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಶವರ್ತಿನ್ಯಾ ಮಾಯಯಾ ಜೀವ-ಲೋಕೋಽಯಂ ಯಥಾ ವಣಿಕ್ ಸಾರ್ಥೋಽರ್ಥಪರಃ ಸ್ವದೇಹನಿಷ್ಪಾದಿತಕರ್ಮಾನುಭವನ್ ಶ್ಮಶಾನವದಶಿವ-ತಮಾಯಾಂ ಸಂಸಾರಾಟವ್ಯಾಂ ಗತೋ ನಾದ್ಯಾಪಿ ವಿಫಲಬಹುಯೋಗಸಹಸ್ರಹೃತ್ತಾಪೋಪಶಮನೀಂ ಹರಿಗುರುಚರಣಾ-ರವಿಂದಮಧುಕರಾನುಪದವೀಮವರುಂಧೇ ॥ 2 ॥

ಯಸ್ಯಾಮುಹ ವಾ ಏಷೇ ಷಡಿಂದ್ರಿಯನಾಮಾನಃ ಕರ್ಮಣಾ ದಸ್ಯವ ಇವ ತದ್ಯಥಾ । ಪುರುಷಸ್ಯ ಧನಂ ಕಿಂಚಿತ್ಸಾಕ್ಷಾದ್ಧರ್ಮೌ-ಪಯಿಕಂ ಬಹುಕೃಚ್ಛ್ರಾಧಿಗತಂ ಯತ್ಪರಮಪುರುಷಾರಾಧನಲಕ್ಷಣಂ ಸಾಂಪರಾಯಿಕಮುದಾಹರಂತಿ ॥ ತದ್ಧರ್ಮ್ಯಂ ಧನಂ ದರ್ಶನಸ್ಪರ್ಶನಶ್ರವಣಾಸ್ವಾದನಾವಘ್ರಾಣಸಂಕಲ್ಪಸಮವಾಯೇನ ಗೃಹೇ ಗ್ರಾಮ್ಯೋಪಭೋಗೇನ ಕುನಾಥಸ್ಯಾಜಿತಾತ್ಮನೋ ವಿಲುಂಪಂತಿ ॥ 3 ॥

ಅಥಚ ಯತ್ರ ಕೌಟುಂಬಿಕಸ್ಯ ದಾರಾಪತ್ಯಾದಯೋ ನಾಮ್ನಾ ಕರ್ಮಣಾ ವೃಕಸೃಗಾಲಾ ಇವಾನಿಚ್ಛತೋಽಪಿ ಕದರ್ಯಸ್ಯ

ಕುಟುಂಬಿನ ಉರಣಕವತ್ಸಂರಕ್ಷ್ಯಮಾಣಂ ಮಿಷತೋಽಪಹರಂತಿ ॥ 4 ॥

ಯಥಾ ಹ್ಯದನುವತ್ಸರಂ ಕೃಷ್ಯಮಾಣಮಪ್ಯದಗ್ಧಬೀಜಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಪುನರೇವಾವಪನಕಾಲೇ ಗುಲ್ಮತೃಣವೀರುದ್ಭಿರ್ಗಹ್ವರಮೇವ ಭವತಿ ॥ 5 ॥

ಏವಮೇವ ಗೃಹಾಶ್ರಮಃ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಂ ಯಸ್ಮಿನ್ನಹಿ ಕರ್ಮಾಣ್ಯುತ್ಸೀದಂತಿ ॥ 6 ॥

ಯದಪಕ್ವಕಾಮಕರಂಡ ಏಷ ಆವಸಥಸ್ತತ್ರ ರತೋ ದಂಶಮಶಕಸಮಾಪಸದೈರ್ಮನುಜೈಃ ಶಲಭಶಕುಂತತಸ್ಕರಮೂಷಕಾದಿಭಿ-ರುಪರುಧ್ಯಮಾನಬಹಿಃಪ್ರಾಣಃ ಕ್ವಚಿತ್ ಪರಿವರ್ತಮಾನೋಽಸ್ಮಿನ್ನಧ್ವನ್ಯವಿದ್ಯಾಕಾಮಕರ್ಮಭಿರುಪರಕ್ತಮನಸಾ-ನುಪಪನ್ನಾರ್ಥನರಲೋಕಗಂಧರ್ವನಗರಮುಪಪನ್ನಮಿತಿ ಮಿಥ್ಯಾದೃಷ್ಟಿರನುಪಶ್ಯತಿ ॥ 7 ॥

ಕ್ವಚಿಚ್ಚಾಶೇಷದೋಷನಿಷದನಂ ಪುರುಷವಿಶೇಷಮುಪೇತ್ಯ ತದ್ವರ್ಣಗುಣನಿಹಿತಮತಿಃ ಸುವರ್ಣಮುಪಾದಿತ್ಸತ್ಯಗ್ನಿಕಾಮಕಾತರ ಇವೋಲ್ಮುಕಪಿಶಾಚಮ್ ॥ 8 ॥

ಅಥ ಕದಾಚಿದ್ ಗೃಹಪಾನೀಯದ್ರವಿಣಾದ್ಯನೇಕಾತ್ಮೋಪಜೀವನಾಭಿನಿವೇಶ ಏತಸ್ಯಾಂ ಸಂಸಾರಾಟವ್ಯಾಮಿತಸ್ತತಃ ಪರಿ-ಧಾವತಿ ॥ 9 ॥

ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ವಾತ್ಯೋಪಮಯಾಗ್ರಮದಯಾರೋಹಮಾರೋಪಿತಸ್ತತ್ಕಾಲರಜಸಾ ರಜನೀಭೂತಂ ಕುಜನ ಇವಾಸಾಧು-ಮರ್ಯಾದೋ ದಿಗ್ದೇವತಾ ಅತಿರಜಸ್ವಲಮತಿರ್ನ ವಿಜಾನಾತಿ ॥ 10 ॥

ಕ್ವಚಿದುಲೂಕಝಿಲ್ಲೀಸ್ವನವದತಿಪರುಷರಭಸಾಟೋಪಂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ಪರೋಕ್ಷಂ ವಾರಿಪುರಾಜಕುಲನಿರ್ಭರ್ತ್ಸಿತೇನಾತಿವ್ಯಥಿತ-ಕರ್ಣಮೂಲಹೃದಯಃ ॥ 11 ॥

ಸ ಯದಾ ದಗ್ಧಪೂರ್ವಸುಕೃತಸ್ತದಾಕಾರಸ್ಕರಕಾಕತುಂಡಾದ್ಯಪುಣ್ಯದ್ರುಮಲತಾವಿಷೋದಪಾನವದುಭಯಾರ್ಥದ್ರವಿಣ-ಶೂನ್ಯಾನ್ ಜೀವನ್ಮೃತಾನ್ ಸ್ವಯಂ ಜೀವನ್ಮ್ರಿಯಮಾಣ ಉಪಧಾವತಿ ॥ 12 ॥

ಕ್ವಚಿತ್ ಸಕೃದವಗತವಿಷಯವೈತಥ್ಯಃ ಸ್ವಯಂ ವಿಷಯಾಭಿಧ್ಯಾನೇನ ಭ್ರಂಶಿತಮತಿರತ ಏವ ಮರೀಚಿತೋಯಪ್ರಾಯಾಂ-ಸ್ತಾನೇವಾಭಿಧಾವತಿ ॥ 13 ॥

ಏಕದಾ ತು ಪ್ರಸಂಗಾನ್ನಿಕೃತಮತಿರ್ವ್ಯುದಸ್ರೋತಸ್ಖಲನವದುಭಯತೋಽಪಿ ದುಃಖದಂ ಪಾಷಂಡಮುಪಧಾವತಿ ॥ 14 ॥

ಯದಾತು ಪರಬಾಧಯಾರ್ಥ ಆತ್ಮನೋ ನೋಪನಮತಿ ತದಾ ಪಿತೃಪುತ್ರಾನ್ ಬಾಲಾನ್ ಖಲು ಭಕ್ಷಯತಿ ॥ 15 ॥

ಕ್ವಚಿದಾಸಾದ್ಯ ಗೃಹಂ ದಾವವತ್ ಪ್ರಿಯಾರ್ಥವಿಧುರಮಸುಖೋದರ್ಕಂ ಶೋಕಾಗ್ನಿನಾ ದಹ್ಯಮಾನೋ ಭೃಶಂ ನಿರ್ವೇದಮುಪಗಚ್ಛತಿ ॥ 16 ॥

ಕ್ವಚಿತ್ ಕಾಲವಿಷಮಿತರಾಜಕುಲಯಕ್ಷಾಪಹೃತಪ್ರಿಯತಮಧನಾಸುರ್ಮೃತಕ ಇವ ವಿಗತಜೀವಲಕ್ಷಣ ಆಸ್ತೇ ॥ 17 ॥

ಕದಾಚಿನ್ಮನೋರಥಾವಗತಪಿತೃಪಿತಾಮಹಾದ್ಯಸತ್ಸದಿತಿಸ್ವಪ್ನನಿರ್ವೃತಿಲಕ್ಷಣಮನುಭವತಿ ॥ 18 ॥

ಕ್ವಚಿದ್ ಗೃಹಾಶ್ರಮಚೋದಿತಕರ್ಮಾತಿಭಾರಗಿರೀನಾರುರುಕ್ಷಮಾಣೋ ಲೌಕಿಕವ್ಯಸನಕರ್ಷಿತಮನಾಃ ಕಂಟಕಶರ್ಕರಾಕ್ಷೇತ್ರಂ ಪ್ರವಿಶನ್ನಿವ ಸೀದತಿ ॥ 19 ॥

ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ದುಃಸಹೇನ ಕಾಯಾಭ್ಯಂತರವಹ್ನಿನಾ ಗೃಹೀತಸಾರಃ ಸ್ವಕುಟುಂಬಾಯ ಕ್ರುದ್ಧ್ಯತಿ ॥ 20 ॥

ಸ ಏವ ಪುನರ್ನಿದ್ರಾಜಗರಗೃಹೀತೋಽಂಧೇ ತಮಸಿ ಮಗ್ನಃ ಶೂನ್ಯಾರಣ್ಯ ಇವ ಶೇತೇ ನಾನ್ಯತ್ಕಿಂಚನ ವೇದ ಶವ ಇವಾಪ-

ವಿದ್ಧಃ । ಕ್ವಚಿದ್ಭಗ್ನಮನಾ ದಷ್ಟ್ವೋ ದುರ್ಜನದಂದಶೂಕೈರಲಬ್ಧನಿದ್ರಾಕ್ಷಣೋ ವ್ಯಥಿತಹೃದಯೇನ ಕ್ಷೀಯಮಾಣ ವಿಜ್ಞಾನೋಽಂಧಕೂಪೇಽಂಧವತ್ಪತತಿ ॥ 21 ॥

ಕರ್ಹಿಸ್ಮಚಿತ್ಕಾಮಸುಖಲವಾನ್ ವಿಚಿನ್ವನ್ ಯದಾ ಪರದಾರಪರದ್ರವ್ಯಾಣ್ಯವರುಂಧಾನೋ ರಾಜ್ಞಾ ಸ್ವಾಮಿಭಿರ್ನಿಹತಃ ಪತತ್ಯಪಾರೇ ನಿರಯೇ ॥ 22 ॥

ಅಥಚ ತಸ್ಮಾಶುಭಪ್ರಕ್ಷಾಲನಕರ್ಮಸಂಸಾರಾವಪನಮುದಾಹರಂತಿ ॥ 23 ॥

ಯದಿಚ ಮುಕ್ತಸ್ತತೋ ಬಂಧಾದ್ದೇವದತ್ತ ಉಪಾಚ್ಛಿನತ್ತಿ ತಸ್ಮಾದಪಿ ವಿಷ್ಣುಮಿತ್ರ ಇತ್ಯನವಸ್ಥಿತಿಃ ॥ 24 ॥

ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಶೀತಾತಪವಾತವರ್ಷಾದ್ಯನೇಕಾಧಿದೈವಿಕಭೌತಿಕಾತ್ಮೀಯಾನಾಂ ದುಃಖಾನಾಂ ವಾರಣಾಯಾಕಲ್ಪೋ ದುರಂತಚಿಂತಯಾ ವಿಷಣ್ಣ ಆಸ್ತೇ ॥ 25 ॥

ಕ್ವಚಿನ್ಮಿಥೋಽಭ್ಯೇತ್ಯವಿಪಣಿಕಃ ಕಾಕಣಿಕಾಮಾತ್ರಮಪ್ಯಪಹರತಿ ಕಿಂಚಿದ್ಧಿ ವಿದ್ವೇಷಮುಪಯಾತಿ ವಿತ್ತಶಾಠ್ಯೇನ ॥ 26 ॥

ಕ್ವಚಿಚ್ಚ ಕ್ಷೀಣಧನಃ ಶಯ್ಯಾಸನಾದ್ಯುಪಭೋಗಹೀನೋ ಯಾವದಪ್ರತಿಲಬ್ಧಮನೋರಥಃ ಪರಸ್ವಾಪ್ತಯೇ ವ್ಯವಸಿತಮತಿ-ಸ್ತತೋಽವಮಾನಾದೀನಿ ಲಭತೇ ॥ 27 ॥

ಏವಂ ವಿತ್ತವ್ಯತಿಷಂಗವಿವೃದ್ಧವೈರಾನುಬಂಧೋಽಪಿ ಪೂರ್ವವಾಸನಯಾ ಮಿಥ ಉದ್ವಹತಃ ಸ ಏವೋದ್ವಹತಿ ॥ 28 ॥

ಯತ ಆರಬ್ಧ ಏಷ ನರಲೋಕಸಾರ್ಥಸ್ತಮಧ್ವನಃ ಪಾರಮುಪದಿಶಂತಿ ॥ 29 ॥

ಯದಿದಂ ಯೋಗಾನುಶಾಸನಮೇತದೇವ ಶಂತಮಂ ತೇ ಉಪಶಮಶೀಲಾ ಉಪರತಾತ್ಮಾನ ಉಪತಿಷ್ಠಂತಿ ॥ 30 ॥

ಕ್ವಾಪಿ ದೇವಮಾಯಯಾ ಸ್ತ್ರಿಯಾ ಭುಜಲತೋಪಗೂಢಃ ಪ್ರಸ್ಕನ್ನವಿವೇಕವಿಜ್ಞಾನಸ್ತದ್ವಿಹಾರಗೃಹಾರಂಭಾನ್ ಕುರ್ವಂಸ್ತದಾ-ಶ್ರಮಾಸಕ್ತಃ ಸುತದುಹಿತೃಕಲಭಾಷಿತಾವಲೋಕವಿಚೇಷ್ಟಿತಾಪಹೃತಹೃದಯ ಆತ್ಮಾನಮಜಿತಾತ್ಮಾಪಾರೇಽಂಧತಮಸಿ ಪ್ರಹಿಣೋತಿ ॥ 31 ॥

ಕದಾಚಿದೀಶ್ವರಸ್ಯ ಭಗವತೋ ವಿಷ್ಣೋಶ್ಚಕ್ರಾತ್ಪರಮಾಣ್ವಾದಿದ್ವಿಪರಾರ್ಧಾಪವರ್ಗಕಾಲೋಪಲಕ್ಷಣಪರಿವರ್ತನೇನ ವಯೋಽಹರತ ಆಬ್ರಹ್ಮಸ್ತಂಬಾದೀನಾಂ ಮಿಷತಾಂ ವಿತ್ರಸ್ತಹೃದಯಸ್ತಮೇವೇಶ್ವರಂ ಕಾಲಚಕ್ರನಿಜಾಯುಧಂ ಸಾಕ್ಷಾ-ದ್ಭಗವಂತಂ ಯಜ್ಞಪುರುಷಮನಾದೃತ್ಯ ಪಾಖಂಡದೇವತಾಃ ಕಂಕಗೃಧ್ರಬಕಪ್ರಾಯಾ ಆರ್ಯಹಂ ಸಸಮಯಪರಿಭೂತಾಃ ಸಾಕಲ್ಯೇನಾಭಿಧತ್ತೇ ॥ 32 ॥

ಯದಾ ತು ತಾಭಿಃ ಪಾಖಂಡದೇವತಾಭಿರಾತ್ಮವಂಚಕೈರುರುವಂಚಿತೋ ಬ್ರಹ್ಮಕುಲಂ ಸಮಾವಿಶಂಸ್ತೇಷಾಂ ಶೀಲಮುಪ-ನಯನಾದಿಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನೇನ ಭಗವತೋ ಯಜ್ಞಪುರುಷಸ್ಯಾರಾಧನಮೇವ ಪುನಸ್ತದರೋಚಯನ್ ಶೂದ್ರಕುಲಂ ಭಜತ್ಯನಿಗಮಪರಿಶುದ್ಧಮ್ । ಯಸ್ಯ ಹಿ ಮಿಥುನೀಭಾವಃ ಕುಟುಂಬಭರಣಂ ಯಥಾ ವಾ ನರಜಾತೇಸ್ತತ್ರಾಪಿ ನಿರವರೋಧಃ ಸ್ವೈರೇಣ ವಿಹರನ್ನತಿಕೃಪಣಬುದ್ಧಿರನ್ಯೋನ್ಯಮುಖನಿರೀಕ್ಷಣಾದಿಗ್ರಾಮ್ಯಕರ್ಮಣೈವ ವಿಸ್ಮೃತಕಾಲಾವಧಿಃ ॥ 33 ॥

ಕ್ವಚಿದ್ ದ್ರುಮವದೈಹಿಕಾರ್ಥೇಷು ಗೃಹೇಷು ರಂಸ್ಯನ್ಯಥಾ ವಾ ನರಃ ಸುತದಾರವತ್ಸಲೋ ವ್ಯವಾಯಕ್ಷಣಃ ॥ 34 ॥

ಏವಮಧ್ವನ್ಯವರುಂಧಾನೋ ಮೃತ್ಯುಗಜಭಯಾತ್ತಮಸಿಗಿರಿಕಂದರಪ್ರಾಯೇಽಪತನ್ ಕರ್ಮವಲ್ಲೀಮವಲಂಬ್ಯ ತತ ಆಪದಃ ಕಥಂಚಿನ್ನರಕಾದ್ವಿಮುಕ್ತಃ ಪುನರಪ್ಯೇವಂ ಸಂಸಾರಾಧ್ವನಿ ವರ್ತಮಾನೋ ನರಲೋಕಸಾರ್ಥಮುಪಯಾತಿ ॥ 35 ॥

ಏತಸ್ಮಿನ್ ಸಂಸಾರಾಧ್ವನಿ ನಾನಾಕ್ಲೇಶೋಪಸರ್ಗವಿತತೇ ಆಪನ್ನಾಂಸ್ತತ್ರ ವಿಯುಜ್ಯ ಜಾತಂ ಜಾತಮುಪಾದಾಯ ಶೋಚನ್ ಮುಹ್ಯನ್ ಖಿದ್ಯನ್ ಬಿಭ್ಯನ್ ಹೃಷ್ಯನ್ ರುದನ್ ಗಾ[illegible]ಧುವರ್ಜಿತೋ ನೈವಾವರ್ತತೇಽದ್ಯಾಪಿ ಅಸಾಧುವನ ಏವ ಯದಪಿ ದಿಗಿಭಜಯಿನೋ ರಾಜರ್ಷಯೋ ನೈವೈತದ್ ವ್ರಜಂತಿ ಕಿಂತು ಮೃಧೇ ಶಯೀರನ್ ಮಯ್ಯೈವೇಯಂ ಮಹೀತಿ ಕೃತವೈರಾನುಬಂಧಾಃ ಯಾಂ ವಿಸೃಜ್ಯ ಸ್ವಯಮುಪಸಂಹೃತಾಃ ॥ 36 ॥

ಯಸ್ಯಾಮಿಮ ಉಪಸರ್ಗಾಃ ಸುಖದುಃಖರಾಗದ್ವೇಷಭಯಾಭಿಮಾನಪ್ರಮಾದಮದಶೋಕಮೋಹಮಾತ್ಸರ್ಯೇರ್ಷ್ಯಾ-ವಮಾನಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಧಿವ್ಯಾಧಿಜರಾಜನ್ಮಮರಣಾದಯಃ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಭರತಸ್ಯಾತ್ಮಜಃ ಸುಮತಿರ್ನಾಮಾಭಿಹಿತೋ ಯಮುಹ ವಾವ ಕೇಚಿತ್ ಪಾಖಂಡಿನೋ ಋಷಭಪದವೀಮನು-ವರ್ತಮಾನಮನಾರ್ಯಾ ಅವೇದ ಸಮಾಮ್ನಾತಾಂ ದೇವತಾಂ ಸ್ವಮನೀಷಯಾ ಪಾಪೀಯಸಿ ಕಲೌ ಕಲ್ಪಯಿಷ್ಯಂತಿ ॥ 1 ॥

ತಸ್ಮಾಂ ಗೃಧ್ರಶ್ಯೇನಾಯಾಂ ದೇವಪಾದಿರ್ನಾಮ ಪುತ್ರೋಽಭವತ್ ॥ 2 ॥

ಅಥಾಸುರ್ಯಾಂ ತತ್ತನಯೋ ದೇವದ್ಯುಮ್ನಸ್ತತೋ ಧೇನಮುತ್ಯಾಃ ಸುತಃ ಪರಮೇಷ್ಠೀ ತಸ್ಯ ಸುವರ್ಚಾಯಾಂ ಪ್ರತೀಹ ಉಪಜಾತಃ ಯ ಆತ್ಮವಿದ್ಯಾಯಾಂ ಸ್ವಯಂ ಸಿದ್ಧೋ ಮಹಾಪುರುಷಮನುಸಸ್ಮಾರ ॥ 3 ॥

ಪ್ರತೀಹಾತ್ಸುವಾಲಾಯಾಂ ಪ್ರತಿಹರ್ತ್ರಾದಯಸ್ತ್ರಯ ಆಸನ್ ಇಜ್ಯಾಕೋವಿದಾಃ ಸೂನವಃ ಪ್ರತಿಹರ್ತುಃ ಸ್ತುತ್ಯಾಂ ವ್ಯೋಮಭೂಮಾನಾವಜನಿಷಾತಾಮ್ ॥ 4 ॥

ವ್ಯೋಮ್ನ ಋಷಿಕುಲ್ಯಾಯಾಮುದ್ಗೀಥಃ ತತಃ ಪ್ರಸ್ತೋತಾ ದೇವಕುಲ್ಯಾಯಾಂ ಪ್ರಸ್ತೋತುರ್ವಿರುರುತ್ಸಾಯಾಂ ಹೃದಯಜ ಆಸೀತ್ ವಿಭುಃ ವಿಭೋಃ ರಥ್ಯಾಂ ಚ ಪೃಥುಷೇಣಸ್ತಸ್ಮಾನ್ನಕ್ತ ಆಕೂತ್ಯಾಂ ಜಜ್ಞೇ ನಕ್ತಾದ್ಧೃತಿಪುತ್ರೋ ಗಯೋ ರಾಜರ್ಷಿಪ್ರವರ ಉದಾರಶ್ರವಾ ಅಜಾಯತ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವತೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ಜಗದಭಿರಕ್ಷಯಾ ಗೃಹೀತಸತ್ತ್ವಸ್ಯ ಕಲಾತ್ಮವತ್ತಾಭಿಲಕ್ಷಣೇನ ಮಹಾಪುರುಷತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ॥ 5 ॥

ಸ ವೈ ಸ್ವಧರ್ಮೇಣ ಪ್ರಜಾಪಾಲನಪೋಷಣಪ್ರೀಣನೋಪಲಾಲನಾನುಶಾಸನಲಕ್ಷಣೇನೇಜ್ಯಾದಿನಾ ಚ ಭಗವತಿ ಮಹಾಪುರುಷೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾರ್ಪಿತಪರಮಾರ್ಥಲಕ್ಷಣೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚ್ಚರಣಾನುಸೇವಯಾಪಾದಿತಭಗವದ್ಭಕ್ತಿ-ಯೋಗೇನ ಚಾಭೀಕ್ಷ್ಣಶಃ ಪರಿಭಾವಿತವಿಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವ ಉಪರತಾನಾತ್ಮ್ಯೇ ಸ್ವಾತ್ಮನಿ ಸ್ವಯಮುಪಲಭ್ಯಮಾನಬ್ರಹ್ಮಾನುಭಾವೋಽಪಿ ನಿರಭಿಮಾನ ಏವಾವನಿಮಜುಗುಪತ್ ॥ 6 ॥

ತಸ್ಯೇಮಾಂ ಗಾಥಾಂ ಪಾಂಡವೇಯ ಪುರಾವಿದ ಉಪಗಾಯಂತಿ ।
ಗಯಂ ನೃಪಂ ಕಃ ಪ್ರತಿಯಾತಿ ಕರ್ಮಭಿರ್ಯಜ್ವಾಭಿಮಾನೀ ಬಹುವಿದ್ಧರ್ಮಗೋಪ್ತಾ ।
ಸದಾಗತಶ್ರೀಃ ಸದಸಸ್ಪತಿಃ ಸತಾಂ ಸತ್ಸೇವಕೋಽನ್ಯೋ ಭಗವತ್ಕಲಾಮೃತೇ ॥ 7 ॥

ಯಮಭ್ಯಷಿಂಚನ್ ಪರಯಾ ಮುದಾ ಸತೀಃ ಸತ್ಯಾಶಿಷೋ ದಕ್ಷಕನ್ಯಾಃ ಸರಿದ್ಭಿಃ ।

ಯಸ್ಯ ಪ್ರಜಾನಾಂ ದುದುಹೇ ಧರಾಶಿಷೋ ಯತೇಪ್ಸಿತಾ ವೈ ಗುಣವತ್ಸ್ನುತೋಧಾಃ ॥ 8 ॥

ಛಂದಾಂಸ್ಯಕಾಮಸ್ಯ ಚ ಯಸ್ಯ ಕಾಮಾನ್ ದುದೂಹುರಾಜಹ್ರುರಥೋ ಬಲಿಂ ನೃಪಾಃ ।

ಪ್ರತ್ಯಾಹೃತಾ ಯುಧಿ ಧರ್ಮೇ ಚ ವಿಪ್ರಾ ಯಸ್ಯಾಶಿಷಃ ಷಷ್ಠಮಂಶಂ ಪ್ರಜಾಶ್ಚ ॥ 9 ॥

ಯಸ್ಯಾಧ್ವರೇ ಭಗವಾನಧ್ವರಾತ್ಮಾ ಮಘೋನಿ ಮಾದ್ಯತ್ಯುರುಸೋಮಪೀಥೇ ।

ಶ್ರದ್ಧಾ ವಿಶುದ್ಧಾಚಲಭಕ್ತಿಯೋಗಸಮರ್ಪಿತೇಜ್ಯಾ ಫಲಮಾಜಹಾರ ॥ 10 ॥

ಯತ್ಪ್ರೀಣನಾದ್ಬರ್ಹಿಷಿ ದೇವತಿರ್ಯಙ್ಮನುಷ್ಯವೀರುತ್ತೃಣಮಾವಿರಿಂಚಾತ್ ।

ಪ್ರೀಯೇತ ಸದ್ಯಃ ಸ ಹಿ ವಿಶ್ವಜೀವಃ ಪ್ರೀತಃ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರೀತಿಮಗಾದ್ ಗಯಸ್ಯ ॥ 11 ॥

ಗಯಾಜ್ಜಯಂತ್ಯಾಂ ಚಿತ್ರರಥಃ ಸ್ವಾತಿರವರೋಧ ಇತಿ ತ್ರಯಃ ಪುತ್ರಾ ಬಭೂವುಶ್ಚಿತ್ರರಥಾದೂರ್ಜಾಯಾಂ ಸಮ್ರಾಡಜನಿಷ್ಟ ॥ 12 ॥

ತತ ಉತ್ಕಲಾಯಾಂ ಮರೀಚಿರ್ಮರೀಚೇರ್ಬಿಂದುಮತ್ಯಾಂ ಬಿಂದುಮಾನುದಪದ್ಯತ ತಸ್ಮಾತ್ಸುಘೇಣಾಯಾಂ ಮಧುರ್ನಾಮಾಭವತ್ ಮಧೋಃ ಸುಮನಸ್ಯಾಂ ವೀರವ್ರತಸ್ತತೋ ಭೋಜಾಯಾಂ ಮನ್ಯುಪ್ರಮನ್ಯೂ ಜಜ್ಞಾತೇ ಮನ್ಯೋಃ ಸತ್ಯಾಯಾಂ ಭುವನಸ್ತತೋ ದೋಷಾಯಾಂ ತ್ವಷ್ಟಾ ಅಜನಿಷ್ಟ ತ್ವಷ್ಟುರ್ವಿರಜೋ ವಿರೋಚನಾಯಾಂ ವಿರಜಸ್ಯ ಶತಜಿತ್ಪ್ರವರಂ ಪುತ್ರಶತಂ ಕನ್ಯಾ ಚ ವಿಷೂಚ್ಯಾಂ ಕಿಲ ಜಾತಾ ॥ 13 ॥

ತತ್ರಾಯಂ ಶ್ಲೋಕಃ

ಪ್ರೈಯವ್ರತಂ ವಂಶಮಿಮಂ ವಿರಜಶ್ಚರಮೋದ್ಭವಃ ।

ಅಕರೋದತ್ಯಲಂ ಕೀರ್ತ್ಯಾ ವಿಷ್ಣುಃ ಸುರಗಣಂ ಯಥಾ ॥ 14 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಪ್ರಿಯವ್ರತವಂಶವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ರಾಜೋವಾಚ

ಇತ್ಯುಕ್ತಸ್ತ್ವಯಾ ಭೂಮಂಡಲಾಯಾಮವಿಶೇಷೋ ಯಾವದಾದಿತ್ಯಸ್ತಪತಿ ಯತ್ರ ಚಾಸೌ ಜ್ಯೋತಿಷಾಂ ಗಣೈಶ್ಚಂದ್ರಮಾಃ ಸಹ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ 1 ॥

ತತ್ರಾಪಿ ಪ್ರಿಯವ್ರತರಥಚರಣಪರಿಖಾತೈಃ ಸಪ್ತಭಿಃ ಸಪ್ತಸಿಂಧವ ಉಪಕ್ಲೃಪ್ತಾಃ ಯತ ಏತಸ್ಯಾಃ ಸಪ್ತದ್ವೀಪವಿಶೇಷಕಲ್ಪಸ್ತ್ವಯಾ ಭಗವನ್ ಖಲು ಸೂಚಿತಃ ಏತದೇವ ನಿಖಿಲಮಹಂಮಾನತೋ ಲಕ್ಷಣತಶ್ಚ ಸರ್ವಂ ಜಿಜ್ಞಾಸ್ಯಾಮಿ ॥ 2 ॥

ಭಗವತೋ ಗುಣಮಯೇ ಏವ ಸ್ಥೂಲರೂಪೇ ಆವೇಶಿತಂ ಮನೋ ಹ್ಯಗುಣೇಽಪಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಆತ್ಮಜ್ಯೋತಿಷಿ ಪರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಿ ಭಗವತಿ ವಾಸುದೇವಾಖ್ಯೇ ಕ್ಷಮಮಾವೇಶಿತುಂ ತದುಹವೈತತ್ ಗುರೋಽರ್ಹಸ್ಯನುವರ್ಣಯಿತುಮಿತಿ ॥ 3 ॥

ಋಷಿರುವಾಚ

ನವೈ ಮಹಾರಾಜ ಭಗವತೋ ಮಾಯಾಗುಣವಿಭೂತೇಃ ಸ್ಥಾನವಿಶೇಷಾಣಾಂ ನಾಮರೂಪತಃ ಕಾಷ್ಠಾಂ ಮನಸಾಧಿ ಗಂತುಮಲಂ ವಿಬುಧಾಯುಷೇಣಾಪಿ ಪುರುಷಸ್ತಸ್ಮಾತ್ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯೇನೈವ ಭೂಗೋಲಕವಿಶೇಷಂ ನಾಮರೂಪಮಾನ-ಲಕ್ಷಣತೋ ವ್ಯಾಖ್ಯಾಸ್ಯಾಮಃ ॥ 4 ॥

ಯೋ ವಾ ಅಯಂ ದ್ವೀಪಃ ಕುವಲಯಕಮಲಕೋಶಾಭ್ಯಂತರಕೋಶೋ ನಿಯುತಯೋಜನವಿಶಾಲಃ ಸಮವರ್ತುಲೋ ಯಥಾ ಪುಷ್ಕರಪತ್ರಮ್ ॥ 5 ॥

ಯಸ್ಮಿನ್ನವ ವರ್ಷಾಣಿ ನವಯೋಜನಸಹಸ್ರಾಯಾಮಾನ್ಯಷ್ಟಭಿರ್ಮರ್ಯಾದಾಗಿರಿಭಿಃ ಸುವಿಭಕ್ತಾನಿ ಭವಂತಿ ॥ 6 ॥

ಯೇಷಾಂ ಮಧ್ಯೇ ಇಲಾವೃತಂ ನಾಮಾಭ್ಯಂತರವರ್ಷಂ ಯಸ್ಯ ನಾಭ್ಯಾಮವಸ್ಥಿತಃ ಸೌವರ್ಣಃ ಕುಲಗಿರಿರಾಜೋ

ಮೇರುರ್ದ್ವೀಪಾಯಾಮಸಮುನ್ನಾಹಃ ಕರ್ಣಿಕಾಭೂತಃ ಕುವಲಯಕಮಲಸ್ಯ ಮೂರ್ಧ್ದನಿ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶತ್ಸಹಸ್ರಯೋಜನ-ವಿತತೋ ಮೂಲೇ ಷೋಡಶಸಹಸ್ರಸಾತ್ವತಾಂತರ್ಭೂಮ್ಯಾಂ ಪ್ರವಿಷ್ಟಃ ॥ 7 ॥

ಉತ್ತರೋತ್ತರೇಣೇಲಾವೃತಾನ್ನೀಲಃ ಶ್ವೇತಃ ಶೃಂಗವಾನಿತಿ ತ್ರಯೋ ರಮ್ಯಕಹಿರಣ್ಮಯಕುರೂಣಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಮರ್ಯಾದಾಗಿರಯಃ ಪ್ರಾಗಾಯತಾ ಉಭಯತಃ ಕ್ಷಾರೋದಾವಧಯೋ ದ್ವಾಸಾಹಸ್ರಂ ಪೃಥವಃ ಏಕೈಕಶಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಾ-ದುತ್ತರೋತ್ತರಾದ್ದಶಾಂಶೇನ ದೈರ್ಘ್ಯ ಏವ ಹ್ರಸಂತಿ ॥ 8 ॥

ಏವಂ ದಕ್ಷಿಣೇನೇಲಾವೃತಾನ್ನಿಷಧೋ ಹೇಮಕೂಟೋ ಹಿಮಾಲಯ ಇತಿ ಪ್ರಾಗಾಯತಾ ಯಥಾ ನೀಲಾದಯಃ ಅಯುತಯೋಜನೋತ್ಸೇಧಾಃ ಹರಿವರ್ಷಕಿಂಪುರುಷಭಾರತಾನಾಂ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಮ್ ॥ 9 ॥

ತಥೈವೇಲಾವೃತಮಪರೇಣ ಪೂರ್ವೇಣ ಚ ಮಾಲ್ಯವದ್ಗಂಧಮಾದನಾವಾನೀಲನಿಷಧಾಯತೌ ದ್ವಿಸಹಸ್ರಪೃಥುಲೌ ಕೇತುಮಾಲಭದ್ರಾಶ್ವಯೋಃ ಸೀಮಾನಂ ವಿದಧಾತೇ ॥ 10 ॥

ಮಂದರೋ ಮೇರುಮಂದರಃ ಸುಪಾರ್ಶ್ವಃ ಕುಮುದ ಇತ್ಯಯುತಯೋಜನವಿಸ್ತಾರೋನ್ನಾಹಾಃ ಮೇರೋಶ್ಚತುರ್ದಿಶ-ಮವಷ್ಟಂಭಗಿರಯ ಉಪಕ್ಲಿಪ್ತಾಃ ॥ 11 ॥

ಚತುರ್ಷ್ವೇಷು ಚೂತಜಂಬೂಕದಂಬನ್ಯಗ್ರೋಧಾಶ್ಚತ್ವಾರಃ ಪಾದಪಪ್ರವರಾಃ ಪರ್ವತಕೇತವ ಇವ ಅಧಿಸಹಸ್ರ-ಯೋಜನೋನ್ನಾಹಾಸ್ತಾವದ್ವಿಟಪವಿತತಯಃ ಶತಯೋಜನಪರಿಣಾಹಾಃ ॥ 12 ॥

ಹ್ರದಾಶ್ಚತ್ವಾರಃ ಪಯೋಮಧ್ವಿಕ್ಷುರಸಮೃಷ್ಟಜಲಾಃ ಯದುಪಸ್ಪರ್ಶಿನ ಉಪದೇವಗಣಾ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯಾಣಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕಾನಿ ಭರತರ್ಷಭ ಧಾರಯಂತಿ ॥ 13 ॥

ದೇವೋದ್ಯಾನಾನಿ ಚ ಭವಂತಿ ಚತ್ವಾರಿ ನಂದನಂ ಚೈತ್ರರಥಂ ವೈಭ್ರಾಜಕಂ ಸರ್ವತೋಭದ್ರಮಿತಿ ॥ 14 ॥

ಯೇಷ್ವಮರಪರಿವೃಢಾಃ ಸಹಾಮರಲಲನಾಲಲಾಮಯೂಥಪತಯಃ ಉಪದೇವಗಣೈರುಪಗೀಯಮಾನಮಹಿಮಾನಃ ಕಿಲ ವಿಹರಂತಿ ॥ 15 ॥

ಮಂದರೋತ್ಸಂಗ ಏಕಾದಶಶತಯೋಜನೋತ್ತುಂಗದೇವಚೂತಶಿರಸೋ ಗಿರಿಶಿಖರಸ್ಥೂಲಾನಿ ಫಲಾನ್ಯಮೃತಕಲ್ಪಾನಿ ನಿಪಪಂತಿ ॥ 16 ॥

ತೇಷಾಂ ವಿಶೀರ್ಯಮಾಣಾನಾಮತಿಮಧುರಸುರಭಿಬಹಲಾರುಣರಸೋದೇನಾರುಣೋದಾನಾಮನದೀಮಂದರಗಿರಿ-ಶಿಖರಾನ್ನಿಪತಂತೀ ಪೂರ್ವೇಣೇಲಾವೃತಮುಪಪ್ಲಾವಯತಿ ॥ 17 ॥

ಯದುಪಜೋಷಾದ್ಭವಾನ್ಯಾ ಅನುಚರೀಣಾಂ ಪುಣ್ಯಜನವಧೂನಾಮವಯವಸ್ಪರ್ಶಸುಗಂಧವಾತೋ ದಶಯೋಜನಂ ಸಮಂತಾದನುವಾಸಯತಿ ॥ 18 ॥

ಏವಂ ಜಂಬೂಫಲಾನಾಮತ್ಯುಚ್ಚನಿಪಾತವಿಶೀರ್ಣಾನಾಮನಸ್ಥಿಪ್ರಾಯಾಣಾಮಿಭಕಾಯನಿಭಾನಾಂ ರಸೇನ ಜಂಬೂನದೀ ಮೇರುಮಂದರಶಿಖರಾದಯುತಯೋಜನಾದವನಿತಲೇ ನಿಪತಂತೀ ದಕ್ಷಿಣೇನಾತ್ಮಾನಂ ಯಾವದಿಲಾವೃತಮುಪಸ್ಯಂದಯತಿ ॥ 19 ॥

ತಾವದುಭಯೋರಪಿ ರೋಧಸೋರ್ಯಾ ಮೃತ್ತಿಕಾ ತತ್ರ ಫಲರಸೇನಾನುವಿಧ್ಯಮಾನಾ ವಾಯ್ವರ್ಕಸಂಯೋಗವಿಪಾಕೇನ ಸದಾಮರಲೋಕಾಭರಣಂ ಜಾಂಬೂನದಂ ನಾಮ ಸುವರ್ಣಂ ಭವತಿ ॥ 20 ॥

ಯದುಹ ವಾವ ವಿಬುಧಾದಯಃ ಸಹ ಯುವತಿಭಿಃ ಕಟಕಮುಕುಟಕಟಿಸೂತ್ರಾದ್ಯಾಭರಣರೂಪೇಣ ಖಲು ಧಾರಯಂತಿ

॥ 21 ॥

ಯಸ್ತು ಮಹಾಕದಂಬಃ ಸುಪಾರ್ಶ್ವನಿಗೂಢಸ್ತಸ್ಯ ಕೋಟರೇಭ್ಯೋ ವಿನಿಸೃತಾಃ ಪಂಚವ್ಯಾಮಪರಿಣಾಹಾಃ ಪಂಚಮಧುಧಾರಾಃ ಸುಪಾರ್ಶ್ವಶಿಖರಾತ್ಪತಂತ್ಯೋ ಪರೇಣಾತ್ಮಾನಂ ಇಲಾವೃತಮನುಮೋದಯಂತಿ ॥ 22 ॥

ಯಾ ಹ್ಯುಪಭುಂಜಾನಾನಾಂ ಮುಖನಿರ್ವಾಸಿತೋ ವಾಯುಃ ಸಮಂತಾಚ್ಛತಯೋಜನಮನುವಾಸಯತಿ ॥ 23 ॥

ಏವಂ ಕುಮುದನಿಗೂಢೋ ಯಃ ಶತವಲಶೋ ನಾಮ ವಟಸ್ತಸ್ಯ ಸ್ಕಂಧೇಭ್ಯೋಽರ್ವಾಚೀನಾಃ ಪಯೋದಧಿಘೃತಮಧುಗುಡಾನ್ನಾದ್ಯಂಬರಶಯ್ಯಾಸನಾಭರಣಾದಯಃ ಸರ್ವಕಾಮದುಘಾ ನದಾಃ ಕುಮುದಾಗ್ರಾತ್ ಪತಂತ ಉತ್ತರೇಣೇಲಾವೃತಮುಪಭೋಜಯಂತಿ ॥ 24 ॥

ಯಾನುಪಜುಷಾಣಾನಾಂ ನ ಕದಾಚಿತ್ ಕ್ವಚಿದಪಿ ಪ್ರಜಾನಾಂ ವಲೀಪಲಿತಕ್ಲಮಸ್ವೇದದೌರ್ಗಂಧ್ಯಜರಾಮರಣ- ಮೃತ್ಯು-ಶೀತೋಷ್ಣವೈವರ್ಣ್ಯೋಪಸರ್ಗಾದಯಸ್ತಾಪವಿಶೇಷಾ ಭವಂತಿ । ಯಾವಜ್ಜೀವಂ ಸುಖಂ ನಿರತಿಶಯಮೇವ ॥ 25 ॥

ಕುರಂಗಕುರರಕುಸುಂಭವಕಂಕತತ್ರಿಕೂಟಶಿಶಿರಪತಂಗರುಚಕನಿಷಧಶಿತಿವಾಸಕಪಿಲಶಂಖವೈದೂರ್ಯಜಾರುಧಿಹಂಸರ್ಷಭ-ನೀರನಾಗಕಾಲಂಜರನಾರದಾದಯೋ ಗಿರಯೋ ಮೇರೋಃ ಕರ್ಣಿಕಾಯಾ ಇವ ಕೇಸರಭೂತಾ ಮೂಲದೇಶೇ ಪರಿತ ಉಪಕ್ಲೃಪ್ತಾಃ ॥ 26 ॥

ಜಠರದೇವಕೂಟೌ ಮೇರುಪರ್ವತೋಽಷ್ಟಾದಶಯೋಜನಸಹಸ್ರೇ ಉದಗಾಯತೌ ದ್ವಿಸಹಸ್ರಂ ಪೃಥೂತ್ತುಂಗೌ ಭವತಃ । ಏವಮಪರೇಣ ಪವನಪಾರಿಯಾತ್ರೌ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಕೈಲಾಸಕರವೀರೌ ಪ್ರಾಗಾಯತೌ ಏವಮುತ್ತರತಃ ಶೃಂಗಮಕರೌ ಇತ್ಯಷ್ಟಭಿರೇತೈಃ ಪರಿಸ್ತೃತೋಽಗ್ನಿರಿವ ಪರಿತೋ ಮೇರುಶ್ಚಕಾಸ್ತಿ ಕಾಂಚನ ಗಿರಿಃ ॥ 27 ॥

ಮೇರೋರ್ಮೂರ್ಧನಿ ತನ್ಮಧ್ಯತೋ ಭಗವತ ಆತ್ಮಯೋನೇರುಪಕ್ಲೃಪ್ತಾಂ ಪುರೀಂ ಅಯುತಯೋಜನಸಾಹಸ್ರೀಂ ಸಮಚತುರಸ್ರಾಂ ಶಾತಕೌಂಭೀಂ ಶತಕೋಟಿಂ ವದಂತಿ ॥ 28 ॥

ತಾಮನುಪರಿತೋ ಲೋಕಪಾಲಾನಾಮಷ್ಟಾನಾಂ ಯಥಾದಿಶಂ ಯಥಾರೂಪಂ ತುರೀಯಭಾಗೇನ ಪುರೋಽಷ್ಟಾವುಪಕ್ಲೃಪ್ತಾಃ ॥ 29 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ತತ್ರ ಭಗವತಃ ಸಾಕ್ಷಾದ್ ಯಜ್ಞಲಿಂಗಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ವಿಕ್ರಮತೋ ವಾಮಪಾದಾಂಗುಷ್ಠನಖನಿರ್ಭಿನ್ನೋರ್ಧ್ವಾಂಡಕಟಾಹ-ವಿವರೇಣಾಂತಃ ಪ್ರವಿಷ್ಟಾಯಾ ಬಾಹ್ಯಜಲಧಾರಾತಚ್ಚರಣಪಂಕಜಾವನೇಜನಾರುಣಕಿಂಜಲ್ಕೋಪರಂ ಜಿತಾಖಿಲಜಗದ-ಘಮಲಾಪಹೋಪಸ್ಪರ್ಶನಾಮಲಾ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವತ್ಪದೀತ್ಯನುಪಲಕ್ಷಿತವಚೋಭಿರಭಿಧೀಯಮಾನಾ ತಿಮಹತಾ ಕಾಲೇನ ಯುಗಸಹಸ್ರೋಪಲಕ್ಷಣೇನ ದಿವೋ ಮೂರ್ಧನ್ಯವತತಾರ ॥ 1 ॥

ಯತ್ತದ್ವಿಷ್ಣುಪದಮಾಹುಃ ಯತ್ರ ಹ ವಾವ ವೀರವ್ರತ ಔತ್ತಾನಪಾದಿಃ ಪರಮಭಾಗವತೋಽಸ್ಮತ್ಕುಲದೇವತಾಚರಣಾ-ರವಿಂದೋದಕಮಿತಿ ಯಾಮನುಸವನಮುತ್ಕೃಷ್ಯಮಾಣಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ದೃಢಂ ಕ್ಲಿದ್ಯಮಾನಾಂತರ್ಹೃದಯ ಔತ್ಕಂಠ್ಯಾದ್ವಿವಶಾಮೀಲಿತಲೋಚನಯುಗಲಕುಡ್ಮಲವಿಗಲಿತಾಮಲಬಾಷ್ಪಕಲಯಾಭಿವ್ಯಜ್ಯಮಾನರೋಮಪುಲಕಕುಲಕ ಅಧುನಾಪಿ ಪರಮಾದರೇಣ ಶಿರಸಾ ಬಿಭರ್ತಿ ॥ 2 ॥

ತತ ಋಷಯಸ್ತತ್ಪ್ರಭಾವಜ್ಞಾ ಋಷಿಲೋಕೇ ಇಯಂ ನನು ತಪಸ ಆತ್ಯಂತಿಕೀ ಸಿದ್ಧಿರೇತಾವತೀತಿ ಭಗವತಿ ಸರ್ವಾತ್ಮನಿ ವಾಸುದೇವೇಽನವರತಭಕ್ತಿಯೋಗಲಾಭೇನೈವೋಪೇಕ್ಷಿತಾನ್ಯಾರ್ಥಾತ್ಮಗತಯೋ ಮುಕ್ತಿಮಿವಾಗತಾಂ ಮುಮುಕ್ಷವಃ ಸಬಹುಮಾನಮೇವಾದ್ಯಾಪಿ ಜಟಾಜೂಟೈರುದ್ವಹಂತಿ ॥ 3 ॥

ತತೋಽನೇಕಸಹಸ್ರಕೋಟಿವಿಮಾನಾನೀಕಸಂಕುಲದೇವಯಾನೇನಾವತರಂತೀಂದುಮಂಡಲಮಾಪ್ಲಾವ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಸದನೇ

ನಿಪತತಿ ॥ 4 ॥

ತತ್ರ ಚತುರ್ಧಾ ಭಿದ್ಯಮಾನಾ ಚತುರ್ಭಿರ್ನಾಮಭಿಶ್ಚತುರ್ದಿಶಮಭಿಸ್ಯಂದತೀ ನದನದೀಪತಿಮೇವಾಭಿನಿವಿಶತಿ ॥ 5 ॥

ಸೀತಾಲಕನಂದಾಚಕ್ಷುರ್ಭದ್ರೇತಿ ಸೀತಾ ತು ಬ್ರಹ್ಮಸದನಾತ್ಕೇಸರಾದ್ರಿಶಿಖರೇಭ್ಯೋಽಧೋಽಧಃ ಪತಂತೀ ಗಂಧಮಾದನಮೂರ್ಧ್ನಿ ಪತಿತ್ವಾಂತರೇಣ ಭದ್ರಾಶ್ವಂ ವರ್ಷಂ ಪ್ರಾಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಕ್ಷಾರರಸಸಮುದ್ರಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ॥ 6 ॥

ಏವಂ ಮಾಲ್ಯವಚ್ಛಿಖರಾನ್ನಿಷ್ಪತಂತ್ಯನುಪರತವೇಗಾ ಕೇತುಮಾಲಮಭಿಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರತೀಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಸರಿತ್ಪತಿಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ॥ 7 ॥

ಭದ್ರಾ ಚೋತ್ತರತೋ ಮೇರುಶಿರಸೋ ನಿಪತಂತೀ ಗಿರಿಶಿಖರಾದ್ಗಿರಿಶಿಖರಮತಿಹಾಯ ಶೃಂಗವತಃ ಶೃಂಗಾದಭಿಸ್ಯಂದಮಾನಾ ಉತ್ತರಾಂಸ್ತು ಕುರೂನತಿಕ್ರಮ್ಯೋದೀಚ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಲವಣಾರ್ಣವಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ॥ 8 ॥

ತಥೈವಾಲಕನಂದಾ ದಕ್ಷಿಣೇನ ತು ಬ್ರಹ್ಮಸದನಾದ್ಬಹೂನಿ ಗಿರಿಕೂಟಾನ್ಯತಿಕ್ರಮ್ಯ ಹೇಮಕೂಟಹಿಮಕೂಟಾನ್ಯತಿರಭಸ-ತರರಂಹಸಾ ಲುಂಠತೀ ಭಾರತಮೇವ ವರ್ಷಂ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಜಲನಿಧಿಂ ಪ್ರವಿಶತಿ ॥ 9 ॥

ಅನ್ಯೇ ನದಾ ನದ್ಯಶ್ಚ ವರ್ಷೇಽಸ್ಮಿನ್ ಸಂತಿ ಬಹುಶೋ ಮೇರ್ವಾದಿಗಿರಿದುಹಿತರಃ ಅತ್ರಾಪಿ ಜಂಬೂದ್ವೀಪೇ ಭಾರತಮೇವ ವರ್ಷಂ ಕರ್ಮಕ್ಷೇತ್ರಂ ಅಥಾನ್ಯಾನ್ಯಷ್ಟವರ್ಷಾಣಿ ಸ್ವರ್ಗಿಣಾಂ ಪುಣ್ಯಶೇಷೋಪಭೋಗಸ್ಥಾನಾನಿ ಭೌಮಾನಿ ಸ್ವರ್ಗಪದಾನಿ ವ್ಯಪದಿಶಂತಿ ॥ 10 ॥

ಯೇಷು ಪುರುಷಾಣಾಮಯುತವರ್ಷಾಯುಷಾ ದೇವಕಲ್ಪಾನಾಂ ನಾಗಾಯುತಪ್ರಾಣಾನಾಂ ವಜ್ರಸಂಹನನಬಲವಯೋ-ಮೋದಪ್ರಮುದಿತಮಹಾಸೌರತನಿರತನರವರಾವರೋಧಮಿಥುನವ್ಯವಾಯಾಪವರ್ಗಧೃತೈಕಗರ್ಭಕಲತ್ರಾಣಾಂ ತ್ರೇತಾಯುಗಸಮಃ ಕಾಲೋ ವರ್ತತೇ ॥ 11 ॥

ಯತ್ರ ಹ ದೇವಪತಯಃ ಸ್ವೈಃ ಸ್ವೈರ್ಗಣನಾಯಕೈರ್ವಿಹಿತಮಹಾರ್ಹಣಾಃ ಸರ್ವರ್ತುಕುಸುಮಸ್ತಬಕಫಲಕಿಸಲಯಶ್ರಿಯಾ ನಾನಮ್ಯಮಾನವಿಟಪಲತಾವಿಟಪಿಭಿರುಪಶೋಭಮಾನರುಚಿರಕಾನನಾಶ್ರಮಾಯತನವರ್ಷಗಿರಿದ್ರೋಣೀಷು ತಥಾಚಾ-ಮಲಜಲಾಶಯೇಷು ವಿಕಚವಿವಿಧವನರುಹಾಮೋದಮದಮುದಿತರಾಜಹಂಸಕಲಹಂಸಜಲಕುಕ್ಕುಟ- ಕಾರಂಡವಸಾರಸ-ಚಕ್ರವಾಕಾದಿಭಿರ್ಮಧುಕರನಿಕರಾರುತಿಭಿರುಪಕೂಜಿತೇಷು ಜಲಕ್ರೀಡಾದಿಭಿರ್ವಿವಿಧವಿನೋದೈಃ ಸುಲಲಿತಸುರ-ಸುಂದರೀಣಾಂ ಕಾಮಕಲಿಲವಿಲಾಸಹಾಸಲೀಲಾವಲೋಕಾಕೃಷ್ಟಮನೋದೃಷ್ಟಯಃ ಸ್ವೈರಂ ಕಿಲ ವಿಹರಂತಿ ॥ 12 ॥

ನವಸ್ವಪಿ ವರ್ಷೇಷು ಭಗವಾನ್ನಾರಾಯಣೋ ಮಹಾಪುರುಷಃ ಪುರುಷಾಣಾಮನುಗ್ರಹಾಯಾತ್ಮತತ್ತ್ವವ್ಯೂಹೇನಾ-ವಾಹ್ಯಾದ್ಯಾಪಿ ಸನ್ನಿಧೀಯತೇ ॥ 13 ॥

ಇಲಾವೃತೇ ತು ಭಗವಾನ್ ಭವ ಏಕ ಏವ ಪುಮಾನ್ ನಹ್ಯನ್ಯಸ್ತತ್ರ ನಿವಿಶತಿ ಭವಾನ್ಯಾಃ ಶಾಪನಿಮಿತ್ತಜ್ಞಃ ಯತ್ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವಸ್ತತ್ ಪಶ್ಚಾದ್ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಃ ॥ 14 ॥

ಭವಾನೀನಾಥೈಃ ಸ್ತ್ರೀಗಣಾರ್ಬುದಸಹಸ್ರೈರವರುಧ್ಯಮಾನೋ ಭಗವತಶ್ಚತುರ್ಮೂರ್ತೇರ್ಮಹಾಪುರುಷಸ್ಯ ತುರೀಯಾಂ ತಾಮಸೀಂ ಮೂರ್ತಿಂ ಪ್ರಕೃತಿಮಾತ್ಮನಃ ಸಂಕರ್ಷಣಸಂಜ್ಞಾಂ ಆತ್ಮಸಮಾಧಿರೂಪೇಣ ಸನ್ನಿಧಾಯ್ಯೈತದಭಿಗೃಣನ್ ಭವ ಉಪಧಾವತಿ ॥ 15 ॥

ಭವ ಉವಾಚ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಮಹಾಪುರುಷಾಯ ಸರ್ವಗುಣಸಂಖ್ಯಾತಾಯಾನಂತಾಯಾವ್ಯಕ್ತಾಯ ನಮ ಇತಿ ॥ 16 ॥

ಭಜೇ ಭಜನ್ಯಾರುಣಪಾದಪಂಕಜಂ ಭಗಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಸ್ಯ ಪರಂ ಪರಾಯಣಮ್ ।

ಭಕ್ತೇಷ್ವಲಂಭಾವಿತಭೂತಭಾವನಂ ಭವಾಪಹಂ ತ್ವಾಂ ಭವಭಾವಮೀಶ್ವರಮ್ ॥ 17 ॥
ನ ಯಸ್ಯ ಮಾಯಾಗುಣಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಭಿರ್ನಿರೀಕ್ಷತೋ ಹ್ಯಣ್ವಪಿ ದೃಷ್ಟಿರಜ್ಯತೇ ।
ಈಶೋ ಯತಾ ನೋಽಜಿತಮನ್ಯುರಂಹಸಾಂ ಕಸ್ತಂ ನ ಮನ್ಯೇತ ಜಿಗೀಷುರಾತ್ಮನಃ ॥ 18 ॥
ಅಸಂದೃಶೋ ಯಃ ಪ್ರತಿಭಾತಿ ಮಾಯಯಾ ಕ್ಷೀಬೇವಮಧ್ವಾಸವತಾಮ್ರಲೋಚನಃ ।
ನ ನಾಗವಧ್ವೋಽರ್ಹಣಮೀಶಿರೇ ಹಿಯಾ ಯತ್ಪಾದಯೋಃ ಸ್ಪರ್ಶನಧರ್ಷಿತೇಂದ್ರಿಯಾಃ ॥ 19 ॥
ಯಮಾಹುರಸ್ಯ ಸ್ಥಿತಿಜನ್ಮಸಂಯಮಂ ತ್ರಿಭಿರ್ವಿಹೀನಂ ಯಮನಂತಮೀಶ್ವರಮ್ ।
ನ ವೇದ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಮಿವ ಕ್ವಚಿತ್ ಸ್ಥಿತಂ ಭೂಮಂಡಲಂ ಮೂರ್ಧಸಹಸ್ರಧಾಮಸು ॥ 20 ॥
ಯಸ್ಯಾದ್ಯ ಆಸೀದ್ಗುಣವಿಗ್ರಹೋ ಮಹಾನ್ ವಿಜ್ಞಾನಧಿಷ್ಣ್ಯೋ ಭಗವಾನಜಃ ಕಿಲ ।
ಯತ್ಸಂಭವೋಽಹಂ ತ್ರಿವೃತಾ ಸ್ವತೇಜಸಾ ವೈಕಾರಿಕಂ ತಾಮಸಮೈಂದ್ರಿಯಂ ಸೃಜೇ ॥ 21 ॥
ಏತೇ ವಯಂ ಯಸ್ಯ ವಶೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ ಸ್ಥಿತಾಃ ಶಕುಂತಾ ಇವ ಸೂತ್ರಯಂತ್ರಿತಾಃ ।
ಮಹಾನಹಂ ವೈಕೃತತಾಮಸೇಂದ್ರಿಯಾಃ ಸೃಜಾಮ ಸರ್ವಂ ಯದನುಗ್ರಹಾದಿದಮ್ ॥ 22 ॥
ಯನ್ನಿರ್ಮಿತಾಂ ಕರ್ಹ್ಯಪಿ ಕರ್ಮಪರ್ವಣಾಂ ಮಾಯಾಂ ಜನೋಽಯಂ ಗುಣಸರ್ಗಮೋಹಿತಃ ।
ನ ವೇದ ನಿಸ್ತಾರಣಯೋಗಮಂಜಸಾ ತಸ್ಮೈ ನಮಸ್ತೇ ವಿಲಯೋದಯಾತ್ಮನೇ ॥ 23 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ತಥಾಚ ಭದ್ರಶ್ರವಾ ನಾಮ ಧರ್ಮಸುತಸ್ತತ್ಕುಲಪತಯಃ ಪುರುಷಾ ಭದ್ರಾಶ್ವೇ ವರ್ಷೇ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವತೋ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಾಂ ತನುಂ ಧರ್ಮಮಯೀಂ ಹಯಶೀರ್ಷಾಭಿಧಾನಾಂ ಪರಮೇಣ ಸಮಾಧಿನಾ ಸನ್ನಿಧಾಪ್ಯೇದಮಭಿಗೃಣಂತ ಉಪಧಾವಂತಿ ॥ 1 ॥

ಭದ್ರಶ್ರವಸ ಊಚುಃ

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಧರ್ಮಾಯಾತ್ಮಶೋಧನಾಯ ನಮ ಇತಿ ॥ 2 ॥

ಅಹೋ ವಿಚಿತ್ರಂ ಭಗವದ್ವಿಚೇಷ್ಟಿತಂ ಘ್ನಂತಂ ಜನೋಽಯಂ ಹಿ ಮಿಷನ್ನ ಪಶ್ಯತಿ ।
ಧ್ಯಾಯನ್ನಸದ್ ಯರ್ಹಿ ವಿಕರ್ಮ ಸೇವತೇ ನಿರ್ಹೃತ್ಯ ಪುತ್ರಃ ಪಿತರಂ ಜಿಜೀವಿಷುಃ ॥ 3 ॥
ವದಂತಿ ವಿಶ್ವಂ ಕವಯಶ್ಚ ನಶ್ವರಂ ಪಶ್ಯಂತಿ ಚಾಧ್ಯಾತ್ಮವಿದೋ ವಿಪಶ್ಚಿತಃ ।
ತಥಾಪಿ ಮುಹ್ಯಂತಿ ತವಾಜ ಮಾಯಯಾ ಸುವಿಸ್ಮಯಂ ಕೃತ್ಯವಿದಂ ನತಾಃ ಸ್ಮ ತಮ್ ॥ 4 ॥
ವಿಶ್ವೋದ್ಭವಸ್ಥಾನನಿರೋಧಕರ್ಮ ತೇ ಹ್ಯಕರ್ತುರಂಗೀಕೃತಮಪ್ಯಪಾವೃತಮ್ ।
ಯುಕ್ತಂ ನ ಚಿತ್ರಂ ತ್ವಯಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಣೇ ಸರ್ವಾತ್ಮನಿ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತೇ ಚ ವಸ್ತುನಿ ॥ 5 ॥
ವೇದಾನ್ ಯುಗಾಂತೇ ತಮಸಾ ತಿರಸ್ಕೃತಾನ್ ರಸಾತಲಾದ್ ಯೋ ನೃತುರಂಗವಿಗ್ರಹಃ ।

ಪ್ರತ್ಯಾದದೇ ವೈ ಕವಯೋಽಭಿಯಾಚತೇ ತಸ್ಮೈ ನಮಸ್ತೇಽವಿತಥೇಹಿತಾಯ ತೇ ॥ 6 ॥

254 ಹರಿವರ್ಷೇ ಚಾಪಿ ಭಗವಾನ್ನರಹರಿರೂಪೇಣಾಸ್ತೇ ತದ್ರೂಪಗ್ರಹಣನಿಮಿತ್ತಮುತ್ತರತ್ರಾಭಿಧಾಸ್ಯಾಮಃ ತದ್ದಯಿತಂ ರೂಪಂ ಮಹಾಪುರುಷಗುಣಭಾಜನೋ ಮಹಾಭಾಗವತೋ ದೈತ್ಯದಾನವಕುಲಾಲತೀರ್ಥೀಕರಣಶೀಲಾಚರಿತಃ ಪ್ರಹ್ಲಾದೋಽವ್ಯವಧಾನಾನನ್ಯಭಕ್ತಿಯೋಗೇನ ಸಹ ತದ್ವರ್ಷಪುರುಷೈರುಪಾಸ್ತೇ ಇದಂ ಚೋದಾಹರತಿ ॥ 7 ॥

ಓಂ ನಮೋ ನೃಸಿಂಹಾಯ ತೇಜಸ್ತೇಜಸೇ ಆವಿರಾವಿರ್ಭವವಜ್ರನಖವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರಕರ್ಮಾಶಯಾನ್ ರಂಧಯ ರಂಧಯ ತಮೋ ಗ್ರಸ ಸ್ವಾಹಾ ಅಭಯಮಭಯಮಾತ್ಮನೇ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಃ ಓಂ ಹ್ರೌಂ ॥ 8 ॥

ಸ್ವಸ್ತ್ಯಸ್ತು ವಿಶ್ವಸ್ಯ ಖಲು ಪ್ರಸೀದತಾಂ ಧ್ಯಾಯಂತು ಭದ್ರಾಣಿ ಶಿವಂ ಮನೋಧಿಯಾ ।
ಮನಶ್ಚ ಭದ್ರಂ ಭಜತಾದಧೋಕ್ಷಜೇ ಆವೇಶ್ಯ ತಾಂ ನೋ ಮತಿರಪ್ಯಹೈತುಕೀ ॥ 9 ॥

ಮಾಗಾರದಾರಾತ್ಮಜದೇಹಬಂಧುಷು ಸಂಗೋ ಯದಿ ಸ್ಯಾದ್ ಭಗವತ್ಪ್ರಿಯೇಷು ನಃ ।
ಯಃ ಪ್ರಾಣವೃತ್ತ್ಯಾ ಪರಿತುಷ್ಟ ಆತ್ಮವಾನ್ ಸಿದ್ಧ್ಯತ್ಯದೂರಾನ್ನ ತಥೇಂದ್ರಿಯಪ್ರಿಯಃ ॥ 10 ॥

ಯತ್ಸಂಗಲಬ್ಧಂ ನಿಜವೀರ್ಯವೈಭವಂ ತೀರ್ಥಂ ಮುಹುಃ ಸಂಸ್ಪೃಶತಾಂ ಹಿ ಮಾನಸಮ್ ।
ಹರತ್ಯಜೋಽಂಹಃ ಶ್ರುತಿಭಿರ್ಗತೋಽಂತಃ ಕೋ ವೈ ನ ಸೇವೇತ ಮುಕುಂದವಿಕ್ರಮಮ್ ॥ 11 ॥

ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ ಭಕ್ತಿರ್ಭಗವತ್ಯಕಿಂಚನಾ ಸರ್ವೈರ್ಗುಣೈಸ್ತತ್ರ ಸಮಾಸತೇ ಸುರಾಃ ।
ಹರಾವಭಕ್ತಸ್ಯ ಕುತೋ ಮಹದ್ಗುಣಾ ಮನೋರಥೇನಾಸತಿ ಧಾವತೋ ಬಹಿಃ ॥ 12 ॥

ಹರಿರ್ಹಿ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಾನ್ ಶರೀರಿಣಾಮಾತ್ಮಾ ಝಷಾಣಾಮಿವ ತೋಯಮೀಪ್ಸಿತಃ ।
ಹಿತ್ವಾ ಮಹಾಂತಂ ಯದಿ ಸಜ್ಜತೇ ಗೃಹೇ ತದಾ ಮಹತ್ತ್ವಂ ವಯಸಾ ದಂಪತೀನಾಮ್ ॥ 13 ॥

ತಸ್ಮಾದ್ರಜೋರಾಗವಿಷಾದಮನ್ಯುಮಾನಸ್ಪೃಹಾಭಯದೈನ್ಯಾಧಿಮೂಲಮ್ ।
ಹಿತ್ವಾ ಗೃಹಂ ಸಂಸೃತಿಚಕ್ರವಾಲಂ ನೃಸಿಂಹಪಾದಂ ಭಜತಾಕುತೋಭಯಮಿತಿ ॥ 14 ॥

ಕೇತುಮಾಲೇ ಭಗವಾನ್ ಕಾಮದೇವಸ್ವರೂಪೇಣಾಸ್ತೇ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾಃ ಪ್ರಿಯಚಿಕೀರ್ಷಯಾ ಪ್ರಜಾಪತೇರ್ದುಹಿತೄಣಾಂ ಚ ತದ್ವರ್ಷಪತೀನಾಂ ಪುರುಷಾಯುಷಾಹೋರಾತ್ರಪರಿಸಂಖ್ಯಾನಾನಾಂ ಯಾಸಾಂ ಗರ್ಭಾ ಮಹಾಪುರುಷಮಹಾಸ್ತ್ರತೇಜಸೋದ್ವೇಜಿತಮನಸಾಂ ವಿಧ್ವಸ್ತಾ ವ್ಯಸವಃ ಸಂವತ್ಸರಾಂತೇ ನಿಪತಂತಿ ॥ 15 ॥

ಅತೀವಸುಲಲಿತಗತಿವಿಲಾಸವಿಲಸಿತರುಚಿರಹಾಸಲೇಶಾವಲೋಕಲೀಲಯಾ ಕಿಂಚಿದುತ್ತಂಭಿತಸುಂದರಭ್ರೂಮಂಡಲಸುಭಗವದನಾರವಿಂದಶ್ರಿಯಾ ರಮಾಂ ರಮಯನ್ನಿಂದ್ರಿಯಾಣಿ ರಮಯತೇ ॥ 16 ॥

ತದ್ಭಗವತೋ ಮಾಯಾಮಯಂ ರೂಪಂ ಪರಮಸಮಾಧಿಯೋಗೇನ ರಮಾದೇವೀ ಸಂವತ್ಸರಸ್ಯ ರಾತ್ರಿಷು ಪ್ರಜಾಪತೇ ದುಹಿತೃಭಿರುಪೇತಾಹಸ್ಸು ತದ್ಭರ್ತೃಭಿರುಪೇತೋಪಾಸ್ತೇ ॥ ಇದಂ ಚೋದಾಹರತಿ ॥ 17 ॥

ಓಂ ಹ್ರಾಂ ಹ್ರೀಂ ಹ್ರೂಂ ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಹೃಷೀಕೇಶಾಯ ಸರ್ವವಿಶೇಷವಿತ್ ಕ್ಷೇತ್ರಾತ್ಮನೇ ಆಕೂತೀನಾಂ ಚಿತ್ತಾನಾಂ ಚೇತಸಾಂ ವಿಶೇಷಾಣಾಂ ಚಾಧಿಪತಯೇ ಷೋಡಶಕಲಾಯ ಛಂದೋಮಯಾಯಾನ್ನಮಯಾಯಾಮೃತಮಯಾಯ ಸರ್ವಮಯಾಯ ಸಹಸೇ ಓಜಸೇ ಬಲಾಯ ಕಾಂತಾಯ ಕಾಮಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಉಭಯತ್ರ ಭೂಯಾತ್ ॥ 18 ॥

ಸ್ತ್ರಿಯೋ ವ್ರತೈಸ್ತ್ವಾ ಹೃಷೀಕೇಶಮೀಶ್ವರಮಾರಾಧ್ಯ ಲೋಕೇ ಪತಿಮಾಶಾಸತೇಽನ್ಯಮ್ ।

ಅನೇನ ತಾಸಾಂ ಪರಿಪಾಸ್ಯಪತ್ಯಂ ಪ್ರಿಯಂ ಧನಾಯೂಂಷಿ ಯತೋಽಸ್ವತಂತ್ರಾಃ ॥ 19 ॥

ಸ ವೈ ಪತಿಃ ಸ್ಯಾದಕುತೋಭಯಃ ಸ್ವಯಂ ಸಮಂತತಃ ಪಾತಿ ಭಯಾತುರಂ ಜನಮ್ ।

ಸ ಏಕ ಏವೇತರಥಾ ಮಿಥೋ ಭಜನ್ನೈವಾತ್ಮಲಾಭಾದಧಿಮನ್ಯತೇ ಪರಮ್ ॥ 20 ॥

ಯಸ್ತಸ್ಯ ತೇ ಪಾದಸರೋರುಹಾರ್ಹಣಂ ನಿಕಾಮಯೇತ್ ಸೋಽಖಿಲಕಾಮಲಂಪಟಃ ।

ತದೇವ ಚಾಭೀಪ್ಸಿತಮೀಪ್ಸಿತಾರ್ಚಿತಂ ಯದ್ಭಗ್ನಯಾಂಚೋ ಭಗವನ್ ಪ್ರತಪ್ಯತೇ ॥ 21 ॥

ಮತ್ಪ್ರಾಪ್ತಯೇ ಯೇ ಸಸುರಾಸುರಾದಯಸ್ತಪ್ಯಂತ ಉಗ್ರಂ ತಪ ಐಂದ್ರಿಯೇ ಧಿಯಃ ।

ಋತೇ ಭವತ್ಪಾದಪರಾಯಣಂ ನ ಮಾಂ ವಿದಂತ್ಯಹಂ ತ್ವದ್ಧೃದಯಾ ಯತೋಽಜಿತ ॥ 22 ॥

ಸ ತ್ವಂ ಮಮಾಪಿ ಕುರು ಶೀರ್ಷಣಿ ಸ್ವಕಂ ಕರಾಂಬುಜಂ ಯತ್ತದಧಾಯಿ ಸಾತ್ವತಾಮ್ ।

ಬಿಭರ್ಷಿ ಮಾ ಲಕ್ಷ್ಮ ವರೇಣ್ಯ ಮಾಯಯಾ ಕ ಈಶ್ವರಸ್ಯೇಹಿತಮೂಹಿತುಂ ವಿಭುಃ ॥ 23 ॥

ರಮ್ಯಕೇ ಚ ಭಗವತಃ ಪ್ರಿಯತಮಂ ಮಾತ್ಸ್ಯಮವತಾರರೂಪ ತದ್ವರ್ಷಪುರುಷಸ್ಯ ಮನೋಃ ಪ್ರಾಕ್ ಪ್ರದರ್ಶಿತಂ ಸ ಇದಾನೀಮಪಿ ಮಹತಾ ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನಾರಾಧಯನ್ನಿದಂ ಚೋದಾಹರತಿ ॥ 24 ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಮುಖ್ಯತಮಾಯ ನಮಃ ಸತ್ತ್ವಾಯ ಪ್ರಾಣಾಯೌಜಸೇ ಬಲಾಯ ಮಹಾಮತ್ಸ್ಯಾಯ ನಮ ಇತಿ ॥ 25 ॥

ಅಂತರ್ಬಹಿಶ್ಚಾಖಿಲಲೋಕಪಾಲೈರದೃಷ್ಟರೂಪೋ ವಿಚರಸ್ಯುರುಸ್ವನಃ ।

ಸ ಈಶ್ವರಸ್ತ್ವಂ ಯ ಇದಂ ವಶೇಽನಯನ್ನಾಮ್ನಾ ಯಥಾ ದಾರುಮಯೀಂ ನರಃ ಸ್ತ್ರಿಯಮ್ ॥ 26 ॥

ಯಂ ಲೋಕಪಾಲಾಃ ಕಿಲ ಮತ್ಸರಜ್ವರಾ ಹಿತ್ವಾ ಯತಂತೋಽಪಿ ಪೃಥಕ್ಸಮೇತ್ಯ ಚ ।

ಪಾತುಂ ನ ಶೇಕುರ್ದ್ವಿಪದಶ್ಚತುಷ್ಪದಃ ಸರೀಸೃಪಸ್ಥಾಣು ಯದತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ 27 ॥

ಭವಾನ್ ಯುಗಾಂತಾರ್ಣವ ಊರ್ಮಿಮಾಲಿನಿ ಕ್ಷೋಣೀಮಿಮಾಮೋಷಧಿವೀರುಧಾಂ ನಿಧಿಮ್ ।

ಮಯಾ ಸಹೋರುಕ್ರಮ ಊಹ ಓಜಸಾ ತಸ್ಮೈ ಜಗತ್ಪ್ರಾಣಗುಣಾತ್ಮನೇ ನಮ ಇತಿ ॥ 28 ॥

ಹಿರಣ್ಮಯೇಽಪಿ ಭಗವಾನ್ನಿವಸತಿ ಕೂರ್ಮತನುಂ ಬಿಭ್ರಾಣಸ್ತಸ್ಯ ಪ್ರಿಯತಮಾಂ ತನುಮರ್ಯಮಾ ಸಹ ತದ್ವರ್ಷಪುರುಷೈಃ ಪಿತೃಗಣಾಧಿಪತಿರುಪಧಾವತಿ ಮಂತ್ರಮಿಮಂ ಚಾನುಜಪತಿ ॥ 29 ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಅಕೂಪಾರಾಯ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಗುಣವಿಶೇಷಣಾಯ ನೋಪಲಕ್ಷಿತಸ್ಥಾನಾಯ ಪ್ರಮಾಣಾಯ ನಮೋ ಭೂಯಸೇ ನಮೋಽವಸ್ಥಾನಾಯ ನಮಸ್ತೇ ॥ 30 ॥

ಯದ್ರೂಪಮೇತನ್ನಿಜಮಾಯಯಾರ್ಪಿತಮರ್ಥಸ್ವರೂಪಂ ಬಹುರೂಪರೂಪಿತಮ್ ।

ಸಂಖ್ಯಾ ನ ಯಸ್ಯಾಸ್ತ್ಯಯಥೋಪಲಂಭನಾತ್ತಸ್ಮೈ ನಮಸ್ತೇಽವ್ಯಪದೇಶರೂಪಿಣೇ ॥ 31 ॥

ಜರಾಯುಜಂ ಸ್ವೇದಜಮಂಡಜೋದ್ಭಿಜಂ ಚರಾಚರಂ ದೇವರ್ಷಿಪಿತೃಭೂತಭೇದಮ್ ।

ದ್ಯೌಃ ಖಂ ಕ್ಷಿತಿಃ ಶೈಲಸರಿತ್ಸಮುದ್ರದ್ವೀಪಗ್ರಹರ್ಕ್ಷೇತ್ಯಭಿಧೇಯ ಏಕಃ ॥ 32 ॥

ಯಸ್ಮಿನ್ನಸಂಖ್ಯೇಯವಿಶೇಷನಾಮರೂಪಾಕೃತೌ ಕವಿಭಿಃ ಕಲ್ಪಿತೇಯಮ್ ।

ಸಂಖ್ಯಾ ಯಯಾ ತತ್ತ್ವದೃಶಾ ವಿನೀಯತೇ ತಸ್ಮೈ ನಮಃ ಸಾಂಖ್ಯನಿದರ್ಶನಾಯ ಹಿ ॥ 33 ॥

ಉತ್ತರೇಷು ಕುರುಷು ಭಗವಾನ್ ಯಜ್ಞಪುರುಷಃ ಕೃತವರಾಹರೂಪ ಆಸ್ತೇ । ತಂ ತು ದೇವೀ ಹೈಷಾ ಭೂಃ ಕುರುಭಿ-ರಸ್ಖಲಿತಭಕ್ತಿಯೋಗೇನೋಪಧಾವತಿ ಇಮಾಂ ಚ ಪರಮಾಮುಪನಿಷದಮಾವರ್ತಯತಿ ॥ 34 ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಮಂತ್ರತತ್ತ್ವಲಿಂಗಾಯ ಯಜ್ಞಕ್ರತವೇ ಮಹೀಧರಾಯ ಮಹಾಪುರುಷಾಯ ನಮಃ ಕರ್ಮಶುಕ್ಲಾಯ ತ್ರಿಯುಗಾಯ ನಮಸ್ತೇ ಇತಿ ॥ 35 ॥

ಯಸ್ಯ ಸ್ವರೂಪಂ ಕವಯೋ ವಿಪಶ್ಚಿತೋ ಗುಣೇಷು ಯೋನಿಷ್ವಿವ ಜಾತವೇದಸಮ್ ।
ಮಥ್ನಂತಿ ಮಥ್ನಾ ಮನಸಾ ದಿದೃಕ್ಷವೋ ಗೂಢಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೈರ್ನಮ ಈರಿತಾತ್ಮನೇ ॥ 36 ॥

ದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಹೇತ್ವಯನೇಶಕರ್ತೃಭಿರ್ಮಾಯಾಗುಣೈರ್ವಸ್ತುನಿರೀಕ್ಷಿತಾತ್ಮನೇ ।
ತಥೈವ ತತ್ರಾತಿಶಯಾತ್ಮಬುದ್ಧಿಭಿರ್ನಿರಸ್ತಮಾಯಾಕೃತಯೇ ನಮೋ ನಮಃ ॥ 37 ॥

ಕರೋತಿ ವಿಶ್ವಸ್ಥಿತಿಸಂಯಮೋದಯಂ ಯಸ್ಯೇಪ್ಸಿತಂ ನೇಕ್ಷಿತುಮೀಶತೇ ಗುಣೈಃ ।
ಮಾಯಾ ಯಥಾಽಯೋ ಭ್ರಮತೇ ಯದಾಶ್ರಯಾ ಗ್ರಾವ್ಣೇ ನಮಸ್ತೇ ಗುಣಕರ್ಮಸಾಕ್ಷಿಣೇ ॥ 38 ॥

ಪ್ರಮಥ್ಯ ದೈತ್ಯಂ ಪ್ರತಿವಾರಣಂ ಮೃಧೇ ಯೋ ಮಾಂ ರಸಾಯಾ ಜಗದಾದಿಸೂಕರಃ ।
ಕೃತ್ವಾಗ್ರದಂಷ್ಟ್ರೇ ನಿರಗಾದುದನ್ವತಃ ಕ್ರೀಡನ್ನಿವೇಭಃ ಪ್ರಣತಾಸ್ಮಿ ತಂ ವಿಭುಮ್ ॥ 39 ॥

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಕಿಂಪುರುಷೇ ತು ವರ್ಷೇ ಭಗವಂತಮಾದಿಪುರುಷಂ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜಂ ಸೀತಾಭಿರಾಮಂ ರಾಮಂ ತಚ್ಚರಣಸನ್ನಿಕರ್ಷಾಭಿರತಃ ಪರಮಭಾಗವತೋ ಹನೂಮಾನ್ ಸಹ ಕಿಂಪುರುಷೈರವಿರತಭಕ್ತಿರುಪಾಸ್ತೇ ॥ 1 ॥

ಆರ್ಷ್ಟಿಷೇಣೇನ ಸಹ ಗಂಧರ್ವೈರನುಗೀಯಮಾನಾಂ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣೀಂ ಭರ್ತೃಭಗವತ್ಕಥಾಂ ಸಮುಪಶೃಣೋತಿ ಸ್ವಯಂ ಚೇದಂ ಗಾಯತಿ ॥ 2 ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತ ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಾಯ ನಮಃ ಆರ್ಯಲಕ್ಷಣಶೀಲವ್ರತಾಯ ನಮಃ ಉಪಾಶ್ರಿತಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ಉಪಾಸಿತಲೋಕಾಯ ನಮಃ ಸಾಧುವಾದನಿಕರ್ಷಣಾಯ ನಮೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯದೇವಾಯ ಮಹಾಪುರುಷಾಯ ಮಹಾರಾಜಾಯ ನಮ ಇತಿ ॥ 3 ॥

ಯತ್ತದ್ವಿಶುದ್ಧಾನುಭವಮಾತ್ರಮೇಕಂ ಸ್ವತೇಜಸಾ ಧ್ವಸ್ತಗುಣತ್ರ್ಯವಸ್ಥಮ್ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ ಪ್ರಶಾಂತಂ ಸುಧಿಯೋಪಲಂಭನಮನಾಮರೂಪಂ ನಿರಹಂ ಪ್ರಪದ್ಯೇ ॥ 4 ॥

ಮರ್ತ್ಯಾವತಾರಸ್ತ್ವಿಹ ಮರ್ತ್ಯಶಿಕ್ಷಣಂ ರಕ್ಷೋವಧಾಯೈವ ನ ಕೇವಲಂ ವಿಭೋಃ ।
ಕುತೋಽನ್ಯಥಾ ಸ್ಯಾ ರಮತಃ ಸ್ವ ಆತ್ಮನ್ ಸೀತಾಕೃತಾನಿ ವ್ಯಸನಾನೀಶ್ವರಸ್ಯ ॥ 5 ॥

ನ ವೈ ಸ ಆತ್ಮಾತ್ಮವತಾಮಧೀಶ್ವರೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಹಿ ದುಃಖಂ ಭಗವಾನ್ ವಾಸುದೇವಃ ।

ನ ಸ್ತ್ರೀಕೃತಂ ಕಶ್ಮಲಮಶ್ನುವೀತ ನ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ಚಾಪಿ ಜಹಾತಿ ಕರ್ಹಿಚಿತ್ ॥ 6 ॥

ನ ಜನ್ಮ ನೂನಂ ಮಹತೋ ನ ಸೌಭಗಂ ನ ವಾಗ್ಬುದ್ಧಿರ್ನಾಕೃತಿಸ್ತೋಷಹೇತುಃ ।
ತೈರ್ಯದ್ವಿಸೃಷ್ಟಾನಪಿ ನೋ ವನೌಕಸಶ್ಚಕಾರ ಸಖ್ಯೇ ಬತ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜಃ ॥ 7 ॥

ಸುರೋಽಸುರೋ ವಾಥ ನರೋಽಥ ವಾನರಃ ಸರ್ವಾತ್ಮನಾ ಯಃ ಸುಕೃತಜ್ಞಮುತ್ತಮಮ್ ।
ಭಜೇತ ರಾಮಂ ಮನುಜಾಕೃತಂ ಹರಿಂ ಯ ಉತ್ತರಾನನಯತ್ ಕೋಸಲಾನ್ ದಿವಮಿತಿ ॥ 8 ॥

ಭಾರತೇಽಪಿ ವರ್ಷೇ ಭಗವಾನ್ನರನಾರಾಯಣಾಖ್ಯಃ ಆಕಲ್ಪಾಂತಮುಪಚಿತಧರ್ಮಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯೋಪಶಮೋಪರಮಾತ್ಮೋಪಲಂಭೋಽನುಗ್ರಹಾಯಾತ್ಮವತಾಮನುಕಂಪಯಾ ತಪೋಽವ್ಯಕ್ತಗತಿಶ್ಚರತಿ ॥ 9 ॥

ತಂ ಭಗವಾನ್ನಾರದೋ ವರ್ಣಾಶ್ರಮವತೀಭಿರ್ಭಾರತೀಭಿಃ ಪ್ರಜಾಭಿರ್ಭಗವತ್ಪ್ರೋಕ್ತಾಭ್ಯಾಂ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಾಭ್ಯಾಂ ಭಗವದನುಭಾವೋಪವರ್ಣನಂ ಸಾವರ್ಣೇರುಪದೇಕ್ಷ್ಯಮಾಣಃ ಪರಮಭಕ್ತಿಭಾವೇನೋಪಸರತಿ ಇದಂ ಚೋದಾಹರತಿ ॥ 10 ॥

ಓಂ ನಮೋ ಭಗವತ ಉಪಶಮಶೀಲಾಯೋಪರತಾನಾತ್ಮ್ಯಾಯಾಕಿಂಚನವಿತ್ತಾಯ ಋಷಿಋಷಭಾಯ ನರನಾರಾಯಣಾಯ ಪರಮಹಂಸಾಯ ಪರಮಗುರವೇ ಆತ್ಮಾರಾಮಾಧಿಪತಯೇ ನಮೋ ನಮ ಇತಿ ॥ 11 ॥

ಗಾಯತಿ ಚೇದಮ್
ಕರ್ತಾಸ್ಯ ಸರ್ಗಾದಿಷು ಯೋ ನ ಬಧ್ಯತೇ ನ ಹನ್ಯತೇ ದೇಹಗತೋಽಪಿ ದೈಹಿಕೈಃ ।
ದ್ರಷ್ಟುರ್ನ ದೃಗ್ ಯಸ್ಯ ಗುಣೈರ್ವಿದೂಷ್ಯತೇ ತಸ್ಮೈ ನಮೋಽಸಕ್ತವಿವಿಕ್ತಸಾಕ್ಷಿಣೇ ॥ 12 ॥

ಇದಂ ಹಿ ಯೋಗೇಶ್ವರಯೋಗನೈಪುಣಂ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭೋ ಭಗವಾನ್ ಜಗಾದ ಯತ್ ।
ಯದಂತಕಾಲೇ ತ್ವಯಿನಿರ್ಗುಣೇ ಮನೋ ಭಕ್ತ್ಯಾ ವಿಧಾಯೋಜ್ಝತಿ ದುಷ್ಕಲೇವರಮ್ ॥ 13 ॥

ಯಥೈಹಿಕಾಮುಷ್ಮಿಕಕಾಮಲಂಪಟಃ ಸುತೇಷು ದಾರೇಷು ಧನೇಷು ಚಿಂತಯನ್ ।
ಶಂಕೇತ ವಿದ್ವಾನ್ ಕುಕಲೇವರಾತ್ಯಯಾದ್ ಯಸ್ತಸ್ಯ ಯತ್ನಃ ಶ್ರಮ ಏವ ಕೇವಲಮ್ ॥ 14 ॥

ತನ್ನಃ ಪ್ರಭೋ ತ್ವಂ ಕುಕಲೇವರಾರ್ಪಿತಾಂ ತ್ವನ್ಮಾಯಯಾಹಂ ಮಮತಾಮಧೋಕ್ಷಜ ।
ಭಿಂದ್ಯಾಮ ಯೇನಾಶು ವಯಂ ಸುದುರ್ಭಿದಾಂ ವಿಧೇಹಿ ಯೋಗಂ ತ್ವಯಿ ನಃ ಸುಭಾವಿತಮಿತಿ ॥ 15 ॥

ಭಾರತೇಽಪ್ಯಸ್ಮಿನ್ ವರ್ಷೇ ಸರಿಚ್ಛೈಲಾಃ ಸಂತಿ ಬಹವಃ ಮಲಯೋ ಮಂಗಲಪ್ರಸ್ಥೋ ಮೈನಾಕಸ್ತ್ರಿಕೂಟಋಷಭಃ ಕೂಟಕಃ ಕೋಲ್ಲಃ ಸಹ್ಯೋ ವೇದಗಿರಿಃ ಋಷ್ಯಮೂಕಃ ಶ್ರೀಶೈಲೋ ವೇಂಕಟೋ ಮಹೇಂದ್ರೋ ವಾರಿಧಾರೋ ವಿಂಧ್ಯಃ ಶುಕ್ತಿಮಾನ್ ದಕ್ಷಗಿರಿಃ ಪಾರಿಯಾತ್ರೋ ದ್ರೋಣಶ್ಚಿತ್ರಕೂಟೋ ಗೋವರ್ಧನೋ ರೈವತಕಃ ಕಕುಭೋ ನೀಲಃ ಕೋಕಾಮುಖ ಇಂದ್ರಕೀಲಃ ಕಾಮಗಿರಿರಿತಿ ಚಾನ್ಯೇ ಚ ಶತಶಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ಶೈಲಾಸ್ತೇಷಾಂ ನಿತಂಬಪ್ರಭವಾ ನದಾ ನದ್ಯಶ್ಚ ಸಂತ್ಯಸಂಖ್ಯಾತಾಃ ॥ 16 ॥

ಏತಾಸಾಮಪೋ ಭಾರತ್ಯಃ ಪ್ರಜಾನಾಮಭಿರೇವ ಪುನಂತೀನಾಮಾತ್ಮನಾ ಚೋಪಸ್ಪೃಶಂತಿ ॥ 17 ॥

ಚಂದ್ರವಟಾ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ ಅವಟೋದಕಾ ಕೃತಮಾಲಾ ವೈಹಾಯಸೀ ಕಾವೇರೀ ವೇಣೀ ಪಯೋದಾ ಶರ್ಕರಾವರ್ತಾ ತುಂಗಭದ್ರಾ ಕೃಷ್ಣಾ ಭೀಮರಥೀ ಗೋದಾವರೀ ನಿರ್ವಿಂಧ್ಯಾ ಪಯೋಷ್ಣೀ ತಾಪೀ ಸುರಸಾ ನರ್ಮದಾ ಚರ್ಮಣ್ವತೀ ಸಿಂಧುಃ ಅಂಧಃಶೋಣಶ್ಚ ನದೌ ವೇದಸ್ಮೃತಿಃ ಋಷಿಕುಲ್ಯಾತ್ರಿಸಾಮಾ ಕೌಶಿಕೀ ಮಂದಾಕಿನೀ ಯಮುನಾ ಸರಸ್ವತೀ ದೃಷದ್ವತೀ ಗೋಮತೀ ಸರಯೂ ರೋಧಸ್ವತೀ ಸಪ್ತವತೀ ಸುಷೋಮಾ ಶತದ್ರೂ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಶುತುದ್ರೀ ಮರುದ್ವೃಧಾ ವಿತಸ್ತಾ ಅಸಿಕ್ನೀ ವಿಶ್ವೇತಿ ಮಹಾನದ್ಯಃ ॥ 18 ॥

ಅಸ್ಮಿನ್ನೇವ ವರ್ಷೇ ಪುರುಷೈರ್ಲಬ್ಧಜನ್ಮಭಿಃ ಶುಕ್ಲಲೋಹಿತಕೃಷ್ಣವರ್ಣೇನ ಸ್ವಾರಬ್ಧೇನ ಕರ್ಮಣಾ ದಿವ್ಯಮಾನುಷನಾರಕಗತಯೋ ಬಹ್ವ್ಯ ಆತ್ಮನ ಆನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ಸರ್ವಾ ಹ್ಯೇವ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಿಧೀಯಂತೇ ಯಥಾ ವರ್ಣವಿಧಾನಮಪವರ್ಗಶ್ಚಾಪಿ ಭವತಿ ॥ 19 ॥

ಯೋಽಸೌ ಭಗವತಿ ಸರ್ವಭೂತಾತ್ಮನ್ಯನಾತ್ಮ್ಯೇಽನಿರುಕ್ತೇಽನಿಲಯನೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ವಾಸುದೇವೇಽನನ್ಯನಿಮಿತ್ತ-
ಭಕ್ತಿಯೋಗಲಕ್ಷಣೋ ನಾನಾಗತಿನಿಮಿತ್ತವಿದ್ಯಾಗ್ರಂಥಿರಂಧನದ್ವಾರೇಣ ಯದಾ ಹಿ ಮಹಾಪುರುಷಸಂಗತಿಃ ಏತದೇವ ಹಿ

ದೇವಾ ಗಾಯಂತಿ ॥ 20 ॥

ಅಹೋ ಬತೈಷಾಂ ಕಿಮಕಾರಿ ಶೋಭನಂ ಪ್ರಸನ್ನ ಏಷಾಂ ಸ್ವಿದುತ ಸ್ವಯಂ ಹರಿಃ ।
ಯೈರ್ಜನ್ಮ ಲಬ್ಧಂ ನೃಷು ಬಾರತಾಜಿರೇ ಮುಕುಂದಸೇವೌಪಯಿಕಂ ಸ್ಪೃಹಾತ್ಮಭಿಃ ॥ 21 ॥

ಕಿಂ ದುಷ್ಕರೈರ್ನಃ ಕ್ರತುಭಿಸ್ತಪೋವ್ರತೈರ್ದಾನಾದಿಭಿರ್ವಾದ್ಯುಜಯೇನ ಫಲ್ಗುನಾ ।
ನ ಯತ್ರ ನಾರಾಯಣಪಾದಪಂಕಜಸ್ಮೃತಿಃ ಪ್ರಮುಷ್ಟಾತಿಶಯೇಂದ್ರಿಯೋತ್ಸವಾತ್ ॥ 22 ॥

ಕಲ್ಪಾಯುಷಾಂ ಸ್ಥಾನಜಯಾತ್ ಪುನರ್ಭವಾತ್ ಕ್ಷಣಾಯುಷಾಂ ಭಾರತಭೂಜಯೋ ವರಃ ।
ಕ್ಷಣೇನ ಮರ್ತ್ಯೇನ ಕೃತಂ ಮನಸ್ವಿನಃ ಸಂನ್ಯಸ್ಯ ಸಂಯಾಂತ್ಯಭಯಂ ಪದಂ ಹರೇಃ ॥ 23 ॥

ನ ಯತ್ರ ವೈಕುಂಠಕಥಾಸುಧಾಪಗಾ ನ ಸಾಧವೋ ಭಾಗವತಾಸ್ತದಾಶ್ರಯಾಃ ।
ನ ಯತ್ರ ಯಜ್ಞೇಶಮಖಾ ಮಹೋತ್ಸವಾಃ ಸುರೇಶಲೋಕೋಽಪಿ ನ ಯಾತಿ ಸೇವ್ಯತಾಮ್ ॥ 24 ॥

ಪ್ರಾಪ್ತಾ ನೃಜಾತಿಂ ತ್ವಿಹ ಯೇ ಚ ಜಂತವೋ ಜ್ಞಾನಕ್ರಿಯಾದ್ರವ್ಯಕಲಾಪಸಂಭೃತಾಃ ।
ನ ಚೇದ್ ಯತೇರನ್ನಪುನರ್ಭವಾಯ ತೇ ಭೂಯೋ ವನೌಕಾ ಇವ ಯಾಂತಿ ಬಂಧನಮ್ ॥ 25 ॥

ಯೈಃ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಬರ್ಹಿಷಿ ಭಾಗಶೋ ಹವಿರ್ನಿರುಪ್ತಮಿಷ್ಟಂ ವಿಧಿಮಂತ್ರವಸ್ತುತಃ ।
ಏಕಃ ಪೃಥಙ್ ನಾಮಭಿರಾಹುತೋ ಮುದಾ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಪೂರ್ಣಃ ಸ್ವಯಮಾಶಿಷಾಂ ಪ್ರಭುಃ ॥ 26 ॥

ಸತ್ಯಂ ದಿಶತ್ಯರ್ಥಿತಮರ್ಥಿತೋ ನೃಣಾಂ ನೈವಾರ್ಥದೋ ಯತ್ಪುನರರ್ಥಿತಾ ಯತಃ ।
ಸ್ವಯಂ ವಿಧತ್ತೇ ಭಜತಾಮನಿಚ್ಛತಾಮಿಚ್ಛಾಪಿಧಾನಂ ನಿಜಪಾದಪಲ್ಲವಮ್ ॥ 27 ॥

ಯದ್ಯತ್ರ ನಃ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಾವಶೇಷಿತಂ ಸ್ವಿಷ್ಟಸ್ಯ ದತ್ತಸ್ಯ ಕೃತಸ್ಯ ಶೋಭನಮ್ ।
ತೇನಾಜನಾಭೇ ಸ್ಮೃತಿಮಜ್ಜನ್ಮ ನಃ ಸ್ಯಾದ್ವರ್ಷೇ ಹರಿರ್ಯದ್ಭಜತಾಂ ಶಂ ತನೋತಿ ॥ 28 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಜಂಬೂದ್ವೀಪಸ್ಯ ಚ ರಾಜನ್ನುಪದ್ವೀಪಾನಷ್ಟೌ ಹೈಕ ಉಪದಿಶಂತಿ ಸಗರಾತ್ಮಜೈರಶ್ವಾನ್ವೇಷಣ ಇಮಾಂ ಮಹೀಂ ಪರಿತೋ ನಿಖನದ್ಭಿರುಪಕಲ್ಪಿತಾಃ ॥ 29 ॥

ತದ್ಯಥಾ ಸ್ವರ್ಣಪ್ರಸ್ಥಶ್ಚಂದ್ರಶುಕ್ಲ ಆವರ್ತನೋ ರಮಣಕೋ ಮಂದರಹರಿಣಃ ಪಾಂಚಜನ್ಯಃ ಸಿಂಹಲೋ ಲಂಕೇತಿ ॥ 30 ॥

ಏವಂ ತವ ಭಾರತೋತ್ತಮ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವರ್ಷವಿಭಾಗೋ ಯಥೋಪದೇಶಮುಪವರ್ಣಿತಃ ॥ 31 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಭುವನಕೋಶೇ ಜಂಬೂದ್ವೀಪವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಋಷಿರುವಾಚ

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ಲಕ್ಷಾದೀನಾಂ ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣಸಂಸ್ಥಾನತೋ ವರ್ಷವಿಭಾಗ ಉಪವರ್ಣ್ಯತೇ ॥ 1 ॥

ಜಂಬೂದ್ವೀಪೋಽಯಂ ಯಾವಾನ್ ಪ್ರಮಾಣವಿಸ್ತಾರತಸ್ತಾವತಾ ಕ್ಷಾರೋದಧಿನಾ ಪರಿವೇಷ್ಟಿತೋ ಯಥಾ ಮೇರು-ರ್ಜಂಬ್ವಾಖ್ಯೇನ ಲವಣೋದಧಿರಪಿ ತತೋ ದ್ವಿಗುಣವಿಶಾಲೇನ ಪ್ಲಕ್ಷಾಖ್ಯೇನ ಪರಿಕ್ಷಿಪ್ತೋ ಯಥಾ ಪರಿಖಾ ಬಾಹ್ಯೋ-ಪವನೇನ ಪ್ಲಕ್ಷೋ ಜಂಬೂಪ್ರಮಾಣೋ ದ್ವೀಪಾಖ್ಯಾತಿಕರೋ ಹಿರಣ್ಮಯಃ ಪ್ಲಕ್ಷ ಉತ್ಥಿತೋ ಯತ್ರಾಗ್ನಿರುಪಾಸ್ತ ಉಪಾಸ್ತೇ ಸಪ್ತಜಿಹ್ವಃ ತಸ್ಯಾಧಿಪತಿಃ ಪ್ರಿಯವ್ರತಾತ್ಮಜ ಇಧ್ಮಜಿಹ್ವಃ ಸ್ವಂ ದ್ವೀಪಂ ಸಪ್ತವರ್ಷಾಣಿ ವಿಭಜ್ಯ ಸಪ್ತವರ್ಷನಾಮಭ್ಯ ಆತ್ಮಜೇಭ್ಯ ಆಕಲಯ್ಯ ಸ್ವಯಮಾತ್ಮಯೋಗೇನೋಪರರಾಮ ॥ 2 ॥

ಶಿವಂ ಯಶಸ್ಯಂ ಸುಭದ್ರಂ ಶಾಂತಂ ಕ್ಷೇಮಮಮೃತಮಭಯಮಿತಿ ವರ್ಷಾಣಿ ತೇಷು ಗಿರಯೋ ನದ್ಯಶ್ಚ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತೈವಾಸನ್ನಭಿಜ್ಞಾತಾಃ॥

ಮಣಿಕೂಟೋ ವಜ್ರಕೂಟ ಇಂದ್ರಸೇನೋ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಮಾನ್ ಧೂಮ್ರವರ್ಣೋ ಹಿರಣ್ಯಗ್ರೀವೋ ಮೇಘಮಾಲ ಇತಿ ಸೇತುಶೈಲಾಃ ಅರುಣಾ ಅನುಗುಣಾ ಆಂಗಿರಸೀ ಸಾವಿತ್ರೀ ಸುಪ್ರಭಾತಾ ಋತಂಭರಾ ಸತ್ಯಂಭರೇತಿ ಮಹಾನದ್ಯಃ ಯಾಸಾಂ ಜಲೋಪಸ್ಪರ್ಶನವಿಧೂತರಜಸ್ತಮಸೋ ಹಂಸಪತಂಗಗೋಧ್ಯಾಯನಸತ್ಯಾಂಗಸಂಜ್ಞಾಶ್ಚತ್ವಾರೋ ವರ್ಣಾಃ ಸಹಸ್ರಾಯುಷೋ ವಿಬುಧೋಪಮಸಂದರ್ಶನಪ್ರಜನನಾಃ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಂ ತ್ರಯ್ಯಾ ವಿದ್ಯಯಾ ಭಗವಂತಂ ತ್ರಯೀಮಯಂ ಸೂರ್ಯಾತ್ಮಾನಂ ಯಜಂತೇ ॥ 4 ॥

ಪ್ರತ್ನಸ್ಯ ವಿಷ್ಣೋರ್ಯದ್ರೂಪಂ ಯತ್ಸತ್ಯಸ್ಯರ್ತಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ। ಅಮೃತಸ್ಯ ಚ ಮೃತ್ಯೋಶ್ಚ ಸೂರ್ಯಮಾತ್ಮನಮೀಮಹೀತಿ ॥ 5 ॥

ಪ್ಲಕ್ಷಾದಿಷು ಪಂಚಸು ಪುರುಷಾಣಾಮಾಯುರಿಂದ್ರಿಯಮೋಜಃಸಹೋಬಲಂ ಬುದ್ಧಿರ್ವಿಕ್ರಮ ಇತಿ ಸರ್ವೇಷಾಮೌತ್ಪತ್ತಿಕೀ ಸಿದ್ಧಿರವಿಶೇಷೇಣ ವರ್ತತೇ ॥ 6 ॥

ಪ್ಲಕ್ಷಸ್ತು ಸಮಾನೇನೇಕ್ಷುರಸೋದೇನಾವೃತೋ ಯಥಾ ದ್ವೀಪೋಽಪಿ ಶಾಲ್ಮಲೋ ದ್ವಿಗುಣವಿಶಾಲಃ ಸಮಾನೇನ ಸುರೋದೇನಾವೃತಃ ಪರಿವೃತ್ತೇನ ॥ 7 ॥

ಯತ್ರ ಹ ವೈ ಶಾಲ್ಮಲೀ ಪ್ಲಕ್ಷಾಯಾಮಾಯಸ್ಯಾಂ ವಾವ ಕಿಲ ನಿಲಯಮಾಹುರ್ಭಗವತಶ್ಛಂದಃ ಸ್ತುತಃ ಪತತ್ರಿರಾಜಸ್ಯ ಸಾಧ್ಯಾರ್ಧಾ ಜಂಬೂತ ಉಪಲಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ 8 ॥

ತದ್ ದ್ವೀಪಾಧಿಪತಿಃ ಪ್ರಿಯವ್ರತಾತ್ಮಜೋ ಯಜ್ಞಬಾಹುಃ ಸ್ವಸುತೇಭ್ಯಸ್ತನ್ನಾಮಾನಿ ಸಪ್ತವರ್ಷಾಣಿ ವ್ಯಭಜತ್ ಸುರೋಚನಂ ಸೌಮನಸ್ಯಂ ರಮಣಕಂ ದೇವಬರ್ಹಂ ವಾರಿಭದ್ರಮಾಪ್ಯಾಯನಮಭಿಜಾತಮಿತಿ ॥ 9 ॥

ತೇಷ್ವದ್ರಯೋ ನದ್ಯಶ್ಚ ಸಪ್ತೈವಾಭಿಜ್ಞಾತಾಃ ಸುರಸಃ ಶತಶೃಂಗೋ ವಾಮದೇವಃ ಕುಂದೋ ಮುಕುಂದಃ ಪುಷ್ಪವರ್ಷಃ ಸಹಶ್ರುತಿರಿತಿ ಅನುಮತಿಃ ಸಿನೀವಾಲೀ ಸರಸ್ವತೀ ಕುಹೂರಜನೀನಂ ದಾರಾಕೇತಿ ॥ 10 ॥

ತದ್ವರ್ಷಪುರುಷಾಃ ಶ್ರುತಧರವೀರ್ಯಧರವಸುಂಧರೋರ್ಧ್ವಧರಸಂಜ್ಞಾ ಭಗವಂತಂ ವೇದಮಯಂ ಸೋಮಮಾತ್ಮಾನಂ ವೇದೇನ ಯಜಂತೇ ॥ 11 ॥

ಸ್ವಗೋಭಿಃ ಪಿತೃದೇವೇಭ್ಯೋ ವಿಭಜನ್ ಕೃಷ್ಣಶುಕ್ಲಯೋಃ। ಅಂಧಃ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಸರ್ವಾಸಾಂ ರಾಜಾನಃ ಸೋಮಮಸ್ತ್ವಿತಿ ॥

ಏವಂ ಸುರೋದಾದ್ ಬಹಿಸ್ತದ್ದ್ವಿಗುಣಃ ಸಮಾನೇನಾವೃತೋ ಘೃತೋದೇನ ಯಥಾಪೂರ್ವಃ ಕುಶದ್ವೀಪೋ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕುಶಸ್ತಂಭೋ ದೇವಕೃತಸ್ತದ್ದ್ವೀಪಾಖ್ಯಾಪನೋ ಜ್ವಲನ ಇವಾಪರಃ ಶಶ್ವತ್ ಸ್ವಶಷ್ಪರೋಚಿಷಾ ದಿಶೋ ವಿರಾಜಯತಿ ॥ 13 ॥

ತದ್ದ್ವೀಪಪತಿಃ ಪ್ರೈಯವ್ರತೋ ರಾಜನ್ ಹಿರಣ್ಯರೇತಾ ನಾಮ ಸ್ವದ್ವೀಪಂ ಸಪ್ತಭ್ಯಃ ಪುತ್ರೇಭ್ಯೋ ಯಥಾಭಾಗಂ ವಿಭಜ್ಯ ಸ್ವಯಂ ತು ತಪ ಆತಿಷ್ಠತ್ ॥ 14 ॥

ವಸುದಾನದೃಢರುಚಿನಾಭಿಗುಪ್ತಸತ್ಯವ್ರತವಿಪ್ರವಾಮದೇವನಾಮಭ್ಯಸ್ತೇಷಾಂ ವರ್ಷೇಷು ಸೀಮಾಗಿರಯೋ ನದ್ಯಶ್ಚಾಭಿಜ್ಞಾತಾಃ ಸಪ್ತೈವ ತು ಬಭೂವುಃ । ಚಕ್ರಶ್ಚತುಶ್ಶೃಂಗಃ ಕಪಿಲಶ್ಚಿತ್ರಕೂಟೋ ದೇವಾನೀಕ ಊರ್ಧ್ವರೋಮಾ ದ್ರವಿಣ ಇತಿ ॥ 15 ॥

ರಸಕುಲ್ಯಾಮಧುಕುಲ್ಯಾ ಶ್ರುತವಿಂದಾ ಮಿತ್ರವಿಂದಾ ದೇವಗರ್ಭಾ ಘೃತಚ್ಯುತಾ ಮಂತ್ರಮಾಲೇತಿ ನದ್ಯಃ ಯಾಸಾಂ ಪಯೋಭಿಃ ಕುಶದ್ವೀಪೌಕಸಃ ಕುಶಲಕೋ ವಿದಾಭಿಯುಕ್ತಕುಲಕಸಂಜ್ಞಾ ಭಗವಂತಂ ಜಾತವೇದಃಸ್ವರೂಪಿಣಂ ಕರ್ಮಕೌಶಲೇನ ಯಜಂತೇ ॥ 16 ॥

ಪರಸ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಾಕ್ಷಾಜ್ಜಾತವೇದೋಽಸಿ ಹವ್ಯವಾಟ್ । ದೇವಾನಾಂ ಪುರುಷಾಂಗಾನಾಂ ಯಜ್ಞೇನ ಪುರುಷಂ ಯಜೇತಿ ॥ 17 ॥

ತಥಾ ಬಹಿಃ ಕ್ರೌಂಚದ್ವೀಪಃ ಕುಶದ್ವೀಪಾದ್ ದ್ವಿಗುಣಸಮಾನೇನ ಕ್ಷೀರೋದೇನ ಪರಿತ ಉಪಕ್ಲೃಪ್ತೋ ವೃತೋ ಯಥಾ ಕುಶದ್ವೀಪೋ ಘೃತೋದೇನ ಯಸ್ಮಿನ್ ಕ್ರೌಂಚೋ ನಾಮ ಪರ್ವತರಾಜೋ ದ್ವೀಪನಾಮನಿರ್ವರ್ತಕ ಆಸ್ತೇ ॥ 18 ॥

ಯೋಽಸೌ ಗುಹಪ್ರಹರಣೋನ್ಮಥಿತ ನಿತಂಬಕುಂಜೋಽಪಿ ಕ್ಷೀರೋದೇನಾಸಿಚ್ಯಮಾನೋ ಭಗವತಾ ವರುಣೇನಾ-ಭಿಗುಪ್ತೋ ವಿಭಯೋ ಬಭೂವ ॥ 19 ॥

ತಸ್ಮಿನ್ನಪಿ ಪ್ರೈಯವ್ರತೋ ಘೃತಪೃಷ್ಠೋ ನಾಮಾಧಿಪತಿಃ ಸಪ್ತದ್ವೀಪವರ್ಷಾಣಿ ಸಪ್ತಧಾ ವಿಭಜ್ಯ ತೇಷು ಪುತ್ರನಾಮಸು ಸಪ್ತರಿಕ್ಥಾದಾನ್ ವರ್ಷಪಾನ್ನಿವೇಶ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಭಗವತಃ ಪರಮಕಲ್ಯಾಣಸ್ಯಾತ್ಮಭೂತಸ್ಯ ಹರೇಶ್ಚರಣಾರವಿಂದಮುಪಜಗಾಮ ॥ 20 ॥

ಆಮೋಮಧ್ಯೋ ಮೇಘಪೃಷ್ಟಃ ಸುಧಾಮಾ ಋಷಿಜ್ವಾಲೋ ಹಿತಾವರ್ಣೋ ವನಸ್ಪತಿರಿತಿ ಘೃತಪೃಷ್ಟಸುತಾಸ್ತೇಷಾಂ ವರ್ಷಗಿರಯಃ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತೈವ ನದ್ಯಶ್ಚಾಭಿಖ್ಯಾತಾಃ ಶುಕ್ಲೋ ವರ್ಧಮಾನ ಉಪಬರ್ಹಣ ಉಪಭೋಜನೋ ನಂದೋ ನಂದನಃ ಸರ್ವಭದ್ರ ಇತಿ ॥ 21 ॥

ಅಭಯಾ ಅಮೃತೌಘಾ ಆರ್ಯಕಾ ತೀರ್ಥವತೀ ರೂಪವತೀ ಪವಿತ್ರಾ ಶುಕ್ಲೇತಿ ಯಾಸಾಮಂಭಃ ಪವಿತ್ರಮುಪಯುಂಜಾನಾ ಗುರುಋಷಭದ್ರವಿಣದೇವಸಂಜ್ಞಾವರ್ಷಪುರುಷಾ ಅಮ್ಮಯಂ ದೇವಮಪಾಂ ಪೂರ್ಣೇನಾಂಜಲಿನಾ ಯಜಂತೇ ॥ 22 ॥

ಆಪಃ ಪುರುಷವೀರ್ಯಾಶ್ಚ ಪುನಂತೀರ್ಭೂರ್ಭುವಃಸುವಃ । ತಾ ನಃ ಪುನೀಯುರಘಘ್ನೀಃ ಸಂಸ್ಪೃಶೇತಾತ್ಮನಾ ಭವ ಇತಿ ॥

ಏವಂ ಪರಸ್ತಾತ್ ಕ್ಷೀರೋದಾತ್ಪರಿತ ಉಪವೇಶಿತಃ ಶಾಕದ್ವೀಪೋ ದ್ವಾತ್ರಿಂಶಲ್ಲಕ್ಷಯೋಜನಾಯಾಮಃ ಸಮಾನೇನ ಚ ದಧಿ ಮಂಡೋದೇನ ಪರಿತ ಉಪಕ್ಲೃಪ್ತಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಹಿ ಶಾಕೋ ನಾಮ ಮಹೀರುಹಃ ಸ್ವಕ್ಷೇತ್ರವ್ಯಪದೇಶಕೋ ಯಸ್ಯ ಹಿ ಮಹಾನ್ ಸುರಭಿಗಂಧಸ್ತಂ ದ್ವೀಪಮನುವಾಸಯತಿ ॥ 24 ॥

ತಸ್ಯಾಪಿ ಪ್ರೈಯವ್ರತ ಏವಾಧಿಪತಿರ್ನಾಮ್ನಾ ಮೇಧಾತಿಥಿಃ ಸೋಽಪಿ ವಿಭಜ್ಯ ಸಪ್ತವರ್ಷಾಣಿ ಪುತ್ರನಾಮಾನಿ ತೇಷು ಸ್ವಾತ್ಮಜಾನ್ ಪುರೋಜವಮನೋಜವವೇಪಮಾನಧೂಮ್ರಾನೀಕವಿಚಿತ್ರರೇಫಬಹುರೂಪವಿಶ್ವಾಧಾರಸಂಜ್ಞಾನ್ ನಿಧಾಯಾಧಿಪತೀನ್ ಸ್ವಯಂ ಭಗವತ್ಯನಂತ ಆವೇಶಿತಮತಿಸ್ತಪೋವನಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ॥ 25 ॥

ತೇಷು ವರ್ಷಮರ್ಯಾದಾ ಗಿರಯೋ ನದ್ಯಶ್ಚ ಸಪ್ತ ಸಪ್ತ ಏವ ಈಶಾನ ಉರುಶೃಂಗೋ ಬಲಭದ್ರಃ ಶತಕೇಸರಃ ಸಹಸ್ರಸ್ರೋತೋ ದೇವಪಾಲೋ ಮಹಾನಸ ಇತಿ ॥ 26 ॥

ಅನಘಾ ಆಯುರ್ದಾ ಉಭಯಸ್ಸೃಷ್ಟಿರಪರಾಜಿತಾ ಪಂಚಪದೀ ಸಹಸ್ರಶ್ರುತಿರ್ನಿಜಧೃತಿರಿತಿ ॥ 27 ॥

ತದ್ವರ್ಷಪುರುಷಾಧೃತವ್ರತಸತ್ಯವ್ರತದಾನವ್ರತಾನುವ್ರತನಾಮಾನೋ ಭಗವಂತಂ ವಾಯ್ವಾತ್ಮಕಂ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವಿಧೂತರಜಸ್ತಮಸಃ ಪರಮಸಮಾಧಿನಾ ಯಜಂತೇ ॥ 28 ॥

ಅಂತಃ ಪ್ರವಿಶ್ಯ ಭೂತಾನಿ ಯೋ ಬಿಭರ್ತ್ಯಾತ್ಮಕೇತುಭಿಃ । ಅಂತರ್ಯಾಮೀಶ್ವರಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಪಾತು ನೋ ಯದ್ವಶೇ ಇದಮಿತಿ ॥

ಏವಮೇವ ದಧಿಮಂಡೋದಾತ್ಪರತಃ ಪುಷ್ಕರದ್ವೀಪಸ್ತತೋ ದ್ವಿಗುಣಾಯಾಮಃ ಸಮಂತತ ಉಪಕಲ್ಪಿತಃ ಸಮಾನೇನ ಸ್ವಾದೂದಕಸಮುದ್ರೇಣ ಬಹಿರಾವೃತಃ ಯಸ್ಮಿನ್ ಬೃಹತ್ಪುಷ್ಕರಂ ಜ್ವಲನಶಿಖಾಮಲಕನಕಪತ್ರಾಯುತಂ ಭಗವತಃ ಕಮಲಾಸನಸ್ಯಾಧ್ಯಾಸನಂ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಂ ತದ್ ದ್ವೀಪಮಧ್ಯೇ ಮಾನಸೋತ್ತರನಾಮೈಕ ಏವಾರ್ವಾಚೀನಪರಾಚೀನಯೋರ್ವರ್ಷಯೋರ್ಮರ್ಯಾದಾಚಲೋಽಯುತಯೋಜನೋಚ್ಛ್ರಾಯಾಯಾಮೋ ಯತ್ರ ತು ಚತಸೃಷು ದಿಕ್ಷು ಚತ್ವಾರಿ ಪುರಾಣಿ ಲೋಕಪಾಲಾನಾಮಿಂದ್ರಾದೀನಾಂ ಯದುಪರಿಷ್ಟಾತ್ಸೂರ್ಯರಥಸ್ಯ ಮೇರುಂ ಪರಿಚಂಕ್ರಮತಃ ಸಂವತ್ಸರಾತ್ಮಕಂ ಚಕ್ರಮಹೋರಾತ್ರಾಭ್ಯಾಂ ಪರಿಭ್ರಮತಿ ॥ 30 ॥

ತದ್ ದ್ವೀಪಸ್ಯಾಧಿಪತಿಃ ಪ್ರೈಯವ್ರತೋ ವೀತಿಹೋತ್ರೋ ನಾಮಾ ಸ್ವಸ್ಯಾತ್ಮಜೌ ರಮಣಘಾತಕಿನಾಮಾನೌ ವರ್ಷಪತೀ ನಿಯುಜ್ಯ ಸ್ವಯಂ ಪೂರ್ವಜವದ್ ಭಗವತ್ಕರ್ಮಶೀಲ ಏವಾಸ್ತೇ ॥ 31 ॥

ತದ್ವರ್ಷಪುರುಷಾ ಭಗವಂತಂ ಬ್ರಹ್ಮರೂಪಿಣಮಕರ್ಮಕೇಣ ಕರ್ಮಣಾ ಚಾರಾಧಯಂತೀದಂ ಚೋದಾಹರಂತಿ ॥ 32 ॥

ಯತ್ತತ್ ಕರ್ಮಮಯಂ ಲಿಂಗಂ ಬ್ರಹ್ಮಲಿಂಗಂ ಜನೋಽರ್ಚತಿ । ಭೇದೇನೈಕಾಂತಮದ್ವೈತಂ ತಸ್ಮೈ ಭಗವತೇ ನಮಃ ಇತಿ ॥

ತತಃ ಪರಸ್ತಾಲ್ಲೋಕಾಲೋಕನಾಮಾಚಲಃ ಲೋಕಾಲೋಕಯೋರಂತರಾಲೇ ಪರಿತ ಉಪಕ್ಲೃಪ್ತಃ ॥ 34 ॥

ಯಾವನ್ಮಾನಸೋತ್ತರಮೇರ್ವೋರಂತರಂ ತಾವತೀ ಭೂಮಿಃ ಕಾಂಚನ್ಯಾದರ್ಶತಲೋಪಮಾಯಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಹಿತಃ ಪದಾರ್ಥೋ ನ ಕಥಂಚಿತ್ಪುನಃ ಪ್ರತ್ಯುಪಲಭ್ಯತೇ ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಸತ್ತ್ವಪರಿದೃತಾಸೀತ್ ॥ 35 ॥

ಲೋಕಾಲೋಕ ಇತಿ ಸಮಾಖ್ಯಾ ಯದನೇನಾಚಲೇನ ಲೋಕಾಲೋಕಾವಂತರವರ್ತಿನಾ ಸ್ಥಾಪ್ಯತೇ ಇತಿ ॥ 36 ॥

ಸ ಲೋಕತ್ರಯಾಂತೇ ಪರಿತ ಈಶ್ವರೇಣ ವಿಹಿತಃ ಯಸ್ಮಾತ್ ಸೂರ್ಯಾದೀನಾಂ ಧ್ರುವಾಪವರ್ಗಾಣಾಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಾನಾಂ ಗಭಸ್ತಯೋಽರ್ವಾಚೀನಾಸ್ತ್ರೀಲೋಕಾನ್ ವಿತನ್ವಾನಾ ನ ಕದಾಚಿತ್ಪರಾಚೀನಾ ಭವಿತುಮುತ್ಸಹಂತೇ ತಾವದುನ್ನಹನಾಯಾಮಃ ॥ 37 ॥

ಏತಾವಾಂಲ್ಲೋಕವಿನ್ಯಾಸೋ ಮಾನಲಕ್ಷಣಸಂಸ್ಥಾಭಿರ್ವಿಚಿಂತಿತಃ ಕವಿಭಿಃ ಸ ತು ಪಂಚಾಶತ್ಕೋಟಿಗುಣಿತಭೂಗೋಲಕಸ್ಯ ತುರೀಯಭಾಗೇನ ಯಾವಾಂಲ್ಲೋಕೋ ಲೋಕಾಚಲಃ ॥ 38 ॥

ತದುಪರಿಷ್ಟಾಚ್ಚತಸೃಷ್ವಾಶಾಖಾತ್ಮಯೋನಿನಾ ಖಿಲಜಗದ್ಗುರುಣಾಭಿನಿವೇಶಿತಾ ಯೇ ದ್ವಿರದಪತಯಃ ಋಷಭಃ ಪುಷ್ಕರಚೂಡೋ ವಾಮನೋಽಪರಾಜಿತ ಇತಿ ಸಕಲಲೋಕಸ್ಥಿತಿಹೇತವಃ ॥ 39 ॥

ತೇಷಾಂ ಸ್ವವಿಭೂತೀನಾಂ ಮಹೇಂದ್ರಾದೀನಾಂ ಲೋಕಪಾಲಾನಾಂ ವಿವಿಧವೀರ್ಯೋಪಬೃಂಹಣಾಯ ಭಗವಾನ್ ಪರಮಪುರುಷೋ ಮಹಾವಿಭೂತಿರಂತರ್ಯಾಮ್ಯಾತ್ಮವಿಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಧರ್ಮವೈರಾಗ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಾದ್ಯಷ್ಟಮಹಾಸಿದ್ಧ್ಯುಪಲಕ್ಷಣಾ ವಿಷ್ವಕ್ಸೇನಾದಿಭಿಃ ಪಾರ್ಷದಪ್ರವರೈಃ ಪರಿತೋ ನಿಜವರಾಯುಧೋಪಶೋಭಿತೈರ್ಭುಜದಂಡೈಃ ಸಂಧಾರಯಮಾಣಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಗಿರಿವರೇ ಸಮಂತಾತ್ ಸಕಲಲೋಕಸ್ವಸ್ತಯ ಆಸ್ತೇ ॥ 40 ॥

ಆಕಲ್ಪಮೇಷ ಭಗವಾನಾತ್ಮಯೋಗಮಾಯಯಾ ವಿರಚಿತವಿವಿಧಲೋಕಯಾತ್ರಾಗೋಪೀಥಾಯಾಥ ಯೋಽಂತರ್ವಿಸ್ತಾರ ಏತೇನ ಹ್ಯಲೋಕಪರಿಮಾಣಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಮ್ ॥ 41 ॥

ಯದ್ಭಹಿರ್ಲೋಕಾಲೋಕಾಚಲಾತ್ತತಃ ಪರಸ್ತಾದ್ ಯೋಗೇಶ್ವರಗತಿಂ ವಿಶುದ್ಧಾಮುದಾಹರಂತಿ ॥ 42 ॥

ಅಂಡಮಧ್ಯಗತಃ ಸೂರ್ಯೋ ದ್ಯಾವಾಭೂಮ್ಯೋರ್ಯದಂತರಮ್ ।
ಸೂರ್ಯಾಂಡಗೋಲಯೋರ್ಮಧ್ಯೇ ಕೋಟ್ಯಃ ಸ್ಯುಃ ಪಂಚವಿಂಶತಿಃ ॥ 43 ॥
ಮೃತೇಽಂಡ ಏಷ ಏತಸ್ಮಿನ್ ಯದಭೂತ್ತತೋ ಮಾರ್ತಂಡ ಇತಿ ವ್ಯಪದೇಶಃ ।
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭ ಇತಿ ಯದ್ಧಿರಣ್ಯಾಂಡಸಮುದ್ಭವಃ ॥ 44 ॥
ಸೂರ್ಯೇಣ ಹಿ ವಿಭಜ್ಯಂತೇ ದಿಶಃ ಖಂ ದ್ಯೋರ್ಮಹೀ ತಥಾ ।
ಸ್ವರ್ಗಾಪವರ್ಗನರಕರಸೌಕಾಂಸಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ ॥ 45 ॥
ದೇವತಿರ್ಯಙ್ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಸರೀಸೃಪ್ಸಗವೀರುಧಾಮ್ ।
ಸರ್ವಜೀವನಿಕಾಯಾನಾಂ ಸೂರ್ಯ ಆತ್ಮಾ ದೃಗೀರಿತಃ ॥ 46 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ದ್ವೀಪಸಮುದ್ರವರ್ಷಪರಿಮಾಣಲಕ್ಷಣಂ ನಾಮ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಏಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಏತಾವಾನೇವ ಭೂವಲಯಸ್ಯ ಸನ್ನಿವೇಶಃ ಪ್ರಮಾಣಲಕ್ಷಣತಶ್ಚ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ ಏತೇನೈವ ಹಿ ದಿವೋ ಮಂಡಲಮಾನಂ ತದ್ವಿದ ಉಪದಿಶಂತಿ ॥ 1 ॥

ಯಥಾ ದ್ವಿದಲನಿಷ್ಪಾವಾದೀನಾಂ ತದಂತರೇಣಾಂತರಿಕ್ಷಮುಪಸಂಧಿತಮ್ ॥ 2 ॥

ಯನ್ಮಧ್ಯಗತೋ ಭಗವಾಂಸ್ತಪತಾಂ ಪತಿಸ್ತಪನ ಆತಪೇನ ತ್ರಿಲೋಕಾನ್ ಪ್ರತಪತಿ ಅವಭಾಸಯತ್ಯಾತ್ಮಭಾಸಾ ಏಷ ಉದಗಾಯನದಕ್ಷಿಣಾಯನವೈಷುವಸಂಜ್ಞಾಭಿರ್ದೀರ್ಘಹ್ರಸ್ವಸಮಾನಾಭಿರ್ಗತಿಭಿರಾರೋಹಣಾವರೋಹಣಸಮಸ್ಥಾನೇಷು ಯಥಾಸವನಮಭಿಪದ್ಯಮಾನೋ ಮಕರಾದಿಷು ರಾಶಿಷ್ವಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ದೀರ್ಘಹ್ರಸ್ವಸಮಾನಾನಿ ವಿಧತ್ತೇ ॥ 3 ॥

ಯದಾ ಮೇಷತುಲಯೋರ್ವರ್ತತೇ ತದಾಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ಸಮಾನಾನಿ ಭವಂತಿ ॥ 4 ॥

ಯದಾ ವೃಷಭಾದಿಷು ಪಂಚಸು ರಾಶಿಷು ಚರತಿ ತದಾಹಾನ್ಯೇವ ವರ್ಧಂತೇ ಹ್ರಸಂತಿ ಚ ರಾತ್ರಯಃ ಮಾಸಿ ಮಾಸ್ಯೇಕೈಕಾ ಘಟಿಕಾ ತುಲ್ಯಂ ದಿವಸಂ ವರ್ಧಮಾನಾನ್ಯಹಾನಿ ತಾವತೀರನುಸಂಕ್ಷೀಯಮಾಣಾ ರಾತ್ರಯಃ ಸಮುದ್ಧೃತ್ಯ ಸಮಾನ್ಯಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ತ್ರಿಂಶನ್ಮುಹೂರ್ತಾನ್ಯೇವ ಭವಂತಿ ಯದಾ ವೃಶ್ಚಿಕಾದಿಷು ಪಂಚಸು ವರ್ತತೇ ತದಾಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ವಿಪರೀತಾನಿ ಭವಂತಿ ॥ 5 ॥

ಯಾವದ್ದಕ್ಷಿಣಾಯನಮಹಾನಿ ವರ್ಧಂತೇ ಹ್ರಸಂತಿ ಚ ರಾತ್ರಯಃ ಯಾವದುದಗಯನಮಹಾನಿ ಹ್ರಸಂತಿ ರಾತ್ರಯೋ ವಿವರ್ಧಂತೇ ॥ 6 ॥

ಏವಂ ನವಕೋಟಯ ಏಕಪಂಚಾಶಲ್ಲಕ್ಷಾಣಿಚಯೋಜನಾನಾಂ ಮಾನಸೋತ್ತರಗಿರಿವರ್ತಮಾನಸ್ಯೋಪದಿಶಂತಿ ತಸ್ಮಿನ್ನೈಂದ್ರೀ ಪುರೀ ಮೇರೋಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಾದ್ದೇವಧಾನೀನಾಮದಕ್ಷಿಣತೋ ಯಾಮ್ಯಾ ಸಂಯಮಿನೀನಾಮಪಶ್ಚಾ-ದ್ವಾರುಣೀನಿಮ್ಲೋಚನೀ ನಾಮೋತ್ತರತಃ ಸೌಮ್ಯಾ ವಿಭಾವರೀ ನಾಮ ತಾಸೂದಯಮಧ್ಯಾಹ್ನಾಸ್ತಮಯನಿಶೀಥಾನೀತಿಭೂತಾನಾಂ ಪ್ರವೃತ್ತಿನಿವೃತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಸಮಯವಿಶೇಷೇಣ ಮೇರೋಶ್ಚತುರ್ದಿಶಮ್ ॥ 7 ॥

ತತ್ರತ್ಯಾನಾಂ ದಿವಸಮಧ್ಯಗತ ಏವಾದಿತ್ಯಸ್ತಪತಿ ಸವ್ಯೇನಾಚಲಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಕರೋತಿ ॥ 8 ॥

ಯತ್ರೋದೇತಿ ತತ್ಸಮಾನಸೂತ್ರನಿಪಾತೇ ನಿಮ್ಲೋಚತಿ ಯತ್ರ ಕ್ವಚನ ಸ್ಪಂದತೇ ಅಭಿತಪತಿ ತತ್ರ ಹ್ಯೆಷ ಸಮಾನಸೂತ್ರನಿಪಾತೇ ಪ್ರಸ್ವಾಪಯತಿ ತತ್ರ ಗತಂ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಯೇ ತಮನುಪಶ್ಯೇರನ್ ॥ 9 ॥

ಯದಾ ಚೈಂದ್ರ್ಯಾಃ ಪುರ್ಯಾಃ ಪ್ರತಿ ಚಲತಿ ಪಂಚದಶಭಿರ್ಘಟಿಕಾಭಿರ್ಯಾಮ್ಯಾಂ ಸಪಾದಕೋಟಿದ್ವಯಂ ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಾರ್ಧದ್ವಾದಶಲಕ್ಷಾಣಿ ಸಾಧಿಕಾನಿ ಚೋಪಯಾತಿ ॥ 10 ॥

ಏವಂ ತತೋ ವಾರುಣೀಂ ಸೌಮ್ಯಾಮೈಂದ್ರೀಂ ಚ ಪುನಃಪುನಸ್ತಥಾನ್ಯೇ ಚ ಗ್ರಹಾಃ ಸೋಮಾದಯೋ ನಕ್ಷತ್ರೈಃ ಸಹ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರೇಣ ಸಮಭ್ಯುದ್ಯಂತಿ ಸಹ ಚಾಭಿನಿಮ್ಲೋಚಂತಿ ॥ 11 ॥

ಏವಂ ಮುಹೂರ್ತೇನ ಚತುಸ್ತ್ರಿಂಶಲ್ಲಕ್ಷಯೋಜನಾನಿ ಅಷ್ಟಶತಾಧಿಕಾನಿ ಸೌರೋ ರಥಸ್ತ್ರಯೀಮಯೋಽಸೌ ಚತಸೃಷು ಪರಿವರ್ತತೇ ಪುರೀಷು ॥ 12 ॥

ಯಸ್ಯೈಕಂ ಚಕ್ರಂ ದ್ವಾದಶಾರಂ ಷಣ್ನೇಮಿ ತ್ರಿನಾಭಿ ಸ್ವಯಂ ಸಂವತ್ಸರಾತ್ಮಕಂ ಸಮಾಮನಂತಿ ತಸ್ಯಾಕ್ಷೋ ಮೇರೋರ್ಮೂರ್ಧನಿ ಕೃತೋ ಮಾನಸೋತ್ತರೇ ಕೃತೇತರಭಾಗೋ ಯತ್ರ ಪ್ರೋತಂ ರವಿರಥಚಕ್ರಂ ತೈಲಯಂತ್ರವನ್ಮಾನಸೋತ್ತರೇ ಗಿರೌ ಪರಿಭ್ರಮತಿ ॥ 13 ॥

ತಸ್ಮಿನ್ನಕ್ಷೇ ಕೃತಮೂಲೋ ದ್ವಿತೀಯೋಽಕ್ಷಸ್ತುರ್ರೀಯಮಾನೇನ ಸಮ್ಮಿತಃ ॥ 14 ॥

ತೈಲಯಂತ್ರಾಕ್ಷವದ್ ಧ್ರುವೇ ಕೃತೋಪರಿಭಾಗೋ ರಥನೀಡಸ್ತು ಷಡ್ವಿಂಶಲ್ಲಕ್ಷಯೋಜನಾಯತಸ್ತುರೀಯಭಾಗ-ವಿಶಾಲಸ್ತಾವಾನ್ ರವಿರಥಯುಗೋ ಯತ್ರ ಹಯಾಶ್ಛಂದೋನಾಮಾನಃ ಸಪ್ತಾರುಣಯೋಜಿತಾ ವಹಂತಿ ದೇವ-ಮಾದಿತ್ಯಮ್ ॥ 15 ॥

ಪುರಸ್ತಾತ್ಸವಿತುರರುಣಃ ಪಶ್ಚಾನ್ನಿಯುಕ್ತಃ ಸೌತ್ಯೇ ಕರ್ಮಣಿ ಕಿಲಾಸ್ತೇ ॥ 16 ॥

ತಥಾ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾ ಋಷಯೋಽಂಗುಷ್ಠಪರ್ವಮಾತ್ರಾಃ ಷಷ್ಟಿಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪುರತಃ ಸೂರ್ಯಂ ಸೂಕ್ತವಾಕಾಯ ನಿಯುಕ್ತಾಃ ಸಂಸ್ತುವಂತಿ ॥ 17 ॥

ತಥಾನ್ಯೇಚ ಋಷಯೋ ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸೋ ನಾಗಾ ಗ್ರಾಮಣ್ಯೋ ಯಾತುಧಾನಾ ದೇವಾ ಇತ್ಯೇಕೈಕಶೋ ಗಣಾಃ ಸಪ್ತ ಚೈಕೈಕಶೋ ರಥಸ್ಥಾ ಮಾಸಿ ಮಾಸಿ ಭಗವಂತಂ ಸೂರ್ಯಮಾತ್ಮಾನಂ ನಾನಾನಾಮಾನಂ ಪೃಥಙ್ನಾಮಾನಃ ಪೃಥಕ್ಕರ್ಮಭಿ-ರ್ದ್ವಾದಶ ಉಪಾಸತೇ ॥ 18 ॥

ಲಕ್ಷೋತ್ತರಸಾರ್ಧನವಕೋಟಿಯೋಜನಪರಿಮಂಡಲಭೂವಲಯಸ್ಯ ಕ್ಷಣೇನ ಗವ್ಯೂತ್ಯುತ್ತರದ್ವಿಸಹಸ್ರಯೋಜನಾನಿ ಸ ಭುಂಕ್ತೇ ॥ 19 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಜ್ಯೋತಿಶ್ಚಕ್ರಾನುವರ್ಣನಂ ನಾಮ ಏಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ರಾಜೋವಾಚ

ಯದೇತಸ್ಯ ಭಗವತ ಆದಿತ್ಯಸ್ಯ ಮೇರುಂ ಧ್ರುವಂ ಚ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇನ ಪರಿಭ್ರಮತೋ ರಾಶೀನಾಮಭಿಮುಖಂ ಚ ಪ್ರಚಲನಂ ಭಗವತೋಪವರ್ಣಿತಂ ಅಮುಷ್ಯ ವಯಂ ಕಥಮನುಮಿಮೀಮಹೀತಿ ॥ 1 ॥

ಸ ಹೋವಾಚ ಶುಕಃ ಯಥಾ ಕುಲಾಲಚಕ್ರೇಣ ಭ್ರಮತಾ ಸಹ ಭ್ರಮತಾಂ ತದಾಶ್ರಯಾಣಾಂ ಪಿಪೀಲಿಕಾದೀನಾಂ ಗತಿರನ್ಯೈವ ಪ್ರದೇಶಾಂತರೇಷ್ವಪ್ಯುಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ ಏವಂ ನಕ್ಷತ್ರರಾಶಿಭಿರುಪಲಕ್ಷಿತೇನ ಕಾಲಚಕ್ರೇಣ ಧ್ರುವಂ ಮೇರುಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣತಃ ಪರಿಧಾವತಾ ಸಹ ಧಾವಮಾನಾನಾಂ ತದಾಶ್ರಯಾಣಾಂ ಸೂರ್ಯಾದೀನಾಂ ಗ್ರಹಾಣಾಂ ಗತಿರನ್ಯೈವ ನಕ್ಷತ್ರಾಂತರೇ ರಾಶ್ಯಂತರೇ ಚೋಪಲಭ್ಯಮಾನತ್ವಾತ್ ॥ 2 ॥

ಸ ಏಷ ಭಗವಾನಾದಿಪುರುಷಃ ಸಾಕ್ಷಾನ್ನಾರಾಯಣೋ ಲೋಕಾನಾಂ ಸ್ವಸ್ತಯ ಆತ್ಮಾನಂ ತ್ರಯೀಮಯಂ

ಕರ್ಮವಿಶುದ್ಧಿನಿಮಿತ್ತಂ ಕವಿಭಿರಪಿ ವೇದೇನ ವಿಜ್ಞಾಸ್ಯಮಾನೋ ದ್ವಾದಶಧಾ ವಿಭಜ್ಯ ಷಟ್ಸು ವಸಂತಾದಿಷು ಋತುಷು ಯಥೋಪಜೋಷಮೃತುಗುಣಾನ್ ವಿದಧಾತಿ ॥ 3 ॥

ತಮೇತಮಿಹ ಪುರುಷಾಸ್ತ್ರಯ್ಯಾಂ ವಿದ್ಯಾಯಾಂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಚಾರಾನುಪಥಾ ಉಚ್ಚಾವಚೈಃ ಕರ್ಮಭಿರಾಮ್ನಾತೈರ್ಯೋಗ-ವಿತಾನೈಶ್ಚ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಯಜಂತೋಽಂಜಸಾ ಶ್ರೇಯಃ ಸಮಧಿಗಚ್ಛಂತಿ ॥ 4 ॥

ಅಥ ಸ ಏಷ ಆತ್ಮಾ ಲೋಕಾನಾಂ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರಂತರೇಣ ನಭೋವಲಯಸ್ಯ ಕಾಲಚಕ್ರಗತೋ ದ್ವಾದಶ ಮಾಸಾನ್ ಭುಂಕ್ತೇ ತಾನೇವ ರಾಶಿಸಂಜ್ಞಾನ್ ಸಂವತ್ಸರಾವಯವಾನ್ ಮಾಸಾನ್ ಪಕ್ಷದ್ವಯಂ ಸಪಾದರ್ಕ್ಷದ್ವಯಮುಪದಿಶಂತಿ ಯಾವತಾ ಷಷ್ಠಮಂಶಂ ಭುಂಜೀತ ಸ ವೈ ಋತುರಿತ್ಯುಪದಿಶ್ಯತೇ ಸಂವತ್ಸರಾವಯವಃ ॥ 5 ॥

ಅಥಚ ಯಾವತಾರ್ದ್ಧೇನ ನಭೋವೀಥ್ಯಾಃ ಪ್ರಚರತಿ ತಂ ಕಾಲಮಯನಮಾಚಕ್ಷತೇ ॥ 6 ॥

ಅಥ ಚ ಯನ್ನಭೋಮಂಡಲಂ ಸಹ ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋರ್ಮಂಡಲಾಭ್ಯಾಂ ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇನ ಭುಂಜೀತ ತಂ ಕಾಲಂ ಸಂವತ್ಸರಂ ಪರಿವತ್ಸರಮಿಡಾವತ್ಸರಮನುವತ್ಸರಂ ವತ್ಸರಮಿತಿ ಭಾನೋರ್ಮಾಂದ್ಯಶೈಘ್ರ್ಯಸಮಾನಗತಿಭಿಃ ಸಮಾಮನಂತಿ ॥ 7 ॥

ಏವಂ ಚಂದ್ರಮಾ ಅರ್ಕಗಭಸ್ತಿಭ್ಯ ಉಪರಿಷ್ಟಾಲ್ಲಕ್ಷಯೋಜನತ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನೋಽರ್ಕಸ್ಯ ಸಂವತ್ಸರಭುಕ್ತಿಂ ಪಕ್ಷಾಭ್ಯಾಂ ಮಾಸಭುಕ್ತಿಂ ಸಪಾದರ್ಕ್ಷಾಭ್ಯಾಂ ದಿನೇನೈವ ಪಕ್ಷಭುಕ್ತಿಮಗ್ರಚಾರೀ ದ್ರುತತರಗಮನೋ ಭುಂಕ್ತೇ ॥ 8 ॥

ಅಥ ಚಾಪೂರ್ಯಮಾಣಾಭಿರುಪಕ್ಷೀಯಮಾಣಾಭಿಶ್ಚ ಕಲಾಭಿಃ ಪಿತೃಣಾಮಹೋರಾತ್ರಾಣಿ ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಾಪರಪಕ್ಷಾಭ್ಯಾಂ ವಿತನ್ವಾನಃ । ಸರ್ವಜೀವನಿವಹಪ್ರಾಣೋ ಜೀವಶ್ಚೈಕಮೇಕಂ ನಕ್ಷತ್ರಂ ತ್ರಿಂಶನ್ಮುಹೂರ್ತೈರ್ಭುಂಕ್ತೇ ॥ 9 ॥

ಯ ಏಷ ಷೋಡಶಕಲಃ ಪುರುಷೋ ಭಗವಾನ್ ಮನೋಮಯೋಽನ್ನಮಯೋಽಮೃತಮಯೋ ದೇವಪಿತೃಮನುಷ್ಯಭೂತ-ಪಶುಪಕ್ಷಿಸರೀಸೃಪವೀರುಧಾಂ ಪ್ರಾಣಾಪ್ಯಾಯನಶೀಲತ್ವಾತ್ ಸರ್ವಮಯ ಇತಿ ವರ್ಣಯಂತಿ ॥ 10 ॥

ತತ ಉಪರಿಷ್ಟಾಲ್ಲಕ್ಷಯೋಜನತೋ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ಮೇರುಂ ದಕ್ಷಿಣೇನೈವ ಕಾಲಾನಯನ ಈಶ್ವರಯೋಜಿತಾನಿ ಸಹಾಭಿಜಿತಾಷ್ಟಾವಿಂಶತಿಃ ॥ 11 ॥

ತತ ಉಪರಿಷ್ಟಾದುಶನಾ ದ್ವಿಲಕ್ಷಯೋಜನಾದುಪಲಭ್ಯತೇ ಪುರತಃ ಪಶ್ಚಾತ್ಸಹೈವ ವಾರ್ಕಸ್ಯ ಶೈಘ್ರ್ಯಮಾಂದ್ಯ-ಸಾಮ್ಯಾದಿಭಿರ್ಗತಿಭಿರರ್ಕವಚ್ಚರತಿ ಲೋಕಾನಾಂ ನಿತ್ಯದಾನುಕೂಲ ಏವ ಪ್ರಾಯೇಣ ವರ್ಷಂ ಸ್ಥಿತಿದ್ವಾರೇಣಾ-ನುಮೀಯತೇ ಸವೃಷ್ಟಿವಿಷ್ಟಂ ಭಗ್ನಹೋಪಶಮನಃ ॥ 12 ॥

ಉಶನಸಾ ಬುಧೋಽಪಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ ತತ ಉಪರಿಷ್ಟಾದ್ ದ್ವಿಲಕ್ಷಯೋಜನತೋ ಬುಧಃ ಸೋಮಸುತ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನಃ ಪ್ರಾಯೇಣ ಶುಭಕೃದ್ ಯದಾರ್ಕಮತಿರಿಚ್ಯೇತ ತದಾತಿವಾತಾಭ್ರಪ್ರಾಯಾಽನಾವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಭಯಮಾಶಂಸತೇ ॥ 13 ॥

ತತ ಊರ್ಧ್ವಮಂಗಾರಕೋಽಪಿ ಯೋಜನಲಕ್ಷದ್ವಿತಯ ಉಪಲಭ್ಯಮಾನಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಪಕ್ಷೈರೇಕೈಕಶೋ ರಾಶೀನ್ ದ್ವಾದಶಾನುಭುಂಕ್ತೇ ಯದಿ ನ ವಕ್ರೋಽತಿವರ್ತತೇ ಪ್ರಾಯೇಣ ಶುಭಗ್ರಹೋಽಘಶಂಸಃ ॥ 14 ॥

ಉತ ಉಪರಿಷ್ಟಾದ್ ದ್ವಿಲಕ್ಷಯೋಜನಾಂತರಗತೋ ಭಗವಾನ್ ಬೃಹಸ್ಪತಿರೇಕೈಕಸ್ಮಿನ್ ರಾಶೌ ಪರಿವತ್ಸರಂ ಪ್ರಚರತಿ ಯದಿ ನ ವಕ್ರಃ ಸ್ಯಾತ್ ಪ್ರಾಯಶೋಽನುಕೂಲೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಸ್ಯ ॥ 15 ॥

ತತ ಉಪರಿಷ್ಟಾದ್ ಯೋಜನಲಕ್ಷದ್ವಯಾತ್ ಪ್ರತೀಯಮಾನಃ ಶನೈಶ್ಚರ ಏಕೈಕಸ್ಮಿನ್ ರಾಶೌ ತ್ರಿಂಶನ್ಮಾಸಾನ್ ವಿಲಂಬಮಾನಃ ಸರ್ವಾನೇವಾನುಪರ್ಯೇತಿ ತಾವದ್ಭಿರನುವತ್ಸರೈಃ ಪ್ರಾಯೇಣ ಹಿ ಸರ್ವೇಷಾಮಶಾಂತಿಕರಃ ॥ 16 ॥

ತತ ಉತ್ತರಸ್ಮಾದ್ ಋಷಯ ಏಕಾದಶಲಕ್ಷಯೋಜನಾಂತರ ಉಪಲಭ್ಯಂತೇ ಯ ಏವಂ ಲೋಕಾನ್ ಸಮನುಭಾವಯಂತೋ ಭಗವತೋ ವಿಷ್ಣೋರ್ಯತ್ಪರಮಂ ಪದಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ಪ್ರಕ್ರಮಂತಿ ॥ 17 ॥

ಅಥ ತಸ್ಮಾತ್ಪರತಃ ತ್ರಯೋದಶಲಕ್ಷಯೋಜನಾಂತರತೋ ಯತ್ತದ್ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಂ ಪದಮಭಿವದಂತಿ ಯತ್ರ ಮಹಾಭಾಗವತೋ ಧ್ರುವ ಔತ್ತಾನಪಾದಿರಗ್ನಿನೇಂದ್ರೇಣ ಪ್ರಜಾಪತಿನಾ ಕಶ್ಯಪೇನ ಧರ್ಮೇಣ ಚ । ಸಮಕಾಲಯುಗ್ಭಿಃ ಸಬಹುಮಾನಂ ದಕ್ಷಿಣತಃ ಕ್ರಿಯಮಾಣ ಇದಾನೀಮಪಿ ಕಲ್ಪಜೀವಾನಾಮಾಜೀವ್ಯ ಉಪಾಸ್ತೇ ತಸ್ಯೇಹಾನುಭಾವ ಉಪವರ್ಣಿತಃ ॥ 18 ॥

ಸ ಹಿ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಾನಾಂ ಗ್ರಹನಕ್ಷತ್ರಾದೀನಾಮನಿಮಿಷೇಣಾವ್ಯಕ್ತರಂಹಸಾ ಭಗವತಾ ಕಾಲೇನ ಭ್ರಾಮ್ಯಮಾಣಾನಾಂ ಸ್ಥಾಣುರಿವಾವಷ್ಟಂಭ ಈಶ್ವರೇಣ ವಿಹಿತಃ ಶಶ್ವದವಭಾಸತೇ ಯಥಾ ಮೇಢೀಸ್ತಂಭ ಆಕ್ರಮಣಪಶವಃ ಸಂಯೋಜಿತಾಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಸವನೈರ್ಯಥಾಸ್ಥಾನಂ ಮಂಡಲಾನಿ ಚರಂತಿ ॥ 19 ॥

ಏವಂ ಭಗಣಾ ಗ್ರಹಾದಯ ಏತಸ್ಮಿನ್ನಂತರ್ಬಹಿರ್ಯೋಗೇನ ಕಾಲಚಕ್ರ ಆಯೋಜಿತಾ ಧ್ರುವಮೇವಾವಲಂಬ್ಯ ವಾಯುನೋದೀರ್ಯಮಾಣಾ ಆಕಲ್ಪಾಂತಂ ಪರಿತಶ್ಚಂಕ್ರಮಂತಿ ॥ 20 ॥

ನಭಸಿ ಯಥಾ ಮೇಘಾಃ ಶ್ಯೇನಾದಯೋ ವಾಯುವಶಾಃ ಕರ್ಮಸಾರಥಯಃ ಪರಿವರ್ತಂತೇ ॥ 21 ॥

ಏವಂ ಜ್ಯೋತಿರ್ಗಣಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಸಂಯೋಗಾನುಗೃಹೀತಕರ್ಮನಿರ್ಮಿತಗತಯೋ ಭುವಿ ನ ಪತಂತಿ ॥ 22 ॥

ಕೇಚನೈತದ್ ಜ್ಯೋತಿರನೀಕಂ ಶಿಂಶುಮಾರಸಂಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಭಗವತೋ ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ಯೋಗಧಾರಣಾಯಾ-ಮನುವರ್ಣಯಂತಿ ॥ 23 ॥

ಯಸ್ಯ ಪುಚ್ಛಾಗ್ರೇಽವಾಕ್‌ಶಿರಸಃ ಕುಂಡಲೀಭೂತದೇಹಸ್ಯ ಧ್ರುವ ಉಪಕಲ್ಪಿತಸ್ತಸ್ಯ ಲಾಂಗೂಲೇ ಪ್ರಜಾಪತಿರಗ್ನಿರಿಂದ್ರೋ ಧರ್ಮ ಇತಿ ॥ 24 ॥

ಪುಚ್ಛಮೂಲೇ ಧಾತಾ ವಿಧಾತಾ ಚ ಕಟ್ಯಾಂ ಸಪ್ತರ್ಷಯಃ ತಸ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾವರ್ತ ಕುಂಡಲೀಭೂತಶರೀರಸ್ಯ ಯಾನ್ಯುದಗಯನಾನಿ ದಕ್ಷಿಣಪಾರ್ಶ್ವೇ ತು ನಕ್ಷತ್ರಾಣ್ಯುಪಕಲ್ಪಯಂತಿ ॥ 25 ॥

ದಕ್ಷಿಣಾಯನಾನಿ ತು ಸವ್ಯೇ ಯಥಾ ಶಿಂಶುಮಾರಸ್ಯ ಕುಂಡಲೀಭೋಗಸನ್ನಿವೇಶಸ್ಯ ಪಾರ್ಶ್ವಯೋರುಭಯೋರಪ್ಯವಯವಾಃ ಸಮಸಂಖ್ಯಾ ಭವಂತಿ ॥ 26 ॥

ಪೃಷ್ಠೇ ತ್ವಜವೀಥೀ ಆಕಾಶಗಂಗಾ ಚೋದರತಃ ಪುನರ್ವಸುಪುಷ್ಯೌ ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋಃ ಶ್ರೋಣ್ಯೋರಾರ್ದ್ರಾಶ್ಲೇಷಾ ಚ ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋಃ ಪಾದಯೋರಭಿಜಿದುತ್ತರಾಷಾಢೇ ಚ ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋರ್ನಾಸಿಕಯೋರ್ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ ಚ ಶ್ರವಣಪೂರ್ವಾಷಾಢೇ ಚ ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋರ್ಲೋಚನಯೋರ್ಧನಿಷ್ಠಾಮೂಲಂ ಚ ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋಃ ಕರ್ಣಯೋರ್ಮಘಾದೀನ್ಯಷ್ಟ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ದಕ್ಷಿಣಾಯನಾನಿ ವಾಮಪಾರ್ಶ್ವಪಂಕ್ತಿಷು ಯುಂಜೀತ ॥ 27 ॥

ತಥೈವ ಮೃಗಶೀರ್ಷಾದೀನ್ಯುದಗಯನಾನಿ ದಕ್ಷಿಣಪಾರ್ಶ್ವೇಷು ಪ್ರಾತಿಲೋಮ್ಯೇನ ಪ್ರತಿಯುಂಜೀತ ॥ 28 ॥

ಶತಭಿಷಕ್‌ಜ್ಯೇಷ್ಠೇ ದ್ವೇ ಸ್ಕಂಧಯೋರ್ದಕ್ಷಿಣವಾಮಯೋರ್ನ್ಯಸೇತ್ ॥ 29 ॥

ಉತ್ತರಹನಾವಗಸ್ತ್ಯಃ ಅಧರಹನೌ ಯಮೋ ಮುಖೇ ಚಾಂಗಾರಕಃ ಶನೈಶ್ಚರ ಉಪಸ್ಥೇ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಕಕುದಿ ವಕ್ಷಸ್ಯಾದಿತ್ಯೋ ಹೃದಯೇ ನಾರಾಯಣೋ ಮನಸಿ ಚಂದ್ರೋ ನಾಭ್ಯಾಮುಶನಾ ಸ್ತನಯೋರಶ್ವಿನೌ ಬುಧಃ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಯೋ ರಾಹುರ್ಗಲೇ ಕೇತವಃ ಸರ್ವಾಂಗೇಷು ರೋಮಸು ಸರ್ವೇ ತಾರಾಗಣಾಃ ॥ 30 ॥

ಏತದು ಹೈವ ಭಗವತೋ ವಿಷ್ಣೋಃ ಸರ್ವದೇವತಾಮಯರೂಪಮಹರಹಃ ಸಂಧ್ಯಾಯಾಂ ಪ್ರಯತೋ ವಾಗ್ಯತೋ ನಿರೀಕ್ಷಮಾಣ ಉಪತಿಷ್ಠೇತ ನಮೋ ನಮೋ ಜ್ಯೋತಿರ್ಲೋಕಾಯ ಕಾಲಾಯನಾಯ ನಿಮಿಷಾಂ ಪತಯೇ ಮಹಾಪುರುಷಾಯ ಧೀಮಹೀತಿ ॥ 31 ॥

ಗ್ರಹರ್ಕ್ಷತಾರಾಮಯಮಾದಿದೈವಿಕಂ ರೂಪಂ ಹರೇರ್ಮಂತ್ರಕೃತಸ್ತ್ರಿಕಾಲಮ್ ।
ನಮಸ್ಯತ ಸ್ತುವತೋ ನಶ್ಯತೇ ವೈ ಸ್ವಯಂ ತ್ರಿಕಾಲಂ ಕೃತಮಾಶು ಪಾಪಮ್ ॥ 32 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ದ್ವಾವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಧಸ್ತಾತ್ ಸವಿತುರ್ಯೋಜನಾಯುತೇ ಸ್ವರ್ಭಾನುರ್ನಕ್ಷತ್ರವಚ್ಚರತೀತ್ಯೇಕೇ ಯೋಽಸಾವಮರತ್ವಂ ಗ್ರಹತ್ವಂ ಚಾಲಭತ ಭಗವದನುಕಂಪಯಾ ಸ್ವಯಮಸುರಾಪಸದಃ ಸೈಂಹಿಕೇಯೋ ಹ್ಯತದರ್ಹಸ್ತಸ್ಯ ತಾತ ಜನ್ಮಕರ್ಮಣೀ ಚೋಪರಿಷ್ಟಾದ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಃ ॥ 1 ॥

ಯದದಸ್ತರಣೇರ್ಮಂಡಲಂ ಪ್ರತಪತಿ ತದ್ವಿಸ್ತಾರತೋ ಯೋಜನಾಯುತಮಾಚಕ್ಷತೇ ದ್ವಾದಶಸಹಸ್ರಂ ಸೋಮಸ್ಯ ತ್ರಯೋದಶಸಹಸ್ರಂ ರಾಹೋರ್ಯಃ ಪರ್ವಣಿ ತದ್ ವ್ಯವಧಾನಕೃದ್ ವೈರಾನುಬಂಧಾತ್ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸಾವಭಿ-ಧಾವತಿ ॥ 2 ॥

ತನ್ನಿಶಾಮ್ಯೋಭಯತ್ರಾಪಿ ಭಗವತಾ ರಕ್ಷಣಾಯ ಪ್ರಯುಂಕ್ತ ಸುದರ್ಶನಂ ನಾಮ ಭಾಗವತಂ ಚಕ್ರಂ ದುರ್ವಿಷಹಂ ಪರಿವರ್ತಮಾನಮಭ್ಯವಸ್ಥಿತೋ ಮುಹೂರ್ತಮುದ್ವಿಜಮಾನಶ್ಚಕಿತಹೃದಯ ಆರಾದೇವ ನಿವರ್ತತೇ ತದುಪರಾಗ ಇತಿ ವದಂತಿ ಲೋಕಾಃ ॥ 3 ॥

ತತೋಽಧಸ್ತಾತ್ ಸಿದ್ಧಚಾರಣವಿದ್ಯಾಧರಾಣಾಂ ಸದನಾನಿ ತಾವನ್ಮಾತ್ರ ಏವ ॥ 4 ॥

ತತೋಽಧಸ್ತಾದ್ ಯಕ್ಷರಕ್ಷಃಪಿಶಾಚಭೂತಪ್ರೇತಗಣಾನಾಂ ವಿಹಾರಾಜಿರಮಂತರಿಕ್ಷಂ ಯಾವದ್ವಾಯುರ್ವಾತಿ ಯಾವನ್ಮೇಘಾ ಉಪಲಭ್ಯಂತೇ ॥ 5 ॥

ತತೋಽಧಸ್ತಾತ್ ಶತಯೋಜನಾಂತರೇ ಚೇಯಂ ಪೃಥಿವೀ ಯಾವದ್ಧಂಸಭಾಸಶ್ಯೇನಸುಪರ್ಣಾದಯಃ ಪತತ್ರಿಪ್ರವರಾ ಉತ್ಪತಂತೀತ್ಯುಪವರ್ಣಿತಂ ಭೂಮೇರ್ಯಥಾ ಸನ್ನಿವೇಶಮವಸ್ಥಾನಮ್ ॥ 6 ॥

ಅವನೇರಪ್ಯಧಸ್ತಾತ್ ಸಪ್ತಭೂವಿವರಾ ಏಕೈಕಶೋ ಯೋಜನಾಯುತಾಯಾಮವಿಸ್ತಾರಾಸ್ತಾರತಮ್ಯೇನೋಪಕ್ಲೃಪ್ತಾಃ ಅತಲಂ ವಿತಲಂ ಸುತಲಂ ತಲಾತಲಂ ಮಹಾತಲಂ ರಸಾತಲಂ ಪಾತಾಲಮಿತಿ ॥ 7 ॥

ಏತೇಷು ಹಿ ಬಿಲಸ್ವರ್ಗೇಷು ಸ್ವರ್ಗಾದಪ್ಯಧಿಕಾಃ ಸಕಲಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧಯಃ ಕಾಮಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಾನಂದವಿಭೂತಿಭಿಃ ಸುಸಮೃದ್ಧಭವನೋದ್ಯಾನಾಕ್ರೀಡಾವಿಹಾರೇಷು ದೈತ್ಯದಾನವಕಾದ್ರವೇಯಾ ನಿತ್ಯಪ್ರಮುದಿತಾನುರಕ್ತಕಲತ್ರಾಪತ್ಯಸಕಲಸಂಪ-ತ್ಸಮೃದ್ಧಯಃ ಬಂಧುಸುಹೃದನುಚರಾ ಗೃಹಪತಯ ಈಶ್ವರಾದಪ್ಯಪ್ರತಿಹತಕಾಮವಿನೋದಾ ನಿವಸಂತಿ ॥ 8 ॥

ಯೇಷು ಮಹಾರಾಜ ಮಯೇನ ಮಾಯಯಾ ನಿರ್ಮಿತಾಃ ಪುರೋ ನಾನಾಮಣಿಪ್ರವೇಕವಿರಚಿತವಿಚಿತ್ರಭವನ-ಪ್ರಾಕಾರಗೋಪುರಸಭಾಚೈತ್ಯಚತ್ವರಾಯತನಾದಿಭಿಃ ನಾನಾಸ್ವನಮಿಥುನಪಾರಾವತಶುಕಸಾರಿಕಾಕೀರ್ಣಕೃತ್ರಿಮ-ಭೂಮಿಭಿರ್ವಿವರೇಶ್ವರಗೃಹೋತ್ತಮೈಃ ಸಮಲಂಕೃತಾಶ್ಚಕಾಸಂತಿ ॥ 9 ॥

ಉದ್ಯಾನಾನಿ ಚಾತಿತರಾಂ ಮನ ಇಂದ್ರಿಯಾನಂದಿಭಿಃ ಕುಸುಮಫಲಸ್ತಬಕಕಿಸಲಯಾವನತರುಚಿರವಿಟಪವಿಟಪಿನಾಂ ಕನಕಲತಾಲಿಂಗಿತಾನಾಂ ಶ್ರೀಭಿಃ ಸ ಮಿಥುನವಿಹಂಗಕುಲಕೋಲಾಹಲಜಲಾಶಯಾನಾಮಮಲಜಲಪೂರ್ಣಾನಾಂ ಝಷಕುಲೋಲ್ಲಂಘನಕ್ಷುಭಿತನೀರನೀರಜಕುಮುದಕುವಲಯಕಹ್ಲಾರನೀಲೋತ್ಪಲಶತಪತ್ರಾದಿವನೇಷು ಕೃತನಿಕೇತಾನಾ-ಮನೇಕವಿಹಾರಾಕುಲಮಧುಕರಾಣಾಂ ಮಧುಕರವಿವಿಧಸ್ವನಾದಿಭಿರಿಂದ್ರಿಯೋತ್ಸವೈರಮರಲೋಕಶ್ರಿಯಮತಿಶಯಿತಾನಿ ॥ 10 ॥

ಯತ್ರ ಹವಾ ನ ಭಯಮಹೋರಾತ್ರಾದಿಭಿಃ ಕಾಲವಿಭಾಗೈರುಪಲಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ 11 ॥

ಯತ್ರ ಹಿ ಮಹಾಹೀಶ್ವರಶಿರೋಮಣಯಃ ಶಾರ್ವರಂ ತಮಃ ಪ್ರಬಾಧಂತೇ ॥ 12 ॥

ನವಾ ಏತೇಷು ವಸತಾಂ ದಿವ್ಯೌಷಧರಸಪಾನಸ್ನಾನಾದಾಧಯೋ ವ್ಯಾಧಯೋ ವಲೀಪಲಿತಜರಾದಯಶ್ಚ ದೇಹವೈವರ್ಣ್ಯದೌರ್ಗಂಧ್ಯಸ್ವೇದಶ್ರಮಗ್ಲಾನಿಕ್ಲಮಾ ಇತಿ ವಯೋವಸ್ಥಾಶ್ಚ ಭವಂತಿ ॥ 13 ॥

ನಹಿ ತೇಷಾಂ ಕಲ್ಯಾಣಾನಾಂ ಪ್ರಭವತಿ ಕುತಶ್ಚನ ಮೃತ್ಯುರ್ವಿನಾ ಭಗವತ್ತೇಜಸಶ್ಚಕ್ರಾಪದೇಶಾತ್ ॥ 14 ॥

ಯಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರವಿಷ್ಟೇऽಸುರವಧೂನಾಂ ಪ್ರಾಯಃ ಪುಂಸವನಾನಿ ಭಯಾದಾಸ್ರವಂತಿ ಪತಂತಿ ಚ ॥ 15 ॥

ಅಥಾತಲೇ ಮಯಪುತ್ರೋऽಸುರೋ ಬಲೋ ನಿವಸತಿ ಯೇನ ಹ ವಾ ಇಹ ಸೃಷ್ಟಾಃ ಷಣ್ಣವತಿರ್ಮಾಯಾಃ ಕಾಶ್ಚನ ಅದ್ಯಾಪಿ ಮಾಯಾವಿನೋ ಧಾರಯಂತಿ ಯಸ್ಯ ಚ ವಿಜೃಂಭಮಾಣಸ್ಯ ಮುಖತಸ್ತ್ರಯಃ ಸ್ತ್ರೀಗಣಾ ಉದಪದ್ಯಂತ ಸ್ವೈರಿಣ್ಯಃ ಕಾಮಿನ್ಯಃ ಪುಂಶ್ಚಲ್ಯಃ ॥ 16 ॥

ಯಾ ವೈ ಬಿಲಾಯನಪ್ರವಿಷ್ಟಂ ಪುರುಷಂ ರಸೇನ ಹಾಟಕಾಖ್ಯೇನ ಪಾಯಯಿತ್ವಾ ಸ್ವವಿಲಾಸಾವಲೋಕನಾನುರಾಗಸ್ಮಿತ-ಸಲ್ಲಾಪೋಪಗೂಹನಾದಿಭಿಃ ಸ್ವೈರಂ ಕಿಲ ರಮಯಂತೀತಿ ॥ 17 ॥

ಯಸ್ಮಿನ್ನುಪಭುಕ್ತೇ ಪುರುಷಾ ಈಶ್ವರೋऽಹಂ ಸಿದ್ಧೋऽಹಮಿತ್ಯಯುತಮಹಾಗಜಬಲಾತ್ಮಾನಃ ಕತ್ಥಂತೇ ಮದಾಂಧಾ ಇವ ॥ 18 ॥

ತತೋ ವಿತಲೇ ಹರೋ ಭಗವಾನ್ ಹಾಟಕೇಶ್ವರಃ ಸ್ವಪಾರ್ಷದಭೂತಗಣಾವೃತಃ ಪ್ರಜಾಪತಿಸರ್ಗೋಪಬೃಂಹಣಾಯ ಬವೋ ಭವಾನ್ಯಾ ಸಹ ಮಿಥುನೀಭೂಯ ಆಸ್ತೇ ಯತಃ ಪ್ರವೃತ್ತಾ ಸರಿತ್ಪ್ರವರಾ ಹಾಟಕಾ ನಾಮ ಭವಯೋರ್ವೀರ್ಯೇಣ ಯತ್ರಚಿತ್ರಭಾನುರ್ಮಾತರಿಶ್ವನೈಧ್ಯಮಾನ ಅಂಜಸಾ ಪಿಬತಿ। ತನ್ನಿಷ್ಠ್ಯೂತಂ ಹಾಟಕಾಖ್ಯಂ ಸುವರ್ಣಂ ಭೂಷಣೇನಾಸುರೇಂದ್ರಾ-ವರೋಧೇಷು ಪುರುಷಾಃ ಸಹ ಪುರುಷೀಭಿರ್ಧಾರಯಂತಿ ॥ 19 ॥

ತತೋऽಧಸ್ತಾತ್ ಸುತಲೇ ಉರುಶ್ರವಾಃ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕೋ ವಿರೋಚನಾತ್ಮಜೋ ಬಲಿರ್ಭಗವತಾ ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಪ್ರಿಯಂ ಚಿಕೀರ್ಷಮಾಣೇನಾದಿತೇರ್ಲಬ್ಧಕಾಯೋ ಭೂತ್ವಾ ವಟುವಾಮನರೂಪೇಣ ಪರಾಕ್ಷಿಪ್ತಲೋಕತ್ರಯೋ ಭಗವದನು-ಕಂಪಯೈವ ಪುನಃ ಪ್ರವೇಶಿತ ಇಂದ್ರಾದಿಷ್ವವಿದ್ಯಮಾನಯಾ ಸುಸಂವೃದ್ಧಯಾ ಶ್ರಿಯಾಭಿಜುಷ್ಟಃ ಸ್ವಧರ್ಮೇಣಾರಾಧಯಂ-ಸ್ತಮೇವ ಭಗವಂತಮಪಗತಸಾಧ್ವಸ ಆಸ್ತೇ ॥ 20 ॥

ಅಧುನಾಪಿ ನೋ ಏವೈತತ್ ಸಾಕ್ಷಾದ್ವರೋ ಭೂಮಿದಾನಸ್ಯ ಯದ್ಭಗವತ್ಯಶೇಷಜೀವನಿಕಾಯಾನಾಂ ಜೀವಭೂತಾತ್ಮಭೂತೇ ಪರಮಾತ್ಮನಿ ವಾಸುದೇವೇ ತೀರ್ಥತಮೇ ಪಾತ್ರ ಉಪಪನ್ನೇ ಪರಯಾ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಪರಮಾದರಸಮಾಹಿತಮನಸಾ ಸಂಪ್ರತಿಪಾದಿತಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾದಪವರ್ಗದ್ವಾರಸ್ಯ ಯದ್ಬಿಲನಿಲಯೈಶ್ವರ್ಯ... ಯಸ್ಯ ಹವಾ ಕ್ಷುತ್ಪತನಪ್ರಸ್ಖಲನಾದಿಷು ವಿವಶಃ ಸಕೃನ್ನಾಮಾಭಿಗೃಣನ್ ಪುರುಷಃ ಕರ್ಮಬಂಧಮಂಜಸಾ ವಿಧುನೋತಿ ॥ 21 ॥

ಯಸ್ಯ ಹೈವ ಪ್ರತಿಬೋಧನಂ ತು ಮುಮುಕ್ಷವೋऽಂಜಸಾ ಹೋಪಲಭಂತೇ ಯತ್ತದ್ಭಗವಾನ್ನಾಮ ಸರ್ವೇಷಾಮಾತ್ಮನಾ-ಮಾತ್ಮದಮೇವ ॥ 22 ॥

ನವೈ ಭಗವಾನ್ ನೂನಂ ಮನುಷ್ಯಾನನುಜಗ್ರಾಹ ಯದುತ ಪುನರಾತ್ಮಾನುಸಂಸ್ಮೃತಿಮೋಕ್ಷಣಂ ಮಾಯಾಮಯಭೋಗೈ-ಶ್ವರ್ಯಮೇವಾತನುತೇ ॥ 23 ॥

ಯತ್ತದ್ ಭಗವತಾನಧಿಗತಾನ್ಯೋಪಾಯೇನ ಚ ಯಾಂಚಾಛಲೇನಾಪಹೃತಸ್ವಶರೀರಾವಶೇಷಿತಲೋಕತ್ರಯೋ ಯೋ ವರುಣಪಾಶೈಶ್ಚ ಬದ್ಧೋ ಗಿರಿದರ್ಯಾಂ ಚಾಪವಿದ್ಧ ಇತಿ ಹೋವಾಚ ॥ 24 ॥

ನೂನಂ ಬತಾಯಂ ಭಗವಾನರ್ಥೇಷು ನಿಷ್ಣಾತೋ ಯೋऽಸಾವಿಂದ್ರಸ್ಯ ಸಚಿವೋ ಮಂತ್ರಾಯ ವೃತ ಏಕಾಂತತೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಸ್ತಮತಿಹಾಯ ಯದಾ ಸ್ವಯಮುಪೇಂದ್ರೇಣಾತದರ್ಹಂ ಮಾಮಯಾಚತ ಪದಾನ್ಯಾತ್ಮನ ಆಶಿಷೋ ನೋ ಏವ ನ ದಾಸ್ಯಾಮಿ ಗಂಭೀರರಯಸ್ಯ ಕಾಲಸ್ಯ ಮನ್ವಂತರಪರಿಮಿತ್ತಂ ಕಿಯಲ್ಲೋಕತ್ರಯಮಿದಮ್ ॥ 25 ॥

ಯಸ್ಯಾನುದಾಸ್ಯಮೇವಾಸ್ಮತ್ಪಿತಾಮಹಃ ಕಿಲ ವವ್ರೇ ನತು ಸ್ವಪಿತ್ರ್ಯಂ ರಾಜ್ಯಂ ಯದಕುತೋಭಯಂ ಪದಂ ದೀಯಮಾನಂ

ಭಗವತಾ ವಿರಮಿತೇ ಸ್ವಪಿತರಿ ತಸ್ಯ ಮಹಾನುಭಾವಸ್ಯಾನುಪಥಮನುವರ್ತಿತುಮಲಮಮೃದಿತಕಷಾಯಃ ಕೋ ವಾಸ್ಮದ್ವಿಧಃ ಪರಿಹೀನಭಗವದನುಗ್ರಹ ಉಪಗಮಿಷ್ಯತೀತಿ ॥ 26 ॥

ತಸ್ಯಾನುಚರಿತಮುತ್ತರಸ್ಮಾದ್ವಿಸ್ತರಿಷ್ಯತೇ ಯಸ್ಯ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಯಮಖಿಲಜಗದ್ಗುರುರ್ನಾರಾಯಣೋ ದ್ವಾರಿ ಗದಾಪಾಣಿರವತಿಷ್ಠತೇ ನಿಜಜನಾನುಕಂಪಿತಹೃದಯೋ ಯೇನ ಪದಾಂಗುಷ್ಠೇನ ದಶಕಂಧರೋ ಯೋಜನಾಯುತಂ ದಿಗ್ವಿಜಯೇ ಉಚ್ಚಾಟಿತಃ ॥ 27 ॥

ತತೋಽಧಸ್ತಾತ್ ತಲಾತಲೇ ಮಯೋ ನಾಮ ದಾನವೇಂದ್ರಸ್ತ್ರಿಪುರಾಧಿಪತಿರ್ಭಗವತಾ ಪುರಾರಿಣಾ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾಃ ಶಂ ಚಿಕೀರ್ಷುಣಾ ನಿರ್ದಗ್ಧಸ್ವಪುರತ್ರಯಸ್ತತ್ಪ್ರಸಾದಾಲ್ಲಬ್ಧಪದೋ ಮಾಯಾವಿನಾಮಾಚಾರ್ಯೋ ಮಹಾದೇವೇನ ಪರಿರಕ್ಷಿತೋ ವಿಗತಸುದರ್ಶನಭಯೋ ಮಹೀಯತೇ ॥ 28 ॥

ತತೋಽಧಸ್ತಾನ್ಮಹಾತಲೇ ಕಾದ್ರವೇಯಾಣಾಂ ನೈಕಶಿರಸಾಂ ಕ್ರೋಧವಶೋ ನಾಮ ಗಣಃ ಕುಹಕತಕ್ಷಕಕಾಲಿಯ-ಸುಷೇಣಾದಿಪ್ರಧಾನಾ ಮಹಾಭೋಗವಂತಃ ಪತತ್ತ್ರಿರಾಜಪತೇಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮವಾಹಾದನವರತಮುದ್ವಿಜಮಾನಾಃ ಸ್ವಕಲತ್ರಾಪತ್ಯಸುಹೃತ್ಕುಟುಂಬಸಂಗೇನ ಕ್ವಚಿತ್ ಪ್ರಮತ್ತಾ ವಿಚರಂತಿ ॥ 29 ॥

ತತೋಽಧಸ್ತಾದ್ ರಸಾತಲೇ ದೈತೇಯಾ ದಾನವಾಃ ಪಣಯೋ ನಾಮ ನಿವಾತಕವಚಾಃ ಕಾಲಕೇಯಾ ಹಿರಣ್ಯಪುರವಾಸಿನ ಇತಿ ವಿಬುಧಪ್ರತ್ಯನೀಕಾ ಉತ್ಪತ್ತ್ಯಾ ಮಹೌಜಸೋ ಮಹಾಸಾಹಸಿನೋ ಭಗವತಃ ಸಕಲಲೋಕಮಹಾನುಭಾವಸ್ಯ ಹರೇರೇವ ತೇಜಸಾಪ್ರತಿಹತಾವಲೇಪಾ ಬಿಲೇಶಯಾ ಇವ ನಿವಸಂತಿ ಯೇ ವೈ ಸರಮಯೇಂದ್ರದೂತ್ಯಾ ವಾಗ್ಭಿರ್ಮಂತ್ರವರ್ಣಾಭಿ-ರಿಂದ್ರಾದ್ ಬಿಭ್ಯತಿ ॥ 30 ॥

ತತೋಽಧಸ್ತಾತ್ ಪಾತಾಲೇ ನಾಗಪತಯೋ ವಾಸುಕಿಪ್ರಮುಖಾಃ ಶಂಖಕುಲಿಕಮಹಾಶಂಖಶ್ವೇತಧನಂ ಜಯಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಶಂಖಚೂಡಕಂಬಲಾಶ್ವತರದೇವದತ್ತಾದಯೋ ಮಹಾಭೋಗಿನೋ ಮಹಾಮರ್ಷಾ ನಿವಸಂತಿ ಯೇಷಾಮುಹ ವೈ ಪಂಚಸಪ್ತದಶಶತಸಹಸ್ರಶೀರ್ಷಾಣಾಂ ಫಣಾಸು ವಿರಚಿತಾ ಮಹಾಮಣಯೋ ರೋಚಿಷ್ಣವಃ ಪಾತಾಲೀವ ವರತಿಮಿರನಿಕರಂ ಸ್ವರೋಚಿಷಾ ವಿಧಮಂತಿ ॥ 31 ॥

ತಸ್ಯ ಮೂಲದೇಶೇ ತ್ರಿಂಶದ್ಯೋಜನಸಹಸ್ರಾಂತರೇ ಆಸ್ತೇ ಯಾ ವೈ ಕಲಾ ಭಗವತಸ್ತಾಮಸೀ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾನಂತ ಇತಿ ಸಾತ್ವತೋ ಯದ್ದ್ರಷ್ಟೃದೃಶ್ಯಯೋಃ ಸನ್ನಿಕರ್ಷಣಮಹಮಿತ್ಯಭಿಮಾನಲಕ್ಷಣಂ ಸಂಕರ್ಷಣಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ ॥ 32 ॥

ತಸ್ಯೇದಂ ಕ್ಷಿತಿಮಂಡಲಂ ಭಗವತೋಽನಂತಮೂರ್ತೇಃ ಸಹಸ್ರಶಿರಸ ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೇವ ಶೀರ್ಷಣಿ ಧ್ರಿಯಮಾಣಂ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಇವ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ॥ 33 ॥

ಯಸ್ಯ ಹ ವಾ ಇದಂ ಕಾಲೇನೋಪಸಂಜಿಹೀರ್ಷತೋಽಮರ್ಷವಿರಚಿತರುಚಿರಭ್ರಮದ್ಭ್ರುವೋರಂತರೇಣ ಸಾಂಕರ್ಷಣೋ ನಾಮ ರುದ್ರ ಏಕಾದಶವ್ಯೂಹಃ ತ್ರ್ಯಕ್ಷಃ ತ್ರಿಶಿಖಂ ಶೂಲಮುತ್ತಂಭಯನ್ ಉದತಿಷ್ಠತ್ ॥ 34 ॥

ಯಸ್ಯಾಂಘ್ರಿಕಮಲಯುಗಲಾರುಣವಿಶದನಖಮಣಿಖಂಡಮಂಡಲೇಷ್ವಹಿಪತಯಃ ಸಹಸಾ ತ್ವತರ್ಷಭೈರೇಕಾಂತ-ಭಕ್ತಿಯೋಗೇನಾವನಮಂತಃ ಸ್ವವದನಾನಿ ಪರಿಸ್ಫುರತ್ಕುಂಡಲಪ್ರಭಾಮಂಡಲಮಂಡಿತಗಂಡಸ್ಥಲಾನ್ಯತಿಮನೋಹರಾಣಿ ಪ್ರಮುದಿತಮನಸಃ ಕಿಲ ವಿಲೋಕಯಂತಿ ॥ 35 ॥

ಯಸ್ಯೈವ ಹಿ ನಾಗರಾಜಕುಮಾರ್ಯ ಆಶಿಷ ಆಶಾಸಾನಾಸ್ಚಾರ್ವಂಗವಲಯವಿಲಸಿತವಿಶದವಿಪುಲಧವಲಸುಭಗರುಚಿರ-ಭುಜರಜತಸ್ತಂಭೇಷ್ವಗುರುಚಂದನಕುಂಕುಮಪಂಕಾನುಲೇಪೇನಾವಲಿಂಪಮಾನಾಸ್ತದಭಿಮರ್ಶನೋನ್ಮಥಿತಹೃದಯ-ಮಕರಧ್ವಜಾವೇಶರುಚಿರಲಲಿತಸ್ಮಿತಾಸ್ತದನುರಾಗಸಮುದಿತಾಮದಾಘೂರ್ಣಿತಾರುಣಾವಲೋಕನಯನವದನಾರವಿಂದಂ ಸವ್ರೀಡಂ ಕಿಲ ವಿಲೋಕಯಂತಿ ॥ 36 ॥

ಸ ಏವ ಭಗವಾನನಂತೋಽನಂತಗುಣಾರ್ಣವ ಆದಿದೇವ ಉಪಸಂಹೃತಾಮರ್ಷರೋಷವೇಗೋ ಲೋಕಾನಾಂ ಸ್ವಸ್ತಯ ಆಸ್ತೇ ॥ 37 ॥

ಧ್ಯಾಯಮಾನಃ ಸುರಾಸುರೋರಗಸಿದ್ಧಗಂಧರ್ವವಿದ್ಯಾಧರಮುನಿಗಣೈಃ ಅನವರತಮದಮುದಿತವಿಕೃತಿವಿಹ್ವಲಲೋಚನಃ

ಸುಲಲಿತಮುಖರಿತಾಮೃತೇನಾಪ್ಯಾಯಮಾನಃ ಸ್ವಪಾರ್ಷದವಿಬುಧಯೂಥಪತೀನಪರಿಮ್ಲಾನರಾಗನವತುಲಸಿಕಾಮೋದ-ಮಧ್ವಾಸವೇನ ಮಾದ್ಯನ್ಮಧುಕರವ್ರಾತಮಧುರಗೀತಶ್ರಿಯಂ ವೈಜಯನ್ತೀಂ ಸ್ವಾಂ ವನಮಾಲಾಂ ನೀಲವಾಸಾ ಏಕಕುಂಡಲ್ಲೋ ಹಲಕಕುದಿ ಕೃತಸುಭಗಸುಂದರಭುಜೋ ಭಗವಾನ್ ಮಾಹೇಂದ್ರೋ ವಾರಣೇಂದ್ರ ಇವ ಕಾಂಚನೀಂ ಕಕ್ಷ್ಯಾಮುದಾರ-ಲೀಲೋ ಬಿಭರ್ತಿ ॥ 38 ॥

ಯ ಏಷ ಏವಮನುಶ್ರುತೋಽಭಿಧ್ಯಾಯಮಾನೋ ಮುಮುಕ್ಷೂಣಾಮನಾದಿಕಾಲಕರ್ಮವಾಸನಾಗ್ರಥಿತಮವಿದ್ಯಾಮಯಂ ಹೃದಯಗ್ರಂಥಿಂ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಮಯಮಂತರ್ಹೃದಯಂಗತ ಆಶು ನಿರ್ಭಿನತ್ತಿ ॥ 39 ॥

ತಸ್ಯಾನುಭಾವಮಿಮಂ ಭಗವಾನ್ ಸ್ವಾಯಂಬುವೋ ನಾರದಃ ಸಹ ತುಂಬುರುಣಾ ಸಭಾಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಸಂಶ್ಲೋಕಯಾ-ಮಾಸ ॥ 40 ॥

ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಿತಿಲಯಹೇತವೋಽಸ್ಯ ಕಲ್ಪಾಃ ಸತ್ತ್ವಾದ್ಯಾಃ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಾಯ ದೀಕ್ಷಯಾಸನ್ ।
ಯದ್ರೂಪಂ ಧ್ರುವಮಕೃತಂ ಯದೇಕಮಾತ್ಮನ್ನಾನಾಧಾತ್ಕಥಮುಹ ವೇದ ತಸ್ಯ ವರ್ತ್ಮ ॥ 41 ॥

ಮೂರ್ತಿಂ ಯಃ ಪುರುಕೃಪಯಾ ಬಭಾರ ಸತ್ತ್ವಂ ಸಂಶುದ್ಧಂ ಸದಸದಿದಂ ವಿಭಾತಿ ಯತ್ರ ।
ಯಲ್ಲೀಲಾಂ ಮೃಗಪತಿರಾದದೇಽನವದ್ಯಾಮಾದಾತುಂ ಸ್ವಜನಮನಾಂಸ್ಯುದಾರವೀರ್ಯಃ ॥ 42 ॥

ಯನ್ನಾಮ ಶ್ರುತಮನುಕೀರ್ತಯೇದಕಸ್ಮಾದಾರ್ತೋ ವಾ ಯದಿ ಪತಿತಃ ಪ್ರಲೋಭನಾದ್ವಾ ।
ಹಂತ್ಯಂಹಃ ಸಪದಿ ನೃಣಾಮಶೇಷಮನ್ಯಂ ಕಂ ಶೇಷಾದ್ಭಗವತ ಆಶ್ರಯೇನ್ಮುಮುಕ್ಷುಃ ॥ 43 ॥

ಮೂರ್ಧನ್ಯರ್ಪಿತಮಣುವತ್ಸಹಸ್ರಮೂರ್ಧ್ನೋ ಭೂಗೋಲಂ ಸಗಿರಿಸರಿತ್ಸಮುದ್ರಸತ್ತ್ವಮ್ ।
ಆನಂತ್ಯಾದವಿದಿತವಿಕ್ರಮಸ್ಯ ಭೂಮ್ನಃ ಕೋ ವೀರ್ಯಾಣ್ಯಪಿ ಗಣಯೇತ್ಸಹಸ್ರಜಿಹ್ವಃ ॥ 44 ॥

ಏವಂಪ್ರಭಾವೋ ಭಗವಾನನಂತೋ ದುರಂತವೀರ್ಯಃ ಸ್ವಗುಣಾನುಭಾವಃ ।
ಮೂಲೇ ರಸಾಯಾಃ ಸ್ಥಿತ ಆತ್ಮತಂತ್ರೋ ಯೋ ಲೀಲಯಾ ಕ್ಷ್ಮಾಂ ಸ್ಥಿತಯೇ ಬಿಭರ್ತಿ ॥ 45 ॥

ಏತಾ ಹ್ಯೇವೇಹ ನೃಭಿರುಪಗಂತವ್ಯಾಗತಯೋ ಯಥಾಕರ್ಮ ವಿನಿರ್ಮಿತಾ ಯಥೋಪದೇಶಮನುವರ್ಣಿತಾಃ ॥ 46 ॥

ಕಾಮಾನ್ ಕಾಮಯಮಾನಸ್ಯೈತಾವತ್ಯೋ ಹಿ ರಾಜನ್ ಪುಂಸಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಸ್ಯ ಧರ್ಮಸ್ಯ ವಿಪಾಕಗತಯ ಉಚ್ಚಾವಚಾ ವಿಸದೃಶಾ ಯಥಾಪ್ರಶ್ನಂ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಾಃ ಕಿಮನ್ಯತ್ ಕಥಯಾಮ ಇತಿ ॥ 47 ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ತ್ರಯೋವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಅಥ ಚತುರ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ರಾಜೋವಾಚ

ಮಹರ್ಷೇ ಯದೇತದ್ವೈಚಿತ್ರ್ಯಂ ಲೋಕಸ್ಯ ಕಥಮಿತಿ ॥ 1 ॥

ಶ್ರೀಶುಕ ಉವಾಚ

ಬಹುಗುಣತ್ವಾತ್ ಕರ್ತುಃ ಶ್ರದ್ಧಾಯಾಃ ಕರ್ಮಗತಯಃ ಪೃಥಗ್ವಿಧಾಃ ಸರ್ವಾ ಏವ ಸರ್ವಸ್ಯಾತಾರತಮ್ಯೇನ ಭವಂತಿ ॥ 2 ॥

ಅಥೇದಾನೀಂ ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಲಕ್ಷಣಸ್ಯಾಧರ್ಮಸ್ಯ ತಥೈವ ಕರ್ತುಃ ಶ್ರದ್ಧಾಯಾ ವೈ ಸಾದೃಶ್ಯಾತ್ಕರ್ಮಫಲಂ ವಿಸದೃಶಂ ಭವತಿ ॥ 3 ॥

ಯಾಹ್ಯನಾದ್ಯವಿದ್ಯಾಕಾಮಾನಾಂ ತತ್ಪರಿಣಾಮಲಕ್ಷಣಾಃ ಸೃತಯಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ಪ್ರವೃತ್ತಾಸ್ತಾಃ ಪ್ರಾಚುರ್ಯೇಣಾನು-ವರ್ಣಯಿಷ್ಯಾಮಃ ॥ 4 ॥

ರಾಜೋವಾಚ

ನರಕಾ ನಾಮ ಭಗವನ್ ಕಿಂ ದೇಶವಿಶೇಷಾಃ ಅಥವಾ ಬಹಿಸ್ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾ ಆಹೋಸ್ವಿದಂತರಾಲ ಇತಿ ॥ 5 ॥

ಋಷಿರುವಾಚ

ಅಂತರಾಲ ಏವ ತ್ರಿಜಗತ್ಯಾಸ್ತು ದಿಶಿ ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಮಧಸ್ತಾದ್ಭೂಮೇರುಪರಿಷ್ಟಾದಂಡಜಲಾಶಯಸ್ಯಾಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತಾದಯಃ ಪಿತೃಗಣಾ ಯಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ ಸ್ವಾನಾಂ ಗೋತ್ರಾಣಾಂ ಪರಮೇಣ ಸಮಾಧಿನಾ ಸತ್ಯಾ ಏವಾಶಿಷ ಆಶಾಸಾನಾ ನಿವಸಂತಿ ॥ 6 ॥

ಯತ್ರ ಹ ವಾವ ಭಗವಾನ್ ಪಿತೃರಾಜೋ ವೈವಸ್ವತಃ ಸ್ವವಿಷಯಂ ಪ್ರಾಪಿತೇಷು ಸ್ವಪುರುಷೈರ್ಜಂತುಷು ಸಂಪರೇತೇಷು ಯಥಾಕರ್ಮಾವದ್ಯಮೇವನುಲ್ಲಂಘಿತಭಗವಚ್ಛಾಸನಃ ಸಗಣೋ ದಮಂ ಧಾರಯತಿ ॥ 7 ॥

ತತ್ರ ಹೈಕೇ ನರಕಾನೇಕವಿಂಶತಿಂ ಗಣಯಂತಿ ಅಥ ತಾಂಸ್ತೇ ರಾಜನ್ನಾಮರೂಪಲಕ್ಷಣತೋಽನುಕ್ರಮಿಷ್ಯಾಮಃ ತಾಮಿಸ್ರೋಽಂಧತಾಮಿಸ್ರೋ ರೌರವೋ ಮಹಾರೌರವಃ ಕುಂಭೀಪಾಕಃ ಕಾಲಸೂತ್ರ ಅಸಿಪತ್ರವನಂ ಸೂಕರಮುಖೋಽಂಧಕೂಪಃ ಕೃಮಿಭೋಜನಃ ಸಂದಂಶಸ್ತಪ್ತಭೂಮಿರ್ವಜ್ರಕಂಟಕಶಾಲ್ಮಲೀ ವೈತರಣೀ ಪೂಯೋದಃ ಪ್ರಾಣರೋಧೋ ವಿಶಸನಂ ಲಾಲಾಭಕ್ಷಃ ಸಾರಮೇಯಾದನಮವೀಚೀಪೂರಂ ರೇತಃಪಾನಮಿತಿ ॥ 8 ॥

ಕಿಂಚಾನ್ಯೇಽಪಿ ಕ್ಷಾರಕರ್ದಮೋ ರಕ್ಷೋಗಣಭೋಜನಃ ಶೂಲಪ್ರೋತೋ ದಂದಶೂಕೋಽವಟನಿರೋಧಃ ಪರ್ಯಾ- ವರ್ತನಃ ಸೂಚೀಮುಖ ಇತ್ಯಷ್ಟಾವಿಂಶತಿನರಕಾ ವಿವಿಧಯಾತನಾಭೂಮಯಃ ॥ 9 ॥

ತತ್ರ ಯಸ್ತು ಪರವಿತ್ತಾಪತ್ಯಕಲತ್ರಾಮ್ಯಪಹರತಿ ಸ ಹಿ ಕಾಲಪಾಶಬದ್ಧೋ ಯಮಪುರುಷೈರತಿಭಯಾನಕೈಸ್ತಾಮಿಸ್ರೇ ನರಕೇ ಬಲಾನ್ನಿಪಾತ್ಯತೇ। ಅನಶನಾತಿಪಾನದಂಡಸಂತಾಡನಸಂತರ್ಜನಾದಿಭಿರ್ಯಾತ್ಯಮಾನೋ ಜಂತುರ್ಯತ್ರ ಕಶ್ಮಲಮಾಸಾದಿತ ಏಕದೈವ ಮೂರ್ಛಾಮುಪಯಾತಿ ತಮಿಸ್ರಪ್ರಾಯೇ ॥ 10 ॥

ಏವಮೇವಾಂಧತಾಮಿಸ್ರೇ ಯಸ್ತು ವಂಚಯಿತ್ವಾ ಪುರುಷಂ ಧನದಾರಾದೀನುಪಭುಂಕ್ತೇ ಯತ್ರ ಶರೀರೀ ನಿಪಾತ್ಯಮಾನೋ ಯಾತನಾಸ್ಥೋ ವೇದನಯಾ ನಷ್ಟಮತಿರ್ನಷ್ಟದೃಷ್ಟಿಶ್ಚ ಭವತಿ ॥ ಯಥಾಹಿ ವನಸ್ಪತಿರ್ವೃಶ್ಚ್ಯಮಾನಮೂಲಸ್ತಸ್ಮಾದಂಧತಾಮಿಸ್ರಂ ತಮುಪದಿಶಂತಿ ॥ 11 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾ ಏತದಹಮಿತಿ ಮಮೇದಮಿತಿ ಭೂತದ್ರೋಹೇಣ ಕೇವಲಂ ಕುಟುಂಬಮೇವಾನುದಿನಂ ಪುಷ್ಣಾತಿ। ಸ ತದಿಹ ವಿಹಾಯ ಸ್ವಯಮೇವ ತದಶುಭೇನ ರೌರವೇ ನಿಪತತಿ ॥ 12 ॥

ಯೇ ಚೇಹ ಯಥೈವಾಮುನಾ ವಿಹಿಂಸಿತಾ ಜಂತವಃ ಪರತ್ರ ಯಮಯಾತನಾ ಉಪಗತಂ ತ ಏವ ರುರವೋ ಭೂತ್ವಾ ಯಥಾ ತಮೇವ ವಿಹಿಂಸಂತಿ ತಸ್ಮಾದ್ರೌರವಮಿತ್ಯಾಹುಃ। ರುರುರಿತಿ ಸರ್ಪಾದತಿಕ್ರೂರತ್ವಾಪದೇಶಃ ॥ 13 ॥

ಏವಮೇವ ಮಹಾರೌರವೋ ಯತ್ರ ನಿಪತಿತಂ ಪುರುಷಂ ಕ್ರವ್ಯಾದಾ ರುರವಸ್ತತ್ಕ್ರವ್ಯೇಣ ಖಾದಯಂತಿ ಯಃ ಕೇವಲಂ ಹಿ ದೇಹಂಭರಃ ॥ 14 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾ ಉಗ್ರಃ ಪಶೂನ್ ಪಕ್ಷಿಣೋ ವಾ ಪ್ರಾಣಿನ ಉಪರುಂಧಯತಿ ತಮಪಕರುಣಂ ಪುರುಷಾದೈರಪಿ ವಿಗರ್ಹಿತಮುತ್ರ ಯಮಾನುಚರಾಃ ಕುಂಭೀಪಾಕೇ ತಪ್ತತೈಲ ಉಪರುಂಧಯಂತಿ ॥ 15 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ಪಿತೃಭ್ರಾತೃಬ್ರಹ್ಮಧ್ರುಕ್ ಸ ಕಾಲಸೂತ್ರಸಂಜ್ಞೇನ ನರಕೇಽಯುತಯೋಜನಪರಿಮಂಡಲೇ ತಾಮ್ರಮಯೇ ಖಲೇ ತಪ್ತತಲೇ ಉಪರ್ಯಧಸ್ತಾದಗ್ನ್ಯರ್ಕಾಭ್ಯಾಂ ತಪ್ಯಮಾನೇಽಭಿನಿವೇಶಿತಃ ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸಾಭ್ಯಾಂ ಚ ದಹ್ಯಮಾನಾಂತರ್ಬಹಿಃಶರೀರ ಆಸ್ತೇ ಶೇತೇ ತಿಷ್ಠತಿ ಪರಿಧಾವತಿ ಯಾಚತಿ ಚ ಯಾವಂತಿ ಪಶುರೋಮಾಣಿ ತಾವದ್ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಕಾಲಸೂತ್ರಸಂಜ್ಞಕೇ ನರಕೇ ನಿವಸತಿ ॥ 16 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವೈ ನಿಜವೇದಪಥಾದನಾಪದ್ಯಪಗತಃ ಕುಪಥಾ ಪಾಖಂಡಂ ಚೋಪಗತಸ್ತಮಸಿಪತ್ರವನಂ ಪ್ರವೇಶ್ಯ ಕಶಯಾ ಪ್ರಹರಂತಿ । ತತ್ರ ಹಾಸಾವಿತ ಇತಸ್ತತೋ ಧಾವಮಾನ ಉಭಯತೋಧಾರೈಸ್ತಾಲವನಾಸಿಪತ್ರೈಶ್ಛಿದ್ಯಮಾನಸರ್ವಾಂಗೋ ಹಾ ಹತೋಽಸ್ಮೀತಿ ಪರಮಯಾ ವೇದನಯಾ ಮೂರ್ಛಿತಃ ಪದೇಪದೇ ನಿಪತತಿ । ಸ್ವಧರ್ಮಹಾಪಾಷಂಡಾನುಗತಃ ಫಲಂ ಭುಂಕ್ತೇ ॥ 17 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ರಾಜಾ ರಾಜಪುರುಷೋ ವಾ ಅದಂಡ್ಯೇ ದಂಡಂ ಪ್ರಣಯತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇ ವಾ ಶರೀರದಂಡಂ ಸ ಪಾಪೀಯಾನ್ ನರಕೇಽಮುತ್ರ ಸೂಕರಮುಖೇ ನಿಪತತಿ ತತ್ರಾತಿಬಲೈರ್ವಿನಿಷ್ಪಿಷ್ಯಮಾಣಾವಯವೋ ಯಥೈವೇಕ್ಷುದಂಡ ಆರ್ತಸ್ವರೇಣ ಸ್ತನಯನ್ ಕ್ವಚಿನ್ಮೂರ್ಛಿತಃ ಕಶ್ಮಲಮುಪಗತೋ ಯಥೈವೇಹ ದೃಷ್ಟದೋಷ ಉಪರುದ್ಧಃ ॥ 18 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ಹವೈ ಭೂತಾನಾಮೀಶ್ವರಕಲ್ಪಿತವೃತ್ತೀನಾಮವಿದಿತಪರವ್ಯಥಾನಾಂ ಸ್ವಯಂ ಪುರುಷೋಪಕಲ್ಪಿತವೃತ್ತಿರ್ವಿದಿತ-ಪರವ್ಯಥೋ ವ್ಯಥಾಮಾಚರತಿ ಸ ಪರತ್ರಾಂಧಕೂಪೇ ತದಭಿದ್ರೋಹೇಣ ನಿಪತತಿ ತತ್ರ ಹಾಸೌ ತೈರ್ಜಂತುಭಿಃ ಪಶುಮೃಗಪಕ್ಷಿ-ಸರೀಸೃಪೈರ್ಮಶಕಯೂಕಮತ್ಕುಣಮಕ್ಷಿಕಾದಿಭಿರ್ಯೇ ಕೇಚನೇಹಾಭಿದ್ರೋಗ್ಧಾರಸ್ತೈಃ ಸರ್ವತೋಽಭಿದ್ರುಹ್ಯಮಾಣಸ್ತಮಸಿ ವಿಹತನಿದ್ರಾವೃತ್ತಿರಲಬ್ಧಾವಸ್ಥಾನಃ ಪರಿಕ್ರಾಮತಿ ಯಥಾ ಕುಶರೀರೇ ಜೀವಃ ॥ 19 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾಽಸಂವಿಭಜ್ಯಾಶ್ನಾತಿ ಯತ್ಕಿಂಚನೋಪನತಮನಿರ್ವೃತತಯಜ್ಞೋಪಾಯಮಸಂಸ್ಕೃತಂ ಸ ಪರತ್ರ ಕೃಮಿಭೋಜನೇ ನರಕಾಧಮೇ ನಿಪತತಿ ತತ್ರ ಶತಸಹಸ್ರಯೋಜನೇ ಕೃಮಿಕುಂಡೇ ಕೃಮಿಭೂತಃ ಸ್ವಯಂ ಕೃಮಿಭಿರೇವ ಭಕ್ಷ್ಯಮಾಣಃ ಕೃಮಿಭೋಜನೋ ಯಾವತ್ತದಪ್ರತಾಕ್ತ್ರತನಿರ್ವೇಶೇನಾತ್ಮಾನಂ ಯಾತಯತಿ ॥ 20 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವೈ ಸ್ತೇಯೇನ ಬಲಾದ್ವಾ ಹಿರಣ್ಯರತ್ನಾದೀನಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಚಾಪಹರತ್ಯನ್ಯಸ್ಯ ವಾನಾಪದಿ ಪುರುಷಸ್ತಮಮುತ್ರ ರಾಜನ್ ಯಮಪುರುಷಾ ಅಯಸ್ಮಯೈರಗ್ನಿವರ್ಣೈಃ ಸಂದಂಶೈಸ್ತ್ವಚಿ ನಿಷ್ಕಾಲಯಂತಿ ॥ 21 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾ ಗಮ್ಯಾಂಸ್ತ್ರಿಯಂ ಪುರುಷಂ ವಾ ಯೋಷಿದಪಿ ಗಚ್ಛತಿ ತಾವಮುತ್ರ ಕಶಯಾ ತಾಡಯಂತಸ್ತಿರ್ಗ್ಮಯಂತಸ್ತಪ್ತಯಾ ಸೂರ್ಮ್ಯಾ ಲೋಹಮಯ್ಯಾ ಪುರುಷಮಾಲಿಂಗಯಂತಿ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ಚ ಪುರುಷರೂಪಯಾ ಸೂರ್ಮ್ಯಾ ॥ 22 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವೈ ಸರ್ವಾಭಿಗಮಸ್ತಮಮುತ್ರ ನಿರಯೇ ವರ್ತಮಾನಂ ವಜ್ರಕಂಟಕಶಾಲ್ಮಲೀಮಾರೋಪ್ಯ ನಿಷ್ಕರ್ಷಯಂತಿ ॥ 23 ॥

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವಾ ರಾಜನ್ಯಾ ರಾಜಪುರುಷಾ ವಾ ಪಾಷಂಡಧರ್ಮಸೇತೂನ್ ಭಿಂದಂತಿ ತೇ ಸಂಪರೇತ್ಯ ವೈತರಣ್ಯಾಂ ನಿಪತಂತಿ ಭಿನ್ನಮರ್ಯಾದಾಃ ತಸ್ಯಾಂ ನಿರಯಪರಿಖಾಭೂತಾಯಾಂ ನದ್ಯಾಂ ಯಾದೋಗಣೈರಿತಸ್ತತೋ ಭಕ್ಷ್ಯಮಾಣಾ ಆತ್ಮನಾ ನ ವಿಯುಜ್ಯಮಾನಾಸ್ತೇ ಸ್ವಾಸುಭಿರುಹ್ಯಮಾನಾಶ್ಚೌಘೇನ ಕರ್ಮಪಾಕಮನುಸ್ಮರಂತೋ ವಿಣ್ಮೂತ್ರಪೂಯಶೋಣಿತಕೇಶ-ನಖಾಸ್ಥಿಮೇದೋಮಾಂಸವಾಸವಾಹಿನ್ಯಾಮುಪತಪ್ಯಂತೇ ॥ 24 ॥

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವೈ ವೃಷಲೀಪತಯೋ ನಷ್ಟಶೌಚಾಚಾರನಿಯಮಾಸ್ತ್ಯಕ್ತಲಜ್ಜಾಃ ಪಶುಚರ್ಯಾಂ ಚರಂತಿ ತೇ ಚಾಪಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ಪೂಯವಿಣ್ಮೂತ್ರಶ್ಲೇಷ್ಮಮಲಪೂರ್ಣಾರ್ಣವೇ ನಿಪತಂತಿ ತದೇವಾತಿಬೀಭತ್ಸಿತಮಶ್ನಂತಿ ॥ 25 ॥

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವೈ ಶ್ವಗರ್ದಭಪತಯೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋ ಮೃಗಯಾವಿಹಾರಾ ಅತೀರ್ಥೇಷು ಮೃಗಾನ್ನಿಘ್ನಂತಿ ತಾನಪಿ ಸಂಪರೇತಾಂಲ್ಲಕ್ಷ್ಯಭೂತಾನ್ ಯಮಪುರುಷಾ ಇಷುಭಿರ್ವಿಧ್ಯಂತಿ ॥ 26 ॥

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವೈ ದಾಂಭಿಕಾ ದಂಭಯಜ್ಞೇಷು ಪಶೂನ್ ವಿಶಸಂತಿ ತಾನಮುಷ್ಮಿಂಲ್ಲೋಕೇ ವೈಶಸನೇ ನರಕೇ ಪತಿತಾನ್ನಿರಯಪತಯಃ ಪಾತಯಿತ್ವಾ ವಿಶಸಂತಿ ॥ 27 ॥

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವೈ ಸವರ್ಣಾಂ ಭಾರ್ಯಾಂ ದ್ವಿಜೋ ರೇತಃ ಪ್ರಾಪಯತಿ ಕಾಮಮೋಹಿತಸ್ತಂ ಪಾಪಕೃತಮಮುತ್ರ ರೇತಃಕುಲ್ಯಾಯಾಂ ಪಾತಯಿತ್ವಾ ರೇತಃ ಪಾಯಯಂತಿ **॥ 28 ॥**

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವೈ ದಸ್ಯವೋಽಗ್ನಿದಾ ಗರದಾ ಗ್ರಾಮಾನ್ ಸಾರ್ಥಾನ್ ವಾ ವಿಲುಂಪಯಂತಿ ರಾಜರಾಜಭಟಾ ವಾ ತಾಂಶ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಪರೇತಾನ್ ಯಮದೂತಾ ವಜ್ರದಂಷ್ಟ್ರಾಃ ಶ್ವಾನಃ ಸಪ್ತಶತಾನಿ ವಿಂಶತಿಶ್ಚ ತೈಃ ಸರಭಸಂ ಖಾದಯಂತಿ **॥ 29 ॥**

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾ ಅನೃತಂ ವದತಿ ಸಾಕ್ಷ್ಯೇ ದ್ರವ್ಯವಿನಿಮಯೇ ದಾನೇ ವಾ ಕಥಂಚಿತ್ ಸವೈಪ್ರೇತ್ಯ ನರಕೇ ಅವೀಚಿಮತ್ಯಧಃಶಿರಾ ನಿರವಕಾಶೇ ಯೋಜನಶತೋಚ್ಛ್ರಾಯಾದ್ಗಿರಿಶೃಂಗಾನ್ನಿಪಾತ್ಯತೇ । ಯತ್ರಜಲಮಿವ ಸ್ಥಲಮಶ್ಮಪೃಷ್ಠಮವಭಾಸತೇ ತದವೀಚಿಮತಿತಿಲಶೋ ವಿಶೀರ್ಯಮಾಣಶರೀರೋ ನ ಮ್ರಿಯಮಾಣಃ ಪುನರಾರೋಪಿತೋ ನಿಪತತಿ **॥ 30 ॥**

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವೈ ವಿಪ್ರೋ ರಾಜನ್ಯೋ ವೈಶ್ಯೋ ವಾ ಸೋಮಪೀಥಾಸ್ತತ್ಕಲತ್ರಂ ವಾಸುರಾಂ ವ್ರತಸ್ಥೋ ವಾ ಪಿಬತಿ ತೇಷಾಂ ನಿರಯನೀತಾನಾಮುರಸಿ ಪದಾಕ್ರಮ್ಯಾಸ್ಯೇ ವಹ್ನಿನಾ ದ್ರವಮಾಣಂ ಕಾರ್ಷ್ಣಾಯಸಂ ನಿಷಿಂಚಂತಿ **॥ 31 ॥**

ಅಥ ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾ ಆತ್ಮಸಂಭಾವನೇನ ಸ್ವಯಮಧಮೋ ಜನ್ಮತಪೋವಿದ್ಯಾಚಾರವರ್ಣಾಶ್ರಮವತೋ ವರೀಯಸೋನ ಬಹು ಮನ್ಯೇತ ಸ ಮೃತಕ ಏವ ಮೃತ್ವಾ ಕ್ಷಾರಕರ್ದಮೇ ನಿರಯೇಽವಾಕ್‌ಶಿರಾ ನಿಪಾತಿತೋ ದುರಂತಾ ಯಾತನಾ ಹ್ಯಶ್ನುತೇ **॥ 32 ॥**

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವೈ ಪುರುಷಾಃ ಪುರುಷಮೇಧೇನ ಯಜೇರನ್ನ ಶಾಸ್ತ್ರೀಯಾನ್ ವಾ ಪಶೂನ್ ಖಾದಂತಿ ಯಾಶ್ಚ ಸ್ತ್ರಿಯೋಽಥ ಪಶೂಂಶ್ಚ ಖಾದಂತಿ ತಾಂಶ್ಚ ತಾಶ್ಚ ವೈ ಪಶವ ಇಹ ನಿಹತಾಸ್ತೇ ಯಮಸಾದನೇ ಯಾತಯಂತೋ ರಕ್ಷೋಗಣಾಃ ಸೌನಿಕಾ ಇವ ಸ್ವಧಿತಿನಾಽವದಾಯಾಸೃಕ್ ಪಿಬಂತಿ ನೃತ್ಯಂತಿ ಗಾಯಂತಿ ಹಸಂತಿ ಚ ಹೃಷ್ಯಮಾಣಾ ಯಥೇಹ ಪುರುಷಾದಾಃ **॥ 33 ॥**

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವಾ ಅನಾಗಸೋಽರಣ್ಯೇ ಗ್ರಾಮೇ ವಾ ವೈಸ್ರಂಭಕೈರುಪವಿಸ್ರಂಭಯ್ಯ ಜಿಜೀವಿಷೂನ್ ಶೂಲಸೂತ್ರಾದಿಷೂಪ-ಪ್ರೋತಾನ್ ಕ್ರೀಡನತಯಾ ಪಾತಯಂತಿ ತೇಽಪಿ ಚ ಪ್ರೇತ್ಯ ಯಮಯಾತನಾಸು ಶೂಲಸೂತ್ರಾದಿಷು ಚ ಪ್ರೋತಾತ್ಮಾನಃ ಕ್ಷುತ್ತೃಡ್ಭ್ಯಾಂ ಚಾಭಿಹತಾಃ ಕಂಕಬಲಾ ಯಾದಿಭಿಶ್ಚೇತಸ್ತತಸ್ತಿಗ್ಮತುಂಡೈರಾಹನ್ಯಮಾನಾ ಆತ್ಮಶಮಲಂ ಸ್ಮರಂತಿ **॥ 34 ॥**

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವೈ ಭೂತಾನ್ಯುದ್ವೇಜಯಂತಿ ನರಾ ಅತ್ಯುಲ್ಬಣಸ್ವಭಾವಾ ಯಥಾ ದಂದಶೂಕಾಸ್ತೇಽಪಿ ಪ್ರೇತ್ಯ ನರಕೇ ದಂದಶೂಕಾಖ್ಯೇ ನಿಪತಂತಿ ಯತ್ರ ನೃಪದಂದಶೂಕಾಃ ಪಂಚಮುಖಾಃ ಸಪ್ತಮುಖಾ ಉಪಸೃತ್ಯ ಗ್ರಸಂತಿ ಯಥಾ ಬಿಲೇಶಯಾಃ **॥ 35 ॥**

ಯೇ ತ್ವಿಹ ವಾ ಅವಟಕುಸೂಲಗೃಹಾದಿಷು ಭೂತಾನಿ ರುಂಧಂತಿ ತಥಾಮುತ್ರ ತೇಷ್ವೇವೋಪವೇಶ್ಯ ಸಗರೇಣ ವಹ್ನಿನಾ ಧೂಮೇನ ನಿರುಂಧಂತಿ **॥ 36 ॥**

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾ ಅತಿಥೀನಭ್ಯಾಗತಾನ್ ವಾ ಗೃಹಪತಿರಸಕೃದುಪಗತಮನ್ಯುರ್ದಿಧಕ್ಷುರಿವಾಪಚಕ್ಷುಷಾ ನಿರೀಕ್ಷತೇ ತಸ್ಯ ಚಾಪಿ ನಿರಯೇ ಪಾಪದೃಷ್ಟೇರಕ್ಷಿಣೀ ವಕ್ರತುಂಡಾ ಗೃಧ್ರಕಂಕಕಾಕಬಲಾಕಾದಯಃ ಪ್ರಸಹ್ಯೋರುಬಲಾದುತ್ಪಾಟಯಂತಿ **॥ 37 ॥**

ಯಸ್ತ್ವಿಹ ವಾರ್ಥಾಭಿಮತಿರಹಂಕೃತಿಸ್ತಿರ್ಯಕ್‌ಪ್ರೇಕ್ಷಣಃ ಸರ್ವತಃ ಶಂಕೀ ವ್ಯಯವಿನಾಶಚಿಂತಯಾ ಪರಿಶುಷ್ಯಮಾಣಹೃದಯ-ವದನೋ ನಿರ್ವೃತಿಮನುಪಗತೋ ಗ್ರಹ ಇವಾರ್ಥಮಭಿರಕ್ಷತಿ । ಸ ಚ ಪ್ರೇತ್ಯ ತತ್ಸಂಪಾದನೋತ್ಕರ್ಷಣಸಂರಕ್ಷಣಶಮಲಗ್ರಹಃ ಸೂಚೀಮುಖೇ ನರಕೇ ನಿಪತತಿ ಯತ್ರ ಹ ವಿತ್ತಗ್ರಹಂ ಪಾಪಪುರುಷಂ ಧರ್ಮರಾಜಪುರುಷಾ ವಾಯಕಾ ಇವ ಸರ್ವತೋಽಂಗೇಷು ಸೂತ್ರೈಃ ಪರಿವಯಂತಿ **॥ 38 ॥**

ಏವಂವಿಧಾ ನರಕಾ ಯಮಲೋಕೇ ಸಂತಿ ಶತಶಃ ಸಹಸ್ರಶಸ್ತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಸರ್ವೇ ಏವಾಧರ್ಮವರ್ತಿನೋ ಯೇ ಕೇಚಿದಿಹೋದಿತಾ ಅನುದಿತಾಶ್ಚಾವನಿಪತೇ ಪರ್ಯಾಯೇಣ ವಿಶಂತಿ **II 39 II**

ತಥೈವ ಧರ್ಮಾನುವರ್ತಿನ ಉತ್ತರತ್ರ ಇಹ ತು ಪುನರ್ಭವೇ ಉಭಯಶೇಷಾಭ್ಯಾಂ ನಿವಿಶಂತಿ **II 40 II**

ನಿವೃತ್ತಿಲಕ್ಷಣಮಾರ್ಗ ಆದಾವೇವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾತಃ ಏತಾವಾನೇವಾಂಡಕೋಶೋ ಯಶ್ಚತುರ್ದಶಧಾ ಪುರಾಣೇಷು ವಿಕಲ್ಪಿತ ಉದ್ಗೀಯತೇ **II 41 II**

ಯತ್ತದ್ಭಗವತೋ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮಹಾಪುರುಷಸ್ಯ ಸ್ಥವಿಷ್ಠಂ ರೂಪಮಾತ್ಮಮಾಯಯಾ ಗುಣಮಯಮನುವರ್ಣಿತ-ಮಾದೃತಃ ಪಠತಿ ಶೃಣೋತಿ ಶ್ರಾವಯತಿ ಸ ಏವಾಯಂ ಭಗವತಃ ಪರಮಾತ್ಮನೋ ಹ್ಯಣಿಷ್ಠಮತಿಶ್ರದ್ದಧಾನೋ ಭಕ್ತಿವಿಶುದ್ಧಬುದ್ಧಿರ್ವೇದ **II 42 II**

ಶ್ರುತ್ವಾಸ್ಥೂಲಂ ತಥಾ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ರೂಪಂ ಭಗವತೋ ಯತಿಃ। ಸ್ಥೂಲೇ ನಿರ್ಜಿತಮಾತ್ಮಾನಂ ಶನೈಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಧಿಯಾ ನಯೇದಿತಿ ಕ್ರಮಃ **II 43 II**

ಭೂದ್ವೀಪವರ್ಷಸರಿದದ್ರಿನಭಃಸಮುದ್ರಪಾತಾಲದಿಙ್ನರಕಭಾಗಣಲೋಕಸಂಸ್ಥಮ್ ।
ಗೀತಂ ಮಯಾ ತವ ನೃಪಾದ್ಭುತಮೀಶ್ವರಸ್ಯ ಸ್ಥೂಲಂ ವಪುಃ ಸಕಲಜೀವನಿಕಾಯಧಾಮ್ನಃ **II 44 II**

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತೇ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ಪಂಚಮಸ್ಕಂಧೇ ಚತುರ್ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಇತಿ ಪಂಚಮಃ ಸ್ಕಂಧಃ ಸಂಪೂರ್ಣಃ